

IZNAD POLITIKE: KAKO SMO ODBRANILI TESLU

BIH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; Crna Gora 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

cena 200 DIN

01164

9 770353 802002

VREME

broj 1210
13. mart 2014.

INTERVJU: DRAGAN ĐILAS

**JEDINI SMEM DA
KAŽEM DA JE CAR GO**

SVI PUTEVI VODE U DELTA CITY

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarn

pomoćnik glavnog urednika
Aleksandar Ćirić

sekretarijat
Mirjana Kalezić

redakcija
Dejan Anastasijević, Aleksandar
Anđić (foto), Muharem Bazdulj,
Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević,
Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Jovan
Dulović, Slobodan Georgijev, Jovana
Gligorijević, Nebojša Grujić (kultura),
Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević,
Zoja Jovanov, Tatjana Jovanović,
Slobodan Kostić, Jasmina Lazić,
Zoran Majdin, Radmilo Marković,
Saša Marković, Ivana Milanović,
Hrašovec, Milovan Milenković,
Milan Milošević, Tamara Nikčević,
Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko
Rudić, Tamara Skrozza, Zoran
Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan
Todorović, Tanja Topić, Momir
Turudić, Biljana Vasić, Miloš Vasić,
Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.),
Vesna Srbinić, Tanja Stanković,
Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;

korektori: Ana Ćuk Dragomirović,
Marko Tasić, Stanica Milošević;

lektori: Katarina Pantić,
Živana Rašković, Ivana Smolović;
daktigraf: Zorica Nikolić

internet izdanje
www.vreme.com
Marija Vidić (urednica)
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

**SAVET
ZA ŠTAMPU**
Brzo, besplatno, pravilno.

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

04 **Zoom:** Devet spinova koji su obeležili
ove izbore, deseti dopišite sami

06 **Izbori 2014: Naprednjaci u jurišu**
na apsolutnu većinu

10 **Intervju:** Dragan Đilas

17 **Napredovanje poslaničkog kandidata i**
šefa Izbornog štaba SNS-a u Valjevu:
"Moja zemlja"

18 **Intervju:** Dušan Bajatović

22 **Iznad politike:** Kako smo odbranili Teslu

26 **Intervju:** Nenad Popović

30 **Vodič za izbore (2):** 12 na jednoga

33 **Nuspojave:** Koliko je pola Kima?

34 **Neustavne muke Pravosudne akademije:**
Novi ljudi za staro pravosuđe

36 **Na licu mesta:**
Zakukaće Bogovađa za azilantima

39 **Lisica i ždral:** Ilmina kletva

KULTURA

40 **Izložba: Iz vremena pre vremena**

42 **TV manijak:** Južnjačka uteha

44 **Intervju:** Žan-Noel Žanene

47 **Podsećanje:** Ćamil Sijarić (1913–1989)

SVET

50 **Krimska kriza u Ukrajini:**

Pjervij raz, pjervij raz referendum,
kontakt grupa patom

56 **Nuklearni arsenal Ukrajine:**
Radioaktivno dete

59 **Četničko-kozačka veza:** Krim kao Knin

60 **Predsedničke telekomunikacije:**
Crveni hotlajn

62 **Kina:** Uznemireni duhovi Hladnog rata

67 **Navigator:** Huk izborne tišine

68 **Strip:** Pisma Hilde Dajč (4)

70 **Vreme uživanja:** Opsesija

Sporni su svi oni koji izgledaju
na ovim izborima kao pomireni
sa sudbinom, paralisani, liče
na žabu kad sretne zmiju pa se
ukoči, čeka zmija da je proguta.
Svi se šamaraju međusobno, o
Njemu niko ništa da kaže

PIŠE: ZORA DRČELIĆ

Aboridžini veruju da svaki oblik
života, bilo da je to svetlost, stena ili
drvo, ima svoj spoljašnji, vidljivi oblik,
i nevidljivi, unutrašnji, koji sanja.
Sanjanjem nevidljivo postaje vidljivo.
Izložba u beogradskom Muzeju
primenjene umetnosti govori i o tome

PIŠE: SONJA ĆIRIĆ

Dok diplomate uvežbavaju reprizu
hladnog rata pričaju o legalitetu
i sankcijama, u senci Crnomorske
flote Krim se odvaja od Ukrajine

PIŠE: MILAN MILOŠEVIĆ

Na naslovnoj strani: Dragan Đilas
Foto: Aleksandar Anđić

Devet spinova koji su obeležili ove izbore, deseti dopišite sami: Od sumraka do mraka i svetla budućnost

Ozbiljno upozorenje Borka Stefanovića o mogućim pogubnim posledicama vladavine konkurentske stranke, SNS-a, kao nesposobne da rešava probleme tranzicionog, siromaškog i gologuzog društva, ovi su, namerno, pretvorili u nešto sasvim drugo: sad će Borko da ide po kućama i da nas bije motkama što je podjednako smešno kao što je bilo žalosno kad su bivši radikali to zbilja radili

GRAD NA VODI: Da Beograđani vole vodu ne bi živeli na brdima: Lekino brdo, Kanarevo brdo, Banovo brdo, Petlovo brdo... Ima ih još. Da li je u pitanju strah od kupanja ili davljenja nije utvrđeno. Ali, razvoj grada išao je naopakim pravcem sve dok Aleksandar Vučić nije rešio da ima da se kupamo. Stavili su pod mišku par maketa i uoči izbora pokušali da nas ubede da je to genijalno rešenje. S tim maketama otišli su na svetski sajam nekretnina u Kanu, gde smo, pre nekoliko godina, takođe bili sa sličnim projektom, pa će svi da nam se smeju. Jer onda je to bio privatni projekt Miškovića i Beka, na sasvim prirodnom mestu za kule i izmišljene gradove, a ovo sad je državni projekat koji će i mene, kao poreskog obveznika, da košta, ako ga bude ili, bolje rečeno, kad bi ga bilo, i još će da uruši jednu od retkih preostalih ambijentalnih celina glavnog grada.

Glasaću za onog ko mi objasni zašto je ovaj projekat koji će da me košta bolji od onog koji bi se finansirao iz privatnog džepa, ali uzalud ja pitam. Počeli su da sklanjaju šine i to će biti kraj. Malo li je to? Odavno veći prevaranti nisu bili na javnoj sceni.

ZAJAM OD BRATA ŠEIKA: Citiraću Branka Pavlovića: "Kredit od milijardu dolara sa dva odsto godišnje kamate na deset godina koji ničim nije uslovljen je apsolutno nemoguć. Jadni Ameri, oni na svoje desetogodišnje obveznice plaćaju kamatu oko 2,7 odsto, a ne znaju da samo treba da iskoriste Vučićeve veze u njima nepoznatom arapskom svetu i da uštede silne pare. U istom neznanju su i Francuzi, koji takođe na svoje desetogodišnje obveznice plaćaju oko 2,6 odsto kamate.

Istina, za to postoji i racionalno objašnjenje u tome što je naša privreda jača i stabilnija od američke i francuske, što su rizici ulaganja kod nas manji i što je institucionalni si-

stem izgrađeniji. Jedino ne razumem zašto onda mi idemo ka tom zapadnom svetu umesto da se oni ugledaju na nas? Kad postanemo kao oni, samo će nam skočiti kamata.

Nego imam bolju ideju: da se mi ponašamo kolonijalno i da koristimo silno neznanje što arapskog sveta što Amerikana i Francuza, Italijana itd., i da, koristeći stratešku prednost koja se zove Vučić, pozajmimo ne jednu, nego sto milijardi dolara, kupimo obveznice SAD i na razlici zaradimo 700 miliona dolara živih para. Ne ova ušteda od 400 na deset godina, nego stvarno u budžet slijemo odmah 700. Dobro, malo manje ako odmah unovčimo obveznice. I tako obrnemo desetak krugova i eto nama rešenja za sve probleme. Kakav bi to predizborni spot bio!

Ne znam šta je pozadina, ali, na neviđeno govoreći, nešto je ovoga: pare ćemo dobiti samo ako blokiramo Južni tok. Ili: pare ćemo dobiti samo ako prethodno milijardu dolara deviznih rezervi Srbije prebacimo na račun onoga ko daje kredit. Ili: ako se drugom transakcijom za kredit stavi hipoteka na 100.000 hektara obradivog zemljišta u Vojvodini. Itd. Naravno, tim parama se u svakoj varijanti mora platiti neko dospeće ranije uzetih kredita (jednog ili više), koje, po redovnom toku stvari, Srbija ne bi mogla da vratiti i morala bi da proglasi bankrot, a to nije u EUF planu još dve godine.

Ukratko, kamatu od dva odsto nije lako prevesti, a sažeto takvu izjavu valja razumeti kao sočnu psovku koju političari upućuju narodu uzdajući se u njegovu neukost.

DILAS KAO EKSTREMISTA: Samo mu je falilo da ode u Majdanpek. To bi bilo kao da je pucao na Majdanu iz snajpera. Satanizovana stranka izaziva samilost kod razumnih ljudi. Ozbiljno upozorenje Borka Stefanovića o mogućim pogubnim posledicama vladavine konkurentske stranke, SNS-a, kao

foto: Vesna Anđić

nesposobne da rešava probleme tranzicionog, siromaškog i gologuzog društva, ovi su, namerno, pretvorili u nešto sasvim drugo: sad će Borko da ide po kućama i da nas nije motkama što je podjednako smešno kao što je bilo žalosno kad su bivši radikali to zbilja radili.

ANALITIČARI I OSTATAK SVETA: Ima njih trojica koji su u svakom televizijskom studiju ostavili po jedan sako. U sedam ujutru, u podne, uveče, nema problema samo se javi. Da oni nešto misle i analiziraju ne bi bili rado viđeni gosti emisija koje niko više ne gleda. Ponavljaju mantru i dodvoravaju se očekivanoj pobjedničkoj stranci. Za jednog je jasno zašto to radi: očekuje da bude ambasador, a ova druga dvojica bi da se osвете Đorđu Vukadinoviću. Otkad sam pitao nešto o Vučićevoj ženidbi, ni mene niko ne zove, a sad bih imao i potpitanja.

JAVNO MNJENJE: Ubedili su nas da je Aleksandar Vučić pobedio i nemam ništa protiv toga, ali imam protiv toga da nas lažu kad god saopšte "rezultate istraživanja". Svaki peti, šesti ispitanik odbija da s anketarima razgovara, a onda ovi pritisnuti rokom isporuke rezultata naručiocu prestaju da prate ciljnu grupu nego rade po principu – daj šta daš! Služim da će ova izborna sezona biti najveća bruka za istraživače javnog mnjenja koji se radije udvaraju trendu plaćenih televizijskih emisija, nego što se pozivaju na terenska istraživanja.

MEDIJI I LAGANJE: Slabo poznajem taj svet, ali i nemam neku želju da ih upoznam. To je grupa od 10,15 ljudi koja se vrti po svim srpskim tabloidima i, ruku na srce, nije Vučić njih napravio onim što jesu, nego su ih napravili oni od kojih oni sad prave najveće zlikovce. Nisu tu nevini ni Mišković ni Đilas. To je grupa urednika koja služi moćnog. Juče tebe, sada drugog. Da znaju drugačije da rade, valjda bih i

ja znao za njih. Ne brine me što oni znaju za mene. Čim se klima promeni, eto njih opet u novom ruhu. Samo im daj signal ko je car ove sezone.

TESLA I VESLA: Samopregor, danonoćni rad i odanost proizvode kontraefekte. Seli baba i deda (Mihajlovička i Mali) u krilo popu (Irinej) i rešili usred izborne kampanje da budu veći katolici od pape, pa odustali posle (vidi opširnije na stranicama ovog broja "Vremena") kad se pristojan svet pobunio da oni teslime Tesline ostatke i da ga ture u crkveno okrilje. Parola dana na protestu protiv te odluke bila je: "Da je Tesla hteo crkvu, ostao bi kod kuće!" A mogli bi da se proslave da su tražili da crkva plaća porez kao sav ostali pristojan svet.

MERCEDES, LJUBAVI MOJA: Šasija je lepa, moderna i verovatno skupa. Ali, ko bi se bavio detaljima u izornoj kampanji. Još nema dokaza da je jedan običan kupoprodajni ugovor nešto više od toga. Navijam za naše, ali nemojte da vređate našu inteligenciju tvrdnjom da je "Mercedes" ušao u Srbiju zato što je "Ikarbusu" prodao deo koji ovi posle nadgrađuju.

O ČEMU ĆE ĆUTATI, JOŠ MALO: So na otvorenu ranu prosuo je usred izborne kampanje član Fiskalnog saveta Vladimir Vučković i surovo razobličio sva lažna obećanja političara na predizbornim mitinzima. "Stezanje kaiša je neizbežno. Ostaje samo da molimo Boga da se predizborna obećanja ne sprovedu, ko god da dođe na vlast. Procena Fiskalnog saveta je da nećemo moći bez smanjenja plata i penzija. Pitanje je samo za koliko će biti smanjenje, ranije je predlagano da penzije veće od 25.000 dinara i plate iznad 40.000 dinara budu smanjene deset odsto. Nažalost, rupa u budžetu je u međuvremenu produbljena tako da će uštede morati da budu veće."

NAPREDNJACI U NA APSOLUTNU

Ne može tu biti sporan narod koji mu aplaudira i glasa za njega. Nisu, na kraju krajeva, sporni ni mediji koji za njegov račun obaviše dobar deo posla, pa ni rejting majstori koji malo mere, malo spinuju. To je više-manje tipično ponašanje i važi za sve vlasti i sva vremena. Sporni su svi oni koji izgledaju na ovim izborima kao pomireni sa sudbinom, paralisisani, liče na žabu kad sretne zmiju pa se ukoči, čeka zmija da je proguta. Svi se šamaraju međusobno, o Njemu niko ništa da kaže

Aleksandar Vučić, čovek koji je 2012. izgubio gradske izbore od Dragana Đilasa za deset odsto (35:25), ušao je u vanredne parlamentarne izbore 2014. i odmah gotovo aklamacijom proglašen za novog premijera. Istraživači javnog mnjenja prognoziraju mu i više od 50 odsto opredeljenih birača, dok ga kladionice, kojima su Srbi naklonjeniji, cene oko 43,20 odsto ("Meridijan"). Demokratska stranka koja je parlamentarne izbore pre dve godine izgubila "za prsa" od naprednjaka (24:22), danas se, prema dostupnim istraživanjima u koja malo ko veruje, ali ih svi prate, bori za dvocifren rezultat, a po najcrnjim prognozama i za – cenzus. Mada se o uzrocima ovog obrta manje-više sve zna, nesumnjivo je da je pred nama

kardinalna tačka ovih izbora. I njihova najveća specifičnost.

Drugi važan aspekt ovih izbora jeste i taj što je Vučić demonstrirao nezapamćen koalicioni kapacitet u novijoj političkoj istoriji Srbije. Svi mu se udvaraju i svi hoće sa njim. Naučio je Vučić šta znači popularnost bez koalicionog potencijala i u Šešeljevim radikalima, i u Nikolićevim naprednjacima, jer se ni ovi potonji nisu baš mogli pohvaliti tom veštinom. Ali, tada nije mogao samostalno da deluje. Sada je druga priča. Ne može tu biti sporan narod koji mu aplaudira i glasa za njega. Nisu, na kraju krajeva, sporni ni mediji koji za njegov račun obaviše dobar deo posla, pa ni rejting majstori koji malo mere, malo spinuju. To je više-manje tipično ponašanje i važi za

sve vlasti i sva vremena. Sporni su svi oni koji izgledaju na ovim izborima kao pomireni sa sudbinom, paralisisani, liče na žabu kad sretne zmiju pa se ukoči, čeka zmija da je proguta. Svi se šamaraju međusobno, o Njemu niko ništa da kaže. Izgledaju kao da veruju da će ovo s Vučićem, potrajati. Ivica Dačić, Boris Tadić, Dragan Marković Palma, Krkobabić, Čedomir Jovanović, Istvan Pastor, Nenad Čanak, niko u predizbornoj kampanji Aleksandra Vučića nije doveo u pitanje, pa makar i onako, retorički.

LJAJIĆ, ZUKORLIĆ, ROMI I MAĐARI

Ne dovode ga u pitanje ni oni koji kritikuju SNS kao bledu kopiju radikala, koji ne vide kadrovski potencijal naprednjaka, koji veruju da bez Vučića naprednjaci

JURIŠU VEĆINU

SVIM SNAGAMA, SVIM SREDSTVIMA: SNS

u ovom trenutku ne bi mogli da pređu cenzus. I oni koji se ponašaju kao da Vučić i nije predsednik SNS-a, valjda što su gadljivi na SNS još uvek, ali ne i na njihovog šefa. Vučićeva pozicija je danas takva da jedino DS i DSS ne žele sa njim, ali – ni on sa njima. S malim izuzetkom da kad je trebalo smeniti Đilasa u Beogradu ni Koštunicu nije zaboleo stomak da pruži podršku Vučiću.

Vučić se pritom tako dobro pozicionirao da su sve manjinske stranke, u stvari, uz njega, direktno na njegovoj izbornoj listi ili na listama onih koji bi rado u njegovu vladu, ako ih pozove. Na naprednjačkoj listi "Aleksandar Vučić – Budućnost u koju verujemo" našli su se SDPS Rasić Ljajića, Bošnjaci (Bošnjačka narodna stranka, Sandžačka demokratska partija i Sandžačka narodna partija), Romi (Rom-ska partija) i Goranci (Građanska inicijativa Goranci). Ako mu Tadić bude jedan od koalicionih partnera, dovedeće sa sobom Nenada Čanka, ali i Demokratsku zajednicu vojvođanskih Mađara i Demokratsku levicu Roma. Čeda Jovanović bi mogao, ukoliko Vučić odluči da je vreme za LDP, dovesti novom premijeru na kanabe

i Muamera Zukorlića koji je pomogao kontroverznu manjinsko-nacionalističku partiju Bošnjačku demokratsku zajednicu Sandžaka, nastalu iz raskola BDZ-a.

Poslednji put kad se ovde dogodila gotovo plebiscitarna podrška jednom čoveku bilo je 1990. godine. Tada je apsolutnu vlast uživao Slobodan Milošević na čelu SPS-a, koji je te godine osvojio 194 mandata u Narodnoj skupštini, ili 46,1 odsto glasova. U završnici brze, tanke, prilično trajave kampanje, ako je verovati istraživačima javnog mnjenja, Vučićev SNS izašao je i na 52,3 odsto opredeljenih ispitanika. Tako ga je bar izmerila agencija "Pro pozitiv", a naručilac istraživanja je bio list "Danas". Po rezultatima ovog istraživanja, sprovedenog od 6. do 9 marta, drugoplasirana je koalicija Ivice Dačića sa 10,2 odsto. Cenzus, kažu, još prelaze LDP-ova koalicija (5,7 odsto) i DSS Vojislava Koštunice (5,5 odsto). Tadićeva koalicija oko Nove demokratske stranke i Đilasov DS po ovoj telefonskoj anketi – ne prelaze cenzus. Tadićeve demokrate su izmerene na 4,8 odsto, a Đilasov DS na 4,5 odsto glasova. Bilo je i drugih istraživanja objavljenih u medijima po kojima DS ne prelazi cenzus ili je

tu negde jedva iznad cenzusa.

Međutim, izbornu opredeljenju 37 odsto ispitanih građana u ovom istraživanju ostalo je nepoznanica: 13 odsto kaže da nisu sigurni za koga će glasati, 12 odsto ne želi da otkrije za koga će glasati, a 12 odsto pak kaže da neće izaći na izbore. Srećko Mihailović, sociolog koji je analizirao ovo istraživanje, podseća da se iz ranijih istraživanja zna da na izbore ne izađu svi koji imaju izborna opredeljenja, a takođe i to da se na biralištima pojavi mali broj onih koji bilo kako uslovljavaju svoj izlazak (još ne znaju, neće da kažu za koga glasaju i sl.) Mihailović uračunava i manjkavost biračkog spiska jer prema najnovijem popisu ima 5.923.734, a u aktuelnom biračkom spisku u Srbiji taj broj je veći za više od 800.000 upisanih birača. Tako, sociolog Mihailović zaključuje da se može računati na izlaznost između 3.750.000 i 4.000.000 birača, tj. na oficijelnu izlaznost od 55 do 59 odsto. Dopuštajući da istraživanja ne moraju odgovarati stanju na terenu iz najrazličitijih razloga, sociolog Mihailović se pita da li je moguće da na telefonski razgovor prilikom anketiranja radije pristaju glasači

sns-a, te da li je moguće da se ljudi plaše da kažu za koga će glasati, ali i da li je moguće da telefonski aparat nemaju oni koji ne glasaju za Vučića? Pod uslovom da sve to nije moguće, Srećko Mihailović veruje da će Vučić dobiti na izborima natpolovičnu većinu.

REFERENDUM O VUČIĆU

“Vreme” je u prošlom broju objavilo istraživanje NSPM-a po kojem 45,80 odsto opredeljenih glasača glasa za naprednjake, tj. rezultat bez neizjašnjenih, ali je sa neizjašnjenima taj procenat mnogo niži – 31,20 odsto. Po tom istraživanju, ako se računaju i neizjašnjeni, Đilasove demokrate osvajaju tek 6,80 odsto glasova, a Tadićeve pet odsto. Ispred njih je koalicija oko Dačića sa 9,70 odsto. Bez neizjašnjenih, dakle ako se mere samo opredeljeni glasovi birača, rezultat je povoljniji za sve koji ulaze u trku za drugo, odnosno treće i četvrto mesto: koalicija SPS-PUPS-JS – 14,20 odsto, Đilasove demokrate deset odsto, a Tadićeve demokrate sa zelenima i ostalima – 7,40 odsto.

Sa neizjašnjenima ili bez njih, zbog ogromne razlike koja u rejtinima postoji između prvog i drugog mesta, i visokog procenta podrške koji drži naprednjake daleko ispred svih, nimalo nije preterivanje kad se kaže da su ovi izbori – referendum o Vučiću, dakle ne referendum o naprednjacima, nego o Vučiću. Nemački je precizna ta konstatacija Johane Dajmel, zamenice direktora nemačke asocijacije za Jugoistočnu Evropu, koja kaže da je “jedino pitanje koliko daleko će sezati apsolutna dominacija naprednjaka” (“Danas”, 11. mart). Upitana da oceni kampanju, gospođa Dajmel reče i ovo: “Izborna kampanja u Srbiji je sva u znaku političkih ličnosti, mogućih postizbornih koalicija i taktika, a ne odnosi se na nadmetanje programa, vizija i strategija. Sa izuzetkom DSS-a i jasnog antievropskog kursa njegovog lidera Vojislava Koštunice, sve druge etablirane partije manje ili više igraju na istu proevropsku kartu i drže pompezne govore o *reformama* bez ikakvog ozbiljnog sadržaja. Politička mobilizacija je fokusirana na predsednika Srpske napredne stranke Aleksandra Vučića i na to da li su ljudi za ili protiv njega, na to koga će Vučić izabrati kao koalicionog partnera, kao i na pitanje kojom strankom bi Vučić mogao

lakše da upravlja kada sns, kako se očekuje, bude imala dominaciju. U zavisnosti od rezultata, sns će tražiti malog koalicionog partnera s najmanjim mogućim uticajem. To će možda biti Liberalno-demokratska partija ili Nova demokratska stranka Borisa Tadića.”

POSAO, PENZIJE, POSAO, PENZIJE

Izostala je na ovim izborima i prepoznatljiva, makar i montirana kakofonija obećanja. Svi obećavaju isto, radićemo, dobićemo plate, dočekaćemo penzije, investicije će da nagru... Aleksandar Vučić je u kampanji obećavao reforme, borbu protiv korupcije, nova radna mesta, bolju privredu. Obećao je i da penzionerima neće smanjivati penzije. Brojni ekonomisti ipak konstatuju da zapošljavanja i pravih reformi teško da će biti u isto vreme, odnosno da bi na jednog novozaposlenog makar u prve dve godine bilo dvoje otpuštenih, mada niko ne spori nužnost reformi.

Ivica Dačić ih osporava ukoliko budu “protiv čoveka”. U ime koalicije SPS-PUPS-JS obećao je da će biti na strani radnika, seljaka i penzionera i da će braniti državne i nacionalne interese. Obećao je da će biti protiv mafijaša, obećao je posao, posao, posao, penzije, penzije, penzije. Rekao je da će radnike i penzionere zaštititi od tzv. reformatora.

I Dragan Đilas je protiv otpuštanja radnika i reče da “600 miliona evra za otpuštanje skoro sto hiljada radnika, kako je to budžetom planirao sns, novac treba uložiti u privredu 20 regionalnih centara, uvesti besplatnu primarnu zdravstvenu zaštitu, obavezno srednjoškolsko obrazovanje i stipendije za najbolje učenike, ukinuti solidarni porez kojim se kažnjavaju lekari, profesori, rudari... osloniti se na prehrambenu industriju, energetiku i domaću pamet.”

Svi ostali ponavljaju reforme, posao, penzije, Dinkić ne bi dao da se steže kaiš, latio se paradajza kao Karić salate, Jovanović obećava samog sebe, jer priča da su svi bili u vlasti, sem njega.

U stvari, ko hoće da čuje, reklo bi se da su se pred ove izbore mogle čuti tri poruke. Prva stiže od sns-a, novog lidera proevropske Srbije, koja kaže: “EU i reforme.” Druga je poruka DS-a: “Ako sns ostane na vlasti, Srbija će propasti.” I treća DSS-ova:

“Politička i vojna neutralnost s pogledom na Rusiju.”

UPORAN IZBORE DOBIJA

Otkako je formirala vladu sa koalicijom SPS-PUPS-JS i Dinkićevim regionima, Srpska napredna stranka nije ni izlazila iz kampanje. Nisu se opustili ni sekund, nisu dozvolili da im se biračko telo uspa-va, svaki lokalni izbori u Zemunu, Kosjeriću, Kovinu, na Voždovcu, tretirani su kao republički, u ovoj kampanji imali su najviše štandova, najupornije aktiviste i na zemlji i na internetu. Razumljivo je zašto Vučić svoje stranačko i biračko telo pokušava da održi maksimalno budnim. Nije to samo naučena lekcija iz Tadićevog poraza kada je zbog raspištoljenosti i indolentnosti napravljena od gotovog verešija, nego pre svega Vučićeva šahovska sistematičnost.

Nedavno je Dušan Proroković, direktor Centra za strateške alternative, o Vučiću napisao ovako: “Prva asocijacija na negdašnje poznanstvo sa Aleksandrom Vučićem su: *fokus grupe*. Još pre deset godina on se, naime, do te mere bio specijalizovao za *čitanje* istraživanja javnog mnjenja i *prepoznavanje* pulsa *fokus grupa* da je u svakom trenutku napamet znao šta u kom mestu treba obavezno reći, a šta nikako ne spomenuti, kako se obratiti kojoj kategoriji stanovništva i šta govoriti sa skupštinske govornice u koje vreme. Još tada je bio jedan od najboljih (ako ne i najbolji) u državi u ovom poslu. Nesumnjivo, u tekućoj predizbornoj kampanji se koristi ovom svojom veštinom. Samo, sada na raspolaganju ima veći broj informacija, iz pouzdanih izvora, te se i odluke mogu donositi brže i lakše. Aleksandar Vučić tačno zna ne samo kakvu poruku odakle poslati, već i koliko će mu to glasova doneti.”

U održavanju takve budnosti sve je dozvoljeno pa i krajnje neumerena reakcija na pominjanje ukrajinskog scenarija. Paradoksalno je, pre nepune dve godine, perjanice DS-a upozoravale su da je izbor između naprednjaka i demokrata biranje između rata i mira, a danas naprednjaci, pre svih Vučić, pojavljuju se kao garant stabilnosti i prozivaju DS za ekstremističke namere. Šef naprednjaka poslednjih dana kampanje drži pažnju svojim biračima pričom kako bi 17. ujutro svi mogli

DEOBE KAO DEO TRADICIJE: DS, DSS, NDS

fotografije: A. Anđić

da se ujedine protiv SNS-a. I sasvim legitimno uspostavlja cilj: SNS-u je potrebna natpolovična većina.

SNS se u borbi za apsolutnu većinu u Skupštini, pored epizoda "Feketić" i "sedidba urne s pepelom Nikole Tesle iz Muzeja u Hram Svetog Save" (malo je falilo da odgledamo i ovu drugu) proslavio i epizodom "@snsleaks". Naime, SNS ima i internu volontersku mrežu na internetu koja služi za organizovanje aktivista i prosleđivanje uputstava za reagovanje i komentare na različite sadržaje iz kampanje (vidi tekst: „Hrani Simu pa šalji na Twitter“ – Vreme br. 1205). Cilj: kreiranje javnog mnjenja onlajn Srbije po naprednjačkom modelu i stvaranje utiska da smo svi mi – pomalo naprednjaci. Instrukcije aktivisti davao je Simo Čulić, član kabineta predsednika a mi smo sve saznali sa twitter naloga @snsleaks. Mete onlajn aktivista bili su DS, SPS i Saša Radulović. Za sve što urade, aktivisti dobijaju bodove (za siguran glas, za deljenje na Fejsbuku, za objavljene komentare na portalima (B92 na primer donosi dva boda, a ostali portali po jedan), a posle kad sakupe dovoljan broj bodova mogu da idu na žurke i da se upoznaju sa SNS funkcionerima.

Ni aktivisti na zemlji nisu manje uporni. Tradicionalne kampanje telefonskih poziva i "od vrata do vrata" Vučićevi naprednjaci su shvatili ozbiljno. Ono što, na duge staze, može da ugrozi Aleksandra Vučića, jeste vrlo neprimeren način na koji aktivisti SNS-a propituju građanstvo o tome za koga će glasati. Recimo, zateknete ih kod interfona svoje zgrade. Dobro dan, dobro dan. Oni su iz SNS-a i pitaju šta mislite o Aleksandru Vučiću. Vi kažete da ne biste da se izjašnjavate. Mlada gospođica pita za koga ćete glasati. Vi opet kažete uz osmeh da ne biste da se izjašnjavate. Onda mladi gospodin pita kako se prezivate da vam ne bi zvonili na interfon? Vi opet kažete da ne biste da se izjašnjavate i pitate kako smeju da vas legitimišu. Oni se zglednu i kažu da ne rade ništa loše. Jedna gospođa u penziji koju su tako propitali se zbunila i kazala da neće da glasa za Vučića, pa se posle isprepadala da joj sin ne izgubi posao. Nije imala sreću da je sretnu ispred ulaza u zgradu. Otvorila im je vrata na kojima je pisalo prezime.

ZORA DRČELIĆ

Intervju:
Dragan Đilas

fotografije: Aleksandar Andić

JEDINI SMEM DA KAŽEM DA JE CAR GO

“Nadam se da je građanima ove zemlje jasno gde se danas nalazi demokratija, na kojoj adresi. Uostalom, šta je i ko je poslednja odbrana slobode, normalnosti, pristojnosti, kulturnog i civilizovanog ponašanja u Srbiji? Ko može i ko sme da se suprotstavi nameri režima da nas vrati u prošlost? Da kaže da je car go? Pa, niko osim naše liste, koja je jedina opozicija režimu i koja jedina odbija da s njima uđe u bilo kakav savez”

Možda predsednik Demokratske stranke, Dragan Đilas, upravo zato što nije dovoljno “marljiv i vredan”, ne radi baš svih sedam dana u nedelji. Nema običaj da razgovore sa novinarima zakazuje u šest ujutro, da dnevno dâ čak tri intervjua, da satima u televizijskim studijama strpljivo odgovara na *spontano organizovana* pitanja gledalaca. Ne stiže da svako-ga jutro prekontroliše medije, niti da, zabrinut i ljut, zorom telefonira onim rijetkima koji su se prethodnog dana usudili da ga kritikuju. Ne uspijeva mu da istovremeno iz sniježnih smetova spašava djecu, da lično pravi šasije za “srpski mercedes”, proda JAT i analizira *prolazna vremena* svojih saradnika. Umjesto toga, očito, više voli da iz udobne fotelje, u svom toplom domu skuplja ekstremiste sa kojima uglavnom pravi strategiju paljenja Beograda i lova po beogradskim soliterima svih onih koji “marljivo” rade.

Ipak, na zakazani intervju stiže na vrijeme.

Razgovaramo u sjedištu Demokratske stranke u Krunskoj 69, ispred koje je, samo nekoliko dana ranije, “u žaru predizborne kampanje” neko razbio tablu na kojoj se nalazila fotografija ubijenog premijera i predsjednika DS-a Zorana Đinđića. Nekako u isto vrijeme kada je u Krunskoj razbijena tabla, a u Užicu zapaljene prostorije lokalnog odbora demokrata, u Nišu je gradonačelnik tog grada organizovao Vođi veliko rođendansko slavlje.

Da li su opisani događaji zapravo paradigma političke atmosfere u kojoj se održavaju vanredni parlamentarni izbori u Srbiji?

“Jesu”, kaže Dragan Đilas. “Reč je o nesumnjivo jednim od najnedemokratskih izbora u poslednjih dvadesetak godina. Po mom mišljenju, medijska blokada i haranga koje se trenutno sprovode nad svima onima koji kritikuju režim Aleksandra Vučića posledice su

činjenice da ljudi koji ih inspirišu veoma dobro znaju u kakvoj se katastrofalnoj ekonomskoj i političkoj situaciji ova zemlja nalazi. Svestan da građani sve lošije žive, da ostaju bez poslova i plata, režim, klizeći u otvorenu diktaturu, svoj ne-moćni bes iskazuje gušenjem sloboda i otvorenom mržnjom prema političkim protivnicima.

“VREME”: Gdje prepoznajete otvorenu mržnju?

DRAGAN ĐILAS: U tome da nas, umešto kao nekada “izdajnicima” i “stranim plaćenicima”, danas nazivaju “kriminalcima”, “lopovima”, “ekstremistima”; u javnom pozivu da se “zatre seme Dragana Đilasa”... Kada Demokratska stranka čelnike Srpske napredne stranke pokuša da upozori do čega može da dovede takav način javnog obraćanja, petnaestak minuta kasnije, iz takozvane kancelarije za brze odgovore, stiže partijsko saopštenje čiji agresivan i uvredljiv ton neodoljivo podseća na način na koji su se ti isti ljudi, odeveni u majice sa likom svog političkog oca, Vojislava Šešelja, do pre nekoliko godina brutalno obračunavali sa političkim nestomišljenicima. Kao i sa pripadnicima drugih vera i nacija.

Sada razumijete o čemu su Tomislav Nikolić i funkcioneri Srpske napredne stranke govorili kada su 2012. Demokratsku stranku optuživali da protiv njih vodi brutalnu kampanju?

Razumem, naravno. Ali ne prihvatam da je bilo isto. Pored toga, budući da sam bio jedini koji se suprotstavio toj vrsti kampanje, mislim da nije fer da se sve to baš meni vraća.

Kada ste se suprotstavili?

Na svim sastancima izbornih štabova. “Ljudi”, upozoravao sam, “šta radimo?! Nije to Demokratska stranka. Ne slušajte svoje američke savetnike, ne montirajte spotove... Možda bi i naprednjaci mogli da pronađu nešto protiv nas, da i oni naprave spot.”

Odgovorila mi je Jelena Trivan.

Šta vam je odgovorila?

“Ma, šta oni o nama mogu da montiraju?!”

Kasnije, kada smo analizirali rezultate, shvatili smo da je Demokratska stranka izgubila predsedničke izbore i dobila manje glasova na nivou Beograda zato što,

recimo, četrdesetak procenata žena nije izašlo na glasanje. A u tom korpusu smo Boris Tadić i ja imali neuporedivo veću podršku od Tomislava Nikolića i Aleksandra Vučića.

Kasnije smo ih pitali zašto nisu glasale. “Smučilo nam se!”, rekle su.

Ali, ako ste već bili protiv, zašto se nikada javno niste suprotstavili onome što su radili Demokratska stranka i Boris Tadić? Ne mislim samo na tu prljavu kampanju. Zašto ste ćutali?

Bio sam gradonačelnik Beograda i predsednik Gradskog odbora Demokratske

tako što bi nam Boris Tadić rekao da obojica učutimo i da nijedan nije u pravu... Dakle, kada su stranku napustili svi ti ljudi, uključujući i one koji su vršili pritisak na medije tražeći smenu glavnih urednika...

Ko je tražio smjenu glavnih urednika?

Pojedini članovi Kabineta predsednika Srbije... Čak i posle njihovog odlaska, i dalje ne mogu da kažem: nemam odgovornost. Imam je, naravno! Pa, sa tim ljudima sam godinama sedeo. Ipak, voleo bih kada bismo konačno utvrdili šta je bila čija odgovornost. Uostalom, kako to da Srpska napredna stranka – koja veoma dobro zna

■ **“U divljim naseljima, Romi su do tada živeli u neljudskim uslovima, ispod svakog civilizacijskog nivoa. Kada su raseljeni, organizovali smo da tamo dođu lekari, da ih uče, edukuju. Neke od njih smo uspeali da zaposlimo u gradskim preduzećima. Nijedno dete iz naselja do tada nije išlo u školu; nisu imali zdravstveno osiguranje, dokumenta, ništa. Danas, 3000 njih pohađa školu, ima knjižice”**

stranke; moja nadležnost je bio grad Beograd. Tačno je, godinu dana sam obavljao dužnost i potpredsednika partije i, u tom smislu, imao obavezu da se javno suprotstavim potezima sa kojima se nisam slagao. Danas, kada su stranku napustili oni koji su bili zaduženi za reformu pravosuđa, za poljoprivredu, za spoljnu politiku... Evo, na nekoliko zasedanja Glavnog odbora direktno sam se politički sukobio sa Vukom Jeremićem i te su se polemike uvek završavale na isti način.

Kako?

Budući da je u Demokratskoj stranci jedno vreme praktično bilo suspendovano pravo na polemiku, sve bi se završilo

o čemu govorim – za sve što se događalo napada isključivo nas koji smo ostali u Demokratskoj stranci, a ne njih koji su otišli?

Zašto vas napadaju?

Zato što znaju da Demokratska stranka predstavlja jedinu realnu političku opasnost za njihov autoritarni i nedemokratski režim. Zbog toga su napadi SNS-a tako brutalni i najviše podsećaju na devedesete, kada je, na primer, u Dnevniku RTS-a Mila Štula čitala tekst o vili Vuka Draškovića na Ženevskom jezeru. S tim što, umešto Mile Štule i RTS-a, danas takve sramne pamflete objavljuju kontrolisani mediji, tabloidi koji su odavno postali neka vrsta režimskih službenih glasnika.

Ako izuzmemo Borislava Stefanovića, imam utisak da se u političkoj borbi sa naprednjacima Demokratska stranka drži prilično defanzivno. Plašite li se nečega? Mislim i na vas lično.

Naravno da se ne plašim. Zašto bih se plašio?! Ali, hajde da vidimo zašto imate takav utisak. Da li je razlog to što je pre startovanja predizbornog programa Demokratska stranka praktično bila medijski izolovana? U koliko televizijskih emisija smo pozvani da učestvujemo? U koliko debata? Veoma mali broj njih, verujte. Ali, kada kažete Borko Stefanović... Slažem se:

pristup, da nisam verovao u važnost opstanka i igranja u istom timu, danas bi, verujem, Demokratska stranka bila u mnogo boljoj situaciji. Ali, bio sam ubeđen u to da ako čovek napravi dogovor i kaže: u redu, imali ste jedno mišljenje, mi drugo; pobedili ste; pošto delimo zajedničke interese, ostajemo zajedno – da će taj dogovor i poštovati, da neće raditi protiv stranačkih interesa. Ispostavilo se da sam pogrešio: Boris Tadić je očigledno čekao pravi momenat, čekao poziv Aleksandra Vučića da se odvoji od Demokratske stranke i napravi partiju koja će učiniti sve kako bi što više naudila onoj na čijem se čelu nalazio.

■ **“Svestan da građani sve lošije žive, da ostaju bez poslova i plata, režim, klizeći u otvorenu diktaturu, svoj nemoćni bes iskazuje gušenjem sloboda i otvorenom mržnjom prema političkim protivnicima”**

reč je o čoveku koji ima ne samo hrabrost nego i sposobnost da se argumentovano suprotstavi svim bestijalnim napadima na Demokratsku stranku. Insistirao sam na tome da Stefanović bude imenovan za šefa poslaničkog kluba DS-a u Skupštini Srbije. Kao što sam insistirao i na tome da se ljudima kakvi su Vladimir Todorčić, Dušan Nikezić, Goran Ješić, Nataša Vučković dâ šansa. Naravno, ne kažem da nisam pravio i pogrešne političke poteze...

Šta smatrate svojim pogrešnim potezima?

To što se, na primer, sa Borisom Tadićem nisam razišao još pre godinu i po dana. Da sam imao malo manje utopijski

Kada ste to shvatili?

Kada je saopštio da odlazi iz DS-a.

A Miodrag Rakić, je li i on greška?

Miodrag Rakić je čovek koji je vodio borbu protiv organizovanog kriminala, bio na čelu potrage za haškim optuženima, ušao u rat sa klanom Darka Šarića čime je ugrozio i svoju i bezbednost svoje porodice. U tom smislu, o Rakiću ni danas ne mogu da kažem ništa loše. Mogu samo da budem razočaran njegovom nedavnom izjavom u “Kuriru” da bi reagovao da je imao podatke o mojim “nezakonitim radnjama”. Tu izjavu smatram izuzetno nekorektnom; ne može je opravdati ni “žar političke borbe”... Znače, morali

bismo da povedemo računa o tome šta govorimo, da se potrudimo da ne pređemo granicu...

Vi tu granicu nikada niste prešli?

Trudio sam se.

Ni onda kada ste, kao gradonačelnik Beograda, bili protiv održavanja Parade ponosa; kada ste raseljavali Rome; kada ste Berancu, koga su kontrolori u autobusu pretukli zbog toga što nije imao kartu, poručili da se vrati odakle je došao?

Kada se u gradskom prevozu vozite bez karte, a onda komunalnim policajcima date crnogorski pasoš znajući da tako nećete morati da platite kaznu, onda je pošteno da se vratite tamo odakle ste došli. Uostalom, znate li kako bi, recimo, prošao neko ko bi se u pariskom metrou vozio bez karte, a onda dao srpski pasoš?

A znate li vi možda nekog gradonačelnika na svijetu koji građaninu kaže “vрати se tamo odakle si došao”?

Ne, ne, čekajte... Samo kažem da građani Beograda, uz određene beneficije, moraju da imaju i neke obaveze. Kada se u gradskom prevozu vozite bez karte, a onda bahato date crnogorski pasoš znajući da na tu adresu kazna nikada neće stići...

Bahato je dati crnogorski pasoš, a nije bahato pretući građanina koji možda nije imao novca da kupi kartu?

Istragom je utvrđeno da je taj čovek prvi napao komunalne policajce, protiv kojih je, u međuvremenu, pokrenut disciplinski postupak; za to su kažnjeni. Osudio sam ponašanje komunalnih policajaca, ali i odnos našeg sugrađanina prema gradu u kome živi. Ali, pazite: nisam Beograđanin u četvrtom kolenu, i moji su odnekud došli. U tom smislu, možda nije trebalo da kažem “hej, ti sa crnogorskim pasošem, vrati se u Crnu Goru! Mogao sam reći: odlično je što si ovde, samo pošuj red. Kao što verovatno nije trebalo da dam onu izjavu o pripadnicima LGBT populacije. Pogrešio sam, priznajem... Ipak, voleo bih ako bismo danas te ljude mogli da pitamo koji je to političar na vlasti bio spreman da im pomogne, da učini nešto za njih.

Šta ste uradili za pripadnike LGBT populacije?

Upozoravao sam na to da bismo za

prava naših LGBT sugrađana morali da se borimo 365 dana u godini, ne samo taj jedan dan. Naš zadatak nije da se javno zalažemo za to da ti ljudi jednom godišnje, u nekoj vrsti kaveza i okruženi policajcima, prošetaju Beogradom. To je licemerstvo! Jer, šta ćemo sa ostala 364 dana? Naš zadatak je da obezbedimo uslove da pripadnici LGBT zajednice žive normalno, da ne budu šikanirani.

I, šta ste konkretno uradili da im to omogućite?

U dogovoru sa Gej strejt alijansom, Grad Beograd je pripadnicima LGBT-a dodelio tri stana za smeštaj svih onih kojih se porodica odrekla saznajući njihovu seksualnu orijentaciju; javno sam ukazao na status homoseksualaca u društvu, upozorivši da ljudi u Srbiji danas više osuđuju onoga ko je gej nego onoga ko je ubica i kriminalac; u Skupštini grada sam se, govoreći na promociji zbornika o kršenju prava homoseksualaca, javno založio da im se obezbedi ravnopravan status u društvu; tokom trajanja mog mandata, u Gradskoj skupštini dodeljena je nagrada onima koji su pomogli ugroženim pripadnicima LGBT populacije i koji su afirmisali pravo na različitost...

Situacija sa Romima je u tom smislu još drastičnija.

U kom smislu?

U smislu da sam uradio sve što je bilo u mojoj moći da te ljude socijalizujem. U divljim naseljima, Romi su do tada živeli u neljudskim uslovima, ispod svakog civilizacijskog nivoa. Kada su raseljeni, organizovali smo da tamo dođu lekari, da ih uče, edukuju. Neke od njih smo uspeli da zaposlimo u gradskim preduzećima. Nijedno dete iz naselja do tada nije išlo u školu; nisu imali zdravstveno osiguranje, dokumenta, ništa. Danas, 3000 njih pohađa školu, ima knjižice. Ako je bilo neophodno do škole voziti samo jedno dete, i nje ga smo vozili. Na kraju svake godine smo najboljim đacima delili poklone.

Sećam se šesnaestogodišnjaka kome smo poklonili kompjuter.

"Kako je u školi?", pitao sam ga uručujući mu poklon.

"Dobro", kaže. "Ali ipak nije kao prošle."

"Zašto, bre? Šta fali?"

"Znaš, kada dobiješ dete, dobiješ i mnogo više obaveza", odgovorio je sležući ramenima.

A onda kažu: Đilas... Oprostite, za LGBT populaciju i za Rome je tokom mog gradonačelničkog mandata urađeno više nego bilo kada u istoriji ove zemlje. Uzgred, da kažem: moj najbolji drug iz škole zvao se Bilja Biljalov.

Nakon odlaska Borisa Tadića iz Demokratske stranke, rekli ste da će se vaša partija vratiti ne samo politici Zorana Đinđića nego i svojim izvorima socijaldemokratskim principima. Šta to znači?

Znači da ćemo se zalagati za društvo socijalne pravde, za bolji socijalni i ekonomski položaj građana, za obnovu institucija i uništene privrede, za slobodu medija, za ljudska prava i slobode, za nov odnos sa susedima... Socijaldemokratija podrazumeva brigu za to da nijedno preduzeće ne bude neprofitno; da plate radnicima stižu svakog prvog u mesecu; da porodijsko traje onoliko koliko to zakon nalaže; da se svakom svom radniku firma u kojoj je zaposlen nađe pri ruci u slučaju da ima neki

problem; da ljude ne tretirate kao brojeve nego kao deo tima koji radi, koji doprinosi... Socijaldemokratija znači želju da ono što stvorite rasporedite što pravednije; da ljudima obezbedite da se školuju, da napreduju, bez obzira na to potiču li iz siromašne ili bogate porodice.

Mislite da partija sa toliko bogatih ljudi zaista može biti socijaldemokratska?

Demokratska stranka u svojim redovima nema mnogo bogatih ljudi.

Nema?

Ne. Ali ima veliki broj onih koji su živeli i radili i pre ulaska u politiku; onih koji ime i prezime nisu napravili zahvaljujući sopstvenom političkom angažmanu. Što, nažalost, nije slučaj sa političarima ostalih stranaka. Čime su se, recimo, pre ulaska u politiku bavili Aleksandar Vučić, Boris Tadić, Tomislav Nikolić ili Čedomir Jovanović? Šta su radili? Jesu li bili uspešni? Nisu, naravno. E, ali danas oni nisu problem; problem su "bogate demokrate",

“kriminalci” i “tajkuni” koje takvima žele da predstave upravo oni neuspešni sa kojima ne delimo i nikada nismo delili ni političke, a bogami ni civilizacijske vrednosti.

Vi niste tajkun?

Naravno da nisam. Ali, ko još vodi računa o tome što sam se tužio sa Milanom Bećkom i Miroslavom Miškovićem, što je Beograd u vreme mog mandata pisao krivične prijave protiv Petra Matića zbog prodaje zemljišta kod zgrade CK, što sam u konfliktu sa Miodragom Kostićem? Oprostite, koga svi oni tuže – mene ili Aleksandra Vučića? Uprkos svemu, i dalje sam “tajkun”, sarađujem sa tajkunima. A to što je Bogoljub Karić na listi Srpske napredne stranke?! *Tim gore po činjenice, je li?*

Sa druge strane, moram da kažem da bih sebe smatrao izuzetno neuspešnim čovekom kada bih, nakon petnaest godina bavljenja privatnim biznisom, imao

nego i onu koja vam je neophodna da biste, bez obzira na posledice, javnosti direktno u lice rekli sve što mislite da je neophodno. Po mom shvatanju, bila je to suština politike Zorana Đinđića. U kojoj, doduše, u to vreme nisam aktivno učestvovao.

Zašto niste?

Učestvovao sam u svim protestima, ali nisam bio politički aktivan. Gledajući iz perspektive građanina, sa nekim potezima se u to vreme nisam slagao. Danas, kada sam bliže, kada stvari posmatram iznutra, razumem zašto mnogo toga nije moglo drugačije.

Iako me je početkom devedesetih pozvao da uđem u Demokratsku stranku – u čemu je bio prilično uporan – nisam prihvatio Đinđićev poziv. Rekao sam mu da ne želim da ulazim u politiku dok ne završim fakultet i ne postanem ekonomski nezavisan. Znao sam da bez te

ga možda u nekim situacijama nisam razumeo.

Tabloidi su pisali o konfliktu koji ste imali sa Zoranom Đinđićem...

Ne komentarišem pisanje tabloida... Ali, ako bih vam rekao da nikada nisam sarađivao sa Pekabetom, opet bih komentarisao ono što ne želim. Uostalom, svako od nas može da uzme podatke, da proverim...

Više puta ste rekli kako su socijalne i ekonomske prilike u zemlji katastrofalne. Sa druge strane, Srpska napredna stranka tvrdi da pretjerujete i da naprosto niste sposobni da se obradujete nijednom dobrom potezu Vlade. Evo, kritikovali ste čak i poslednji kredit od milijardu dolara!

Da li se iko ko je pri čistoj svesti može radovati novom kreditu od milijardu dolara?! Tim pre što su Emirati, umesto planirane tri milijarde dolara koje su već ušle u budžet, koliko vidim, dali svega 700 miliona. Šta ćemo sa onih dve i trista? Kredit smo, kažu, dobili povoljno, po dva posto kamate. Podsećam vas da smo od Svet-ske banke mi dobili kredit po jedan posto. Pored toga, Beograd je zadužen sa prosečnom kamatnom stopom 2,84 procenta. Pa, što me onda ne hvale zbog toga što sam Beograd “zadužio” 300 miliona evra po stopi od 2,84? U zemlji u kojoj je deficit za prva dva meseca 350 miliona evra, fale nam tri milijarde kroz budžet i šest puta trista miliona! To su dve milijarde. Dakle, pet milijardi samo da bi se isplaćivale plate i penzije! I onda od mene tražite da se radujem što će zemlja da bankrotira?! Da se radujem što za godinu dana penzioneri neće dobijati penzije? Kao ni zaposleni u zdravstvu, školstvu, u policiji. Da sam srećan zbog toga što vidim kako neodgovorni i nestručni ljudi obmanjuju građane, kako im bacaju prašinu u lice pričama o novoj milijardi kredita koji nazivaju – zajmom?

Baš kao što ste vi ostavku predsednika Tadića nazivali – skraćivanjem mandata.

Da, ali je to što je predsednik sebi “skratio mandat” koštalo predsednika; to što su ovi dobili “zajam” koštaće sve građane Srbije. Ali, slažem se sa vama da u tom delu postoji izvesna sličnost.

Odakle onda ovako visok stepen podrške građana Srpskoj naprednoj stranci?

Sačekajmo da to najpre proverimo na

■ “Zoran Đinđić simbolizuje ne samo onu najređu vrstu hrabrosti da se ne plašite za sopstveni život, nego i onu koja vam je neophodna da biste, bez obzira na posledice, javnosti direktno u lice rekli sve što mislite da je neophodno”

manje od onih koji se, osim politikom, nikada u životu ničim nisu bavili.

Šta podrazumijevate pod povratkom na politiku Zorana Đinđića?

Pre svega, moram da kažem kako imam utisak da građani Zorana Đinđića, kao i svakog reformatora, danas mnogo bolje razumeju. Iako je bio svestan da ono što radi nije popularno, Đinđiću je, za razliku do nekih, bilo važnije da bude poštovan nego da bude popularan.

Govorite o Borisu Tadiću?

Govorim o svim političarima. Naročito o onima koji sada pričaju o velikim reformama, a od građana traže pedeset procenta podrške. Čoveku koji zaista namerala da sprovede reforme, koji nije demagog i populist, jasno je da ne može imati masovnu podršku, da ne može biti popularan. To nije moglo nikada i nigde u svetu, pa ne može ni u Srbiji.

Po mom mišljenju, Zoran Đinđić simbolizuje ne samo onu najređu vrstu hrabrosti da se ne plašite za sopstveni život,

vrste nezavisnosti ozbiljan čovek u politici nema šta da traži. Posle toga sam otišao u Prag.

Kako je Zoran Đinđić reagovao na to vaše odbijanje?

Bio je ljut. Dugo... U međuvremenu smo se sretali, ali nismo bliže komunicirali.

Poslednji put sam ga video petnaestak dana pre ubistava. Tražio sam sastanak, jer su neki ljudi iz njegovog okruženja koji su se bavili biznisom sličnim onom kojim sam se i sam bavio, počeli da bliskost s njim koriste na neprimeren način... Zoran Đinđić me je odmah primio, lepo smo razgovarali.

Tog 12. marta 2003. sam, sećam se, bio na sastanku... Neko je ušao, rekao da su pucali na premijera. Nisam verovao. Nemoguće, mislio sam... Ubili Zorana Đinđića?!

Bio sam jedan od onih milion koji je došao na sahranu pokušavajući da Zoranu Đinđiću i na taj način oda počast; da mu se iskreno izvinim zbog toga što

izborima. Sve će zavisi od onih građana koji, razočarani u političare i politiku, ne žele da izađu na glasanje. Upravo te ljude režim pokušava da ubedi u to da su neuspesi u stvari uspesi, da će fabrika u Smederevu zaposliti 1500 radnika, da je "Beograd na vodi" genijalno zamišljen projekat...

I sami ste učestvovali u dogovorima oko projekta "Beograd na vodi".

Jesam. Na prvom i jedinom sastanku kome sam prisustvovao, pred petnaestak ljudi je jasno rečeno da Beograd i Srbija u ceo projekat neće uložiti ništa. Sve rade stranci. Ispostavilo se da će, za početak, Srbija morati da uloži milijardu evra samo da bi se pripremio teren na kome će se graditi "Beograd na vodi". Jer, neophodno je izmestiti železničku prugu, napraviti nove teretne stanice, Prokop, rešiti 1500 objekata koji tu već postoje, nasuti sedam metara zemlje da ne bi plavilo, napraviti novu infrastrukturu, izmestiti drugi deo pruge zbog opasnih materija, napraviti most... Bojim se da će na kraju ispasti da će ona milijarda dolara najnovijeg kredita biti utrošena za sređivanje terena na kome će onda biti napravljen šoping centar, kula, luksuzni stanovi...

I, ko će to da kupi?

To je ključno pitanje! Ko će to da kupi? Režim objašnjava da će kupiti stranci koji će, zbog toga što će Beograd na vodi biti pretvoren u slobodnu carinsku zonu – iako je cela Evropa slobodna carinska zona – pojuriti da kod nas kupe *Pradu*, *Fendi*, nakit... Čega valjda nemaju dovoljno u svojim zemljama. Pokupovaće i stanove, preseliti se u Beograd, otvoriti internacionalne škole... Žalosno je samo to što ovakve besmislice i bajke pričaju i ozbiljni ljudi, arhitekti, profesori univerziteta.

Lično, plašim se da se cela priča ne završi tako što Srbija neće ispuniti uslove ugovora, zbog čega će biti tužena za izgubljenog dobit. A onda je to katastrofa!

Kako tu vašu "katastrofu" ne vide ostale opozicione stranke koje kao da zaista jedva čekaju da 16. marta "uhvate bidermajer" Aleksandra Vučića?

Imam utisak da Boris Tadić, Mlađan Dinkić i Čedomir Jovanović iskreno veruju u to da će na toj svadbi "nevesta" baciti više bidermajera, pa će svako od njih uspeti da uhvati po jedan. Siguran sam da im je Aleksandar Vučić baš to i obećao.

Iako veoma dobro znaju da je tako nešto nemoguće, nastavljaju da učestvuju u trci za Vučićevog omiljenog koalicionog partnera. Ili barem za omiljenog opozicionara. Zato danas tako hrabro i tako oštro kritikuju Ivicu Dačića ili Milutina Mrkonjića, dok se o *gospodaru* ne usuđuju ni reč da kažu!

Uzgred, tom istom Milutinu Mrkonjiću bih, povodom njegove izjave da bismo se svi mi petooktobarci morali uhvatiti u kolo i izviniti Slobodanu Miloševiću, danas rado rekao šta mislim.

Šta biste rekli Milutinu Mrkonjiću?

Rekao bih mu da bismo građanima Srbije morali da se izvinimo zbog toga što

■ **"Ovakvo stanje nikada i nigde nije predugo trajalo. Osim možda u Severnoj Koreji. Od koje smo, srećom, za sada daleko. Naime, kod nas teča još uvek nije stradao na isti način"**

se nismo pre pet ili deset godina uhvatili u kolo kako bismo sprečili i njega, Mirjanu Marković, Ivicu Dačića i sve ostale da urade to što su uradili. A da se izvinjavamo diktatoru koji nas je uništio...

I koga ste, pričom o pravu na "dva bola", svojevremeno izjednačili sa predsednikom Demokratske stranke Zoranom Đinđićem.

Ako bismo mogli u jednini, molim vas. **Znate zašto govorim u množini.**

Znam. Ali, moram da vas podsetim na to da nisam prisustvovao potpisivanju Sporazuma o političkom pomirenju sa Socijalističkom partijom Srbije, što je, po mom mišljenju, bio jasan politički gest neslaganja sa odlukom Borisa Tadića. Ali, vratimo se izborima. Nadam se da je građanima ove zemlje jasno gde se danas nalazi demokratija, na kojoj adresi. Uostalom, šta je i ko je poslednja odbrana slobode, normalnosti, pristojnosti, kulturnog i

civilizovanog ponašanja u Srbiji? Ko može i ko sme da se suprotstavi nameri režima da nas vrati u prošlost? Da kaže da je car go? Pa, niko osim naše liste, koja je jedina opozicija režimu i koja jedina odbija da s njima uđe u bilo kakav savez.

Zašto odbijate?

Ne zato što, recimo, ne volimo Vučića, Bratislava Gašića ili ne daj bože Zoranu Mihajlović, već zato što se duboko ne slažemo sa onim šta ti ljudi rade. Jasno je da je Vučić od Srbije napravio državu u kojoj se građani plaše da kažu šta misle; u kojoj se hapsi i pritvara; u kojoj tabloidi linčuju i vode harangu protiv svih onih koji se usude da kažu bilo šta protiv režima. Odbijamo zato što Zorana Mihajlović za dve godine nije uspela da napravi račun za struju; što je Gašić koji priča o privredi i ekonomiji već nekoliko firmi poslao u stečaj; što ti ljudi koriste jezik identičan onome od pre dvadeset godina; što maltretiraju i ponižavaju građane, dolaze im na vrata, donose spiskove; što zastrašuju, prete otpuštanjima, nude zapošljavanja; što medije dovode do takve autocenzure da više nema potrebe da lično intervenišu... Danas, baš kao i devedesetih, ni Koraksova karikatura ne sme da bude objavljena u magazinu koji je relativno pristojan. Osim "Vremena" i nekih sitnih izuzeća, vi zapravo nemate ništa!

Dobro, lako je "Vremenu": svi novinari svakog meseca na šalter kod Miroslava Miškovića, pa... piši!

Da, ali ovo stanje ne može dugo da traje. Za razliku od Miloševićevog vremena, danas imate društvene mreže koje ne možete da kontrolišete, da ih blokirate. Doduše, bilo je i takvih pokušaja. Pa, Vučić je angažovao Danijela Švarca, dao mu ozbiljan novac kako bi posle Feketića pokušao da sanira štetu. Da li neko uopšte sme da pita koliko Srpska napredna stranka plaća Švarca? Koliko država plaća Guzenbauera, koliko Štros Kana?! Ko tim ljudima daje plate? Znate, neki su bili ubeđeni u to da će Slobodan Milošević stotinu godina biti na vlasti, pa su se veoma začudili kada su shvatili da ipak neće. Ovakvo stanje nikada i nigde nije predugo trajalo. Osim možda u Severnoj Koreji. Od koje smo, srećom, za sada daleko. Naime, kod nas teča još uvek nije stradao na isti način.

TAMARA NIKČEVIĆ

“Moja zemlja”

Gospodin dr Slobodan Gvozdenović opravdao nedolazak na suđenje, po optužbi za teško delo protiv zdravlja ljudi, učešćem u izbornoj kampanji, priložio i SNS-ovu listu na kojoj je pod brojem 56. Pitan na ovu okolnost, samo rek'o da zna koji bogati pojedinac stoji iza svega

Pošto su demokrate slavno pokazale kako se sve da potrošiti, na red došla nova lokalna vlast, koju su formirali socijalisti i naprednjaci, sa još toga sa političkog spiska. Učešće u vlasti dogodilo se i Grupi građana “Pobeda za Valjevo”, sa osam odbornika, koju je predvodio dr Slobodan Gvozdenović, ginekolog u Valjevske bolnici. Pre no što se uspešno osamostalio u grupu građana, dr Gvozdenović je bio član, i odbornik, Srpskog pokreta obnove, poznat i po tome što je govorio Vuka Draškovića znao naizust.

Gospodin Gvozdenović je bio veoma zapožen i u novoj lokalnoj vlasti, ali, posle matematike na lokalnu, trvenju među naprednjacima, pa među glavnim koalicionim partnerima (SNS-SPS), sa većim delom “svojih” odbornika prelazi u SNS.

A koliko je dr Gvozdenović posvećen budućnosti u koju veruje, da mu je opšte iznad pojedinačnog, najbolje se pokazalo tokom protekle nedelje kada je većina štampanih medija donela tekstove o tome da se Doktor nije pojavio na suđenju, u procesu u kome je optužen za teško delo protiv zdravlja ljudi, jerbo je bio zauzet izbornom kampanjom, u kojoj učestvuje kao šef Izbornog štaba valjevskih naprednjaka i kandidat za poslanika pod brojem 56.

O čemu je reč? Naime, da ne bude opet slavno elem, kako navodi dnevna štampa, u noći između 23. i 24. februara 2007, ordinirajući lekar dr Gvozdenović, Ivana Katić iz Kožuvara kod Uba je, carskim rezom, rodila mrtvorodenče. U junu 2009. protiv dr Gvozdenovića je podignuta krivična optužnica za teško delo protiv zdravlja ljudi, u vezi sa delom nesavesnog pružanja lekarske pomoći, koja ga tereti da je nesavesno postupio pri pružanju lekarske pomoći prilikom porođaja Ivane Katić, usled čega je nastupila smrt ploda. Po zahtevu za veštačenje Sudsko-medicinski odbor Medicinskog fakulteta u Beogradu je, u novembru 2008, dao mišljenje da je tokom porođaja došlo do patnje ploda, jer

je porođaj trebalo završiti carskim rezom kada su problemi uočeni, a ne skoro pet i po sati kasnije, kada je to učinjeno. Odbor je zaključio da bi se u tom slučaju rodilo živo dete. Slične zaključke je izneo i sudski veštak.

ZAUZET ZA SUD: Slobodan Gvozdenović

Od početka suđenja održano je preko deset ročišta, kako navode mediji, postupak je praktično doveden do kraja. Ali, od avgusta prošle godine nekoliko glavnih pretresa je odloženo, iz različitih razloga. Recimo, glavni pretres zakazan za 5. decembar 2013. nije održan jer je okrivljeni Gvozdenović dostavio medicinsku dokumentaciju da je iz zdravstvenih razloga sprečen da prisustvuje suđenju. Pretres zakazan za 23. januar ove godine je odložen jer nije bilo dokaza da su učesnici u postupku uredno pozvani. Novi glavni pretres, zakazan za 28. februar, odložen je jer je Gvozdenović podneo podnesak u kome navodi da je toga dana van Valjeva, u izbornoj kampanji, kao kandidat Srpske napredne stranke, te da zbog ranije zakazanih aktivnosti nije u mogućnosti da prisustvuje suđenju. Priložio i poslaničku listu SNS-a na kojoj je pod brojem 56.

Advokat oštećenih Mladen Nikić je to okvalifikovao kao bezobrazluk i svestan pokušaj da se izbegne suđenje, rekavši da

ne isključuje mogućnost da se Gvozdenović, ako postane poslanik, pozove na imunitet i izbegne odgovornost. Zato je zatražio da se Gvozdenoviću odredi pritvor, i omogući prisustvo suđenju. Sud je odbio zahtev. Ni na poslednjem ročištu, zakazanom za 5. mart. Gvozdenović se nije pojavio iz zdravstvenih razloga. Sud je novo ročište zakazao za 17. mart!

Supružnici Katić, koji su, zbog učinjene lekarske greške, pokrenuli postupak protiv Zdravstvenog centra Valjevo, posle veštačenja su se po tom zahtevu nagodili, i obeštećeni od “Dunav” osiguranja. Za proces koji je u toku izjavili da će, ako se dalje bude odugovlačilo, ići do Vrhovnog suda, i do Aleksandra Vučića.

U međuvremenu, gospodin doktor poslanički kandidat Gvozdenović posvećeno obavlja izborne aktivnosti. Šestog marta, dan po rođendanu gospodina Predsednika SNS-a, primio je članove Amadeus benda, koji su isto veče održali besplatan koncert. Informativna služba SNS-a saopštava da je publika uživala u hitovima ovog benda, i sa njima uglas pevala svaku pesmu. Još se veli – tokom koncerta momci iz Amadeus benda podelili su svojim fanovima 300 majica sa nazivom benda i porukom “Budućnost u koju verujemo”. I još – besplatan koncert popularnog benda poklon je Valjevu u okviru njihove turneje pod nazivom “Moja zemlja”.

Dan po koncertu SNS u Valjevu održao konferenciju za medije, dr Gvozdenović rek'o da je pobedila mladost koja korača u budućnost u koju veruje. Novinar “Vremena” iskoristio pita Doktora na okolnost da mediji javljaju da se ne odaziva na suđenja zbog izborne kampanje. Doktor odgovorio da ne komentariše suđenja koja su u toku, kao i da će se sigurno pojaviti na sudu i dokazati svoju nevinost. Još rek'o da zna koji bogati pojedinac stoji iza svega, ali da će o tome pričati kad dođe vreme!

DRAGAN TODOROVIĆ

Intervju: **Dušan Bajatović, generalni direktor JP "Srbijagas"**

Južni tok nije ugrožen

"Na mene i Srbijagas od formiranja ove vlade vršen je ogroman pritisak. Ako smetam ja, kao direktor, pa Vlada tu nema nikakav problem. Kako su me postavili, mogu i da me razreše. Godinu i po dana se kreira pritisak prema Srbijagasu, pre svega zato što se ja nisam složio sa modelom restrukturiranja Srbijagasa"

Ukrajinska kriza pokrenula je novi talas špekulacija oko sudbine kontinentalnog gasovoda Južni tok. Dok neki analitičari smatraju da ova kriza konačno utvrđuje potrebu za još jednim gasovodom koji će zaobići nesigurnu Ukrajinu, drugi misle da perspektiva "hladnoratovske konfrontacije" Rusije i Zapada može veoma otežati gradnju Južnog toka, kako zbog mogućih problema kod prikupljanja investicionog kapitala tako i zbog "slabljenja"

pregovaračke pozicije Rusije u Briselu, gde ona traži "izuzeće" Južnog toka od odredbi Treće energetske korpore EU (isto ono koje je odobreno Severnom toku). Zbog toga smo o ovim dilemama potražili mišljenje generalnog direktora "Srbijagasa" Dušana Bajatovića, koji o tome na početku razgovora kaže:

"Južni tok nije ugrožen ukrajinskom krizom. Kad pogledate evropske energetske potrebe u budućnosti, s obzirom na to da je proizvodnja nafte i gasa 'zasićena'

na Severnom moru, shvatićete zašto Velika Britanija sada traži produženje gasovoda Severni tok do svoga tržišta. Ako pritom znate da u projektu Južnog toka učestvuju i zemlje kao što su Nemačka, Francuska i Italija, onda možemo isključiti neki radikalni potez administracije Evropske unije prema ovom projektu u okviru nekih eventualnih pritisaka na Rusiju. Uprkos tome što je administracija EU podložnija pritisku SAD od njenih najmoćnijih država-članica.

BIĆE SVE U REDU: Dušan Bajatović

Foto: Fonet

daju sve pare za njegovu izgradnju mimo evropskih banaka. Druga varijanta je da u posao uđe deo "istočnog kapitala" koji je vezan za evropski bankarski sistem. Iz londonskog Sitija je procurila vest da oni nisu spremni da se lako odreknu "ruskih para". Na primer, mi iz Srbijagasa ne radimo preko VTB banke iz Moskve (Vneštorgbank), nego radimo preko VTB kapital iz Londona.

Ubeđen sam da ruska pozicija nije oslabila ni prema administraciji EU za predstojeće pregovore oko izuzeća Južnog toka od Treće energetske korpe. Zato što najveće evropske zemlje imaju interes da preko Južnog toka dobiju liniju snabdevanja gasom iz Srednje Azije. Biće možda pritiska, koje smo mi već osetili, ali mislim da oni neće uticati na sporazum Eusija.

Kad je reč o izgradnji Južnog toka, dođaću vam da za kompresorsku stanicu Ruskaja, opremu isporučuje Dženeral elektrik. Gasprom i GE su napravili zajedničko preduzeće REP holding i to preduzeće će, najverovatnije, biti isporučilac opreme za sve kompresorske stanice na trasi Južnog toka. Znači, to je ozbiljna saradnja.

"VREME": Videli smo da ste nedavno u Sočiju razgovarali sa prvim čovekom Gasproma Milerom. Da li nam možete reći zašto radovi na Južnom toku u Srbiji nisu počeli u februaru, kako je bilo najavljeno?

BAJATOVIĆ: Nema tu suštinskog kašnjenja. Rešili smo pitanje finansijskog zajma. Imamo strateško partnerstvo između Gasproma i Srbijagasa. Formirali smo zajedničku kompaniju u Cugu i čerku kompaniju ovde. Doneli smo Zakon o Južnom toku i imamo Zaključak Vlade o poveravanju delatnosti od opšteg interesa (o kome ćemo morati još razgovarati sa Komisijom EU). Potpisan je ugovor o transportu gasa – po kome Gasprom unapred zakupljuje sto odsto kapaciteta na 25 godina. Radi se "bankabiliti" studija. Urađen je idejni projekat, sve je spremno za eksproprijaciju zemljišta, obavljena su sva potrebna istraživanja, razrađen je projekat Treće deonice (one od bugarske granice ka severu Srbije). Urađen

je tehnički deo tenderske dokumentacije. ALF i konsultantska kompanija CLS iz Londona sada rade opšti deo uslova tendera. Veoma brzo ćemo imati kompletnu dokumentaciju za gradnju kroz Srbiju. Mi ćemo iduće nedelje dobiti i građevinsku dozvolu za Treću deonicu.

Ostalo je pitanje dokapitalizacije Srbijagasa, oko čega se ovih dana digla neka prašina. Ugovor sa Gaspromom je na stolu u Ministarstvu finansija. Iznos kredita je 275 miliona evra, fiksna kamatna stopa je 4,25, na 15 godina otplate. Podsećam da je najbolje što je Srbijagas mogao da dobije od drugih na finansijskom tržištu: eurolibor, plus 6,20 do 6,70, na pet godina – zbog veoma niskog kreditnog rejtinga Srbije (B minus, po Fiču). Pa naravno da je bolje uzeti kredit na 15 godina sa grejs periodom do početka radova i sa nižom i fiksnom kamatom, a sav rizik kredita ostaje Gaspromu.

Jednostavno, sada imamo neko kašnjenje početka radova od oko trideset dana. Novac za dokapitalizaciju služiće za tri stvari. Za tekuće poslovanje, da se daju avansi za "duge nabavke" (cevi i kompresorske stanice) i treće, da se daju avansi izvođačima radova. Kad se setimo Severnog toka, kada je rok za završetak bio 2005. godina, a on je pušten u pogon 2011. godine, možemo reći da kašnjenje od mesec dana nije nešto oko čega treba dizati buku. Znači do kraja aprila će biti izabran izvođač radova na Južnom toku kroz Srbiju. Imamo inače džentlmenški dogovor da maksimalno angažujemo sve kapacitete Srbije za uvođenje domaćih podizvođača. Taj dogovor ćemo ugraditi i u osnovni ugovor.

Očigledno ste dosta uradili za Južni tok, ali Srbijagas je najviše predmet kritika zbog silnog porasta dugova za koje se ne vidi pokriće? Fiskalni savet kaže da su dugovanja Vaše firme u poslednje dve godine skočila sa 400 na 800 miliona evra. Ministarstvo energetike iznosi bojazan da će javno preduzeće Srbijagas u jednom trenutku možda preuzeti neki povećan (da li nits ili Gasprom) te da će država ostati bez preduzeća koje bi moglo biti profitabilno itd. Kako komentarišete te kritike?

To o preuzimanju Srbijagasa za dugo-ve, to je "genijalna izjava". Gaspromu ne

Jedina zemlja koja na trasi Južnog toka može da napravi problem, u morskoj zoni, to je Turska, ali ona za to nema interes. Sporazumi Gasproma sa Turskom su potpisani. Ne verujem da će ta zemlja pod bilo kojim pritiskom odustati od onih količina gasa koje je pod povoljnim cenama dobila tim sporazumima.

Treba uza sve to uočiti da Evropa nije uspeła ni sa gasovodnim projektom Nabuko, a ni sa Južnim koridorom. Ovde je malo poznato da Rusija kod sebe već ubrzano gradi na hiljade kilometara novih gasovoda koji će prikupljati gas sa gasnih polja i napajati Južni tok. Ta mreža ne sabira samo ruska gasna polja. Gasprom već ima ozbiljne ugovore da pod komercijalnim uslovima (istim koji bi važili i za BP ili Šel, na primer) kupuje gas za Južni tok i od zemalja iz Srednje Azije. Dakle, ona ima transportni sistem od tih zemalja, a gradi i gasovode prema Aziji.

Ruske banke (iza kojih stoje velike ruske devizne rezerve) u ovom momentu, prema "bankabiliti studiji", mogu da

dugujemo skoro ništa. Njihovo dospelo potraživanje od 88 miliona dolara, to je tekući dug za gas koji smo ove zime isporučili, a još nismo naplatili, jer nama toplane ni posle četiri meseca nisu platile toplotnu energiju koju od građana naplaćuju godinu dana. A ne plaćaju ni škole, ni lokalne samouprave, ne plaća vojska, ne plaća policija, ne plaćaju preduzeća u restrukturiranju. Kad će Petrohemija iz Pančeva da plati, a duguje 200 miliona? Kad će da plati Željezara Smederevo? Mi sada imamo realnu cenu, ali šta vredi kada ne možemo da naplatimo ono što smo prodali.

Otkad sam ja direktor Srbijagasa, sva-ka vlada je svake godine donosila u Narodnoj skupštini zakon o zaduženju Srbijagasa. To znači da smo svi znali da vodimo socijalnu politiku i preko gasa. Cena je proteklih godina bila za oko 25 odsto niža od nabavne. Trećina isporučenog gasa nije plaćana. Kako onda da mi budemo pozitivni, ako prodajem gas ispod cene pretežno preduzećima u kojima želimo da sačuvamo radna mesta, a ne možemo ni tu nižu cenu da naplatimo? Evo ovih dana buka – Srbijagas ne može da podeli plate, pa kako da dođemo do novca? Preduzeća u restrukturiranju ne mogu da dobiju bankarske garancije, a lokalne samouprave neće da garantuju, a ni ne mogu po zakonu da garantuju za dugove toplana. Pritom, uzgred, građani uglavnom plaćaju, izuzev novosadskog distributera DP Gas – a to je druga priča. Jednostavno, Vlada je znala da da-je gas na veresiju. Parlament je znao da se zadužujemo da bi snabdevali gasom one koji ne mogu da plate. Ekonomska javnost je znala kako to ide. Sad tražimo krivca? I ova vlada je odobrila 200 miliona dolara za tekuću likvidnost Srbijagasa, iako je rekla da to više neće raditi. Zašto? Zato što je suočena sa realnošću.

Da se razumemo. Jeste, mi dugujemo NIS-u 240 miliona evra za gas koji smo od njih uzeli. Neće NIS zbog toga propasti, jer im dobro ide eksploatacija nafte i gasa u Srbiji, pa ćemo s njima videti kako da ispeglamo taj dug.

Unazad nekoliko godina, ja sam javno govorio, a slično i pojedini ekonomisti, pa i Fiskalni savet, da će sve to biti javni dug. To ja tvrdim godinama unazad. Mi smo davali gas ispod cene preduzećima

koja svoje dugove nikad neće isplatiti – a nama ne daju da ih isključimo. A to neko mora da plati.

Da smo radili drugačije, na primer, da smo Petrohemiji plaćali plate tri godine (i to ovakvima kakvi jesu, sa 2000 radnika), to bi koštalo oko 50 miliona evra. Te da smo završili njihov investicioni ciklus sa 100 miliona, mi bismo napravili potpuno novu Petrohemiju i ona bi mogla biti tržišno orijentisana, i to izvozno orijentisana. Ovako, mi vodimo preko gasa preskupu socijalnu politiku.

Meni niko nije dao pare što sam kupio Agroživ. Da li nam je neko vratio novac što smo mi uradili obilaznicu za naftovod, gasovod i produktovod oko Novog Sada – on je tu najveći dobitnik, jer je dobio očišćeno građevinsko zemljište.

Mi smo inače velike pare uložili i u gasifikaciju, i u distribuciju, i u skladište – pa sve to košta. Svi se hvale da u Banatskom Dvoru Srbija tu ima bezbedne rezerve gasa – “Banatski Dvor pun, nema krize” – a ko je kupio taj gas? Tamo je pola ruskog gasa, ali je i pola srpskog gasa – koji je platio Srbijagas. Pa i to košta.

Vraćam se na socijalnu politiku sa berzanskom robom i ponavljam da je ona bila preskupa i neadekvatna. No tu politiku nije kreirao Srbijagas. Daću vam tabelu naših zaduženja, pa ćete videti strukturu naših dugova nastalih na državnoj politici, možete je slobodno objaviti (vidi tabelu).

Dakle, mi nismo dužni Gazpromu, pa će nas navodno Rusi preuzeti. Mi smo dužni bankama, a za njihove kredite je garantovala država. Neće banke preuzimati Srbijagas, nego će se naplatiti od države Srbije. Prema tome, guranje Srbijagasa u akcionarsko preduzeće, a prirodnih monopola u posebno preduzeće – ne rešava problem. Ne vredi vam da akcionarsko društvo gurate u stečaj, jer će se poverioci naplatiti od države.

Na mene i Srbijagas od formiranja ove vlade vršen je ogroman pritisak. Ako smetam ja, kao direktor, pa Vlada tu nema nikakav problem. Kako su me postavili, mogu i da me razreše. Godinu i po dana se kreira pritisak prema Srbijagasu, pre svega zato što se ja nisam složio sa modelom restrukturiranja Srbijagasa.

Svojevremeno ste izjavili da će Srbijagas napraviti svoj program

Ukupni negativni efekti na poslovanje Srbijagasa

Utica j u milionima EUR

Efekat cene gasa	493,7
Efekat cene kredita	164,5
Efekat kursnih razlika	109,4
Efekat konverzija	141,6
Efekat otpusta	29,7
Gubitak od 2008. g.	49,2
Efekat odloženog plaćanja	17,3
Agroživ	11,5
Fijat	9,5
Novi Sad, obilaznica	16,0
Pozajmice za MSK i Agroživ	18,0
UKUPNO	1060,4

restrukturiranja. Šta je s tim programom?

Taj program je napravljen još oktobra prošle godine. U njemu se vidi da smo samo na ceni izgubili 433 miliona. Zatim efekat cene kredita, pošto smo se zaduživali, zatim efekat kursnih razlika, itd. U programu se u stvari vidi svaki kredit koji smo uzeli u okviru ukupno 850 miliona evra koliko dugujemo. Nama inače duguju preko 900 miliona evra. Kad bih ja naplatio sva svoja potraživanja, pokrio bih sve banke. Prva faza, po ovom programu, mora da bude finansijsko restrukturiranje.

Srednjoročni program predviđa i da podelimo transport, distribuciju, skladištenje, trgovinu prema Trećem energetsom paketu EU. Sve je razrađeno. Suštinska razlika između našeg programa i onog koji je koncipiralo Ministarstvo energetike je što smo mi insistirali da se osnuje holding i da se u njemu pravno razdvoje subjekti transporta, skladištenja, distribucije i trgovine – a da troškovi budu zajednički i da holding bude taj koji kreira poslovnu politiku, upravlja razvojem. I da se doregistrujemo za proizvodnju električne energije, što je tipično za sve kompanije ovog tipa u svetu, bez obzira na to u kakvom su vlasništvu. Za to imamo razloga s obzirom na mogućnosti Južnog toka i specijalne odnose sa Rusima.

Evropske zemlje naše veličine – sve

Foto: Fonet

■ **“Ako ja neke stvari vidim drugačije od vlade ili ministarstva, ja sam dužan to da kažem, jer sam plaćen veoma dobro da radim svoj posao na stručan način. Pretrpeo sam zbog toga i udarce. No, kakav bih ja to bio menadžer, političar i poslanik kad ni o čemu ne bih imao svoje mišljenje”**

one su uradile ono za šta se i mi zalažemo. Vlasničko razdvajanje delatnosti su uradile samo neke veće zemlje, a ni one potpuno. U Nemačkoj imate i firme koje su vlasnički razdvojile pojedine delatnosti, ali i firme koje to nisu. Uostalom, ako je reč o primeni Treće energetske korpe, jednostavno ću reći da je naš program uradio BSG kao konsultantska kuća (*The Boston Consulting Group GmbH*), a plati-la ga je Evropska unija.

Koncepcija Ministarstva je da Srbijagas postane akcionarsko društvo u dugovima, koje samo može da ode u stečaj, a koji je besmislen, jer za dugove imamo državne garancije. Srbijagasu ostaje samo distribucija, transport bi bio odvojen, a skladišta potpuno odvojena. Mi se s tim projektom nismo saglasili. Zatim, mi mislimo da finansijsko restrukturiranje treba da radi država Srbija, a ne IBRD. Jer, Ministarstvo je tražilo vlasničko razdvajanje,

a zatim finansijsko restrukturiranje, pod paskom IBRD-a, s čime se nismo složili i zbog specijalnog odnosa sa Rusima. Jer smatramo da to ide na stvaranje spekulativnog tržišta vrednosnih papira i dovodi neke projekte, poput Južnog toka, u pitanje. Ne u smislu da li će biti izgrađen, nego kako. Da li ćemo možda menjati partnera u projektu? Da li ćemo se zbog osnivanja novih preduzeća vraćati korak nazad, što bi značilo kašnjenje u realizaciji projekta? Bilo je tu dosta stvari oko kojih se mi nismo razumeli.

Zar činjenica da vaši potrošači u privredi ne mogu ili neće da plate gas koji isporučujete ne upućuje na zaključak da je tržište gasa u Srbiji potpuno palo. Da li ste bili u škripcu da birate između stroge naplate i daljeg pada i inače skromnog interesa za gas?

Ne zaboravite da mi imamo nepovoljne

ugovore sa isporučiocima gasa, ugovore koji su potpisani još u vreme svetskih sankcija, pa bi transportni troškovi i za smanjene količine bili ogromni. Gasno tržište bi onda potpuno zamrlo. To je jedan od razloga zašto smo mi intervenisali kod najvećih potrošača, kao što su MSK, Azotara, Petrohemija, Željezara. I zato smo gurali nacionalni plan gasifikacije. Jer, u krajnjoj liniji, investitori koji dolaze ili koji nameravaju da dođu – traže gas. To što je danas tražnja za gasom relativno niska, ne znači da nam se gas neće isplatiti sutra.

Zatim, to što ja vidim Srbijagas i u proizvodnji nafte i gasa i u proizvodnji električne energije, kao što takođe i nis vidi sebe, u proizvodnji nafte i gasa, ali i struje, ne vidim da je problem. Zašto mi ne bismo radili elektrane na gas u Novom Sadu i Pančevu, kad imamo najboljeg mogućeg partnera za taj posao?

Da li možete sebe da zamislite i dalje kao direktora Srbijagasa, ukoliko posle izbora SPS ostane u vladi?

Ponavljam, svi su znali kako i zašto radi Srbijagas. Ako se traži krivac, pa će se reforma Srbijagasa izvršiti tako što direktor više neće biti Bajatović, nego ćemo staviti nekog poslušnog, nemam ništa protiv. Ja nisam zakucan ekserom za fotelju direktora Srbijagasa. Ako ja neke stvari vidim drugačije od vlade ili ministarstva, ja sam dužan to da kažem, jer sam plaćen veoma dobro da radim svoj posao na stručan način. Pretrpeo sam zbog toga i udarce. No, kakav bih ja to bio menadžer, političar i poslanik kad ni o čemu ne bih imao svoje mišljenje.

Dakle, mogao bih, kao što sam već javno rekao, da i dalje sebe zamislim u Srbijagasu, čak i ako SPS ne bude u vladi. Posle pet i po godina iskustva i svakakvih problema koje smo morali ovde timski da rešavamo – gasnu krizu, socijalnu politiku, investicije, strateško partnerstvo sa Rusijom itd. – dobro poznajem ovaj sektor. Inače, po novom zakonu mi odgovaramo svojom imovinom za rezultate preduzeća, pa bih se morao još jače boriti da Srbijagas normalno radi, da se preko nje ne vodi socijala. Sada treba imati petlje pa sesti u fotelju direktora javnog preduzeća, gde treba da slušate političke strukture, a da istovremeno budete profitabilni. ¶

DIMITRIJE BOAROV

Kako smo odbranili Teslu

Petsto protestnih bedževa smo razdelili u prvih nekoliko minuta. Ostatak vremena proveli smo objašnjavajući ljudima da ih nemamo više jer nismo očekivali toliko velik broj okupljenih na protestu. U 13 sati violinista izlazi i svira "Tamo daleko". U masi vidim Borku Pavićević koja plače i znam da smo uspeli. Nakon protesta objavljena je vest da je Siniša Mali, predsednik privremenog veća Beograda, rekao da je odluka o premeštanju urne zamrznuta

Iako se sve dogodilo u poslednjih nedelju dana, moram da uložim veliki mentalni napor da se setim kako je počelo. Bio je vikend, možda čak i petak. Znam da je bilo oblačno i da sam preko Fejsbuka dobila poziv od osobe koju znam samo preko društvenih mreža, da lajkujem stranicu "Ostavite Teslu na miru". U tom trenutku, stranica je imala šezdesetak lajkova. Stranice koje izražavaju nekakav stav ili protest protiv nečega takođe izbegavam. Ne osećam potrebu da se grupišem na taj način, lajem sama na svojim profilima i ne ostavljam mnogo prostora za nedoumice kakvi su mi stavovi o društvenim i političkim pitanjima. Ali, ovog puta bilo je drugačije. Poziv mi je stigao svega pet minuta nakon što sam videla vest da su predstavnici tehničke Vlade Srbije, privremenog veća grada Beograda i Srpske pravoslavne crkve potpisali sporazum o prenošenju urne sa pepelom Nikole Tesle u portu Hrama Svetog Save. U glavi su mi odzvanjale tri prideva: tehnička, privremeno,

srpska. Iako sam građanka Srbije, živim u Beogradu i dolazim iz srpske, pravoslavne porodice, osećala sam da Nikolu Teslu ne premeštaju vlada moje zemlje, uprava mog grada i poglavar moje crkve. Osećala sam se kao da je neko uzurpirao nešto zajedničko i, premda mislim da odavno ništa što se na političkoj sceni događa ne može da me uznemiri emotivno, bila sam ljuta. "Ostavite Teslu na miru" kratka je rečenica koja je sasvim precizno opisivala ono kako sam se osećala. Bez razmišljanja sam kliknula na "like" dugme. Nekoliko trenutaka kasnije direktor "Vremena" Stevan Ristić mi javlja da je pisao ovoj Fejsbuk stranici i predložio im živi zid oko Muzeja Nikole Tesle kako bismo sprečili iznošenje urne. Kršim prvo pravilo komunikacije na društvenim mrežama i odajem mu identitet osobe koja je napravila stranicu.

Iste večeri broj ljudi koji prate stranicu dostiže 10.000, sutradan je već bilo 20.000, da bi kasnije, očekivano, rast malo usporio i danas se drži na skoro 38.000 lajkova.

Počinje prepiska između nas troje. Kreator stranice obaveštava Ristića i mene da nije sam, da ih ima petorica i pita nas "novinare" za predloge daljih akcija. Uverava nas da su svi politički neutralni, da ne žele da budu dovedeni u vezu ni sa jednom političkom strankom ili pokretom. Priznajem, nije me ubedio. Toliko sam puta čula tu frazu o natpolitičkom karakteru akcija, da ih odmah otpisujem kao jeftin pokušaj političke manipulacije. Setimo se samo Beogradske inicijative, kao jednog od svežijih primera nestranačkih akcija iz kojih zapravo stoji neka stranka. Ipak, svoju skepsu zaključavam u fioku i u narednim danima balansiram između pokušaja da provalim koja stranka stoji iza njih i napora da ih uverim da ni ja nemam nikakav politički ni profesionalni interes da im pomognem. Da sam samo besna, i da ne dam Teslu. Da ne dam da se bilo čiji posmrtni ostaci razvlače u izbornoj kampanji. U početku se trudim da ostanem malo po strani i da predloge i savete dajem kao neko spolja, ko nije u

organizaciji čitave stvari. Prevrćem po svom imeniku i zovem ljude koji mogu da pomognu savetom ili direktnom podrškom. Kolega Slobodan Bubnjević, koji u "Vremenu" prati nauku, preporučuje mi izvesnog Šukija. Pravim se da znam ko je, jer Bubnjević njegov nadimak izgovara sa lakoćom i strahopoštovanjem, kao da je reč o Tesli lično. Kreatorima stranice dajem njegov broj telefona, uz napomenu da "nisam sigurna ko je, ali izgleda da je neki šef naučne mafije, svi ga znaju i kažu da je pravi čovek za ovo". Ispostaviće se da je reč o fizičaru Milovanu Šuvakovu, o kom je i "Vreme" pisalo i koji je prošlog leta uspeo da reši nekakav problem koji datira još od Isaka Njutna, te je tako dospao u mnoge svetske medije, uključujući i časopis "Science". Oprostite mi Šuvakov ako sam loše objasnila, iz fizike sam imala stabilnu trojku. Uglavnom, on je jedan od osnivača pokreta "Spasimo nauku", koji se potom aktivno uključuje u aktivnosti oko ostavljanja Tesle na miru.

Još niko ne zna šta treba da budu dalji koraci, ali svima je jasno da se sa tih dvadeset i kusur hiljada lajkova nešto mora preduzeti i da stvar ne može da ostane samo na Fejsbuku. Vreme je da se seli u oflajn svet.

U subotu uveče, redakcija "Vremena", nemajući pojma da smo Ristić i ja već u kontaktu sa ljudima iz inicijative "Ostavite Teslu na miru", postiže konsenzus da ovoj temi mora da se posveti pažnja i, bespotrebno, jer se i oni slažu, pritiska urednike da Teslina urna bude na naslovnoj strani narednog broja (vidi "Vreme" br. 1209). U utorak mi kreatori stranice (još ne znam ko su sva petorica) javljaju da dolaze u redakciju "Vremena" da razgovaraju sa kolegicom Tatjanom Tagirov, koja piše noseći tekst u tom broju. Tek tada saznajem da je u toj famoznoj petorci jedan od mojih najbližih prijatelja. Pravih, iz života, ne sa Fejsbuka. U isto vreme sam i ljuta i ponosna na njega što mi je to prečutao.

Nekoliko sati kasnije, vidim ih prvi put u životu (moj prijatelj nije u tom momentu s njima). Očekivala sam grupu kljakavih štrebera, naviklih da žive samo na internetu, nesposobnih da urade bilo šta konkretno, osim da napišu ljutit tvit, pod pseudonimom. Ili bandu pritajenih partijskih omladinaca, koje ću podozrivo

USPEŠAN AKTIVIZAM: Konfernasijske i govornik Marko Marjanović

Fotografije: A. Andić

gledati i pokušavati da provalim jesu li Čedini, Đilasovi ili Radulovićevi. Kad ono međutim. Stiglo je petoro pametnih, odlučnih, elokventnih ljudi koji tačno znaju šta im je cilj i umeju precizno da ga formulišu. Znaju i šta im je zahtev od potpisnika sporazuma – momentalno raskidanje istog, u toku izborne kampanje, jer je u njoj i potpisan. Nikakva zamrzavanja i odlaganja ne dolaze u obzir. Jedino što niko od nas u tom trenutku ne zna jeste na koji način uputiti taj zahtev. U tim trenucima, još uvek sam distancirana i počinjem rečenice sa "vi biste mogli". Dođavola, već u sredu ujutru "vi" su postali "mi", a ja sam se, a da ni sad ne znam kako, našla u policijskoj stanici, kao deo ekipe koja je došla da prijavi javni skup. I uzela aktivno učešće u pisanju saopštenja, a mislila sam da se aktivista u meni upokojio u oktobru 2000.

Četvrtak je po podne, kiša lije kao iz kabla, "teslići", kako ih Stevan i ja interno

zovemo, dolaze da se dogovorimo šta ćemo sa protestom. Imamo samo prijavljen skup, znamo mesto i vreme, ali nemamo nikakav scenario, niti ideju ko će na skupu govoriti. Sedimo u ćošku kafane u kojoj se redakcija "Vremena" i inače okuplja četvrtkom. Na drugom kraju kafane, naši novinari i nekolicina njihovih prijatelja, sve predstavnici intelektualne i građanske elite, veselo galame. Mi, "teslići", lagano paničimo, pretresamo imenike i zivkamo poznate ličnosti da nam daju javnu podršku. Neko predlaže da odemo do susednog stola i tražimo da nas podrže. Nakupili smo tako dvoje novinara, jednog profesora univerziteta, jednu aktivistkinju nvo sektora, jednu tv zvezdu i jednog predstavnika državne institucije. Nadvikujemo se, odnekud pada predlog da Miloš Vasić govori na protestu. On, hvala mu do neba, odmah pristaje – imamo jednog govornika.

Tokom večeri uspevamo da napabir-

OSTAVITE GA NA MIRU: Nemanja Đorđević i Miovan Šuvakov

Foto: A. Andić

čimo solidan spisak od četrdesetak ličnosti i desetak organizacija koje nas podržavaju. Usaglašavamo se da je jedino smisljeno na spisak govornika staviti predstavnike neformalnih organizacija koje su sve i pokrenule. Fejsbuk stranicu "Ostavite Teslu na miru" prekrštavamo u inicijativa "Ostavite Teslu na miru". U njihovo ime, na protestu govori Marko Marjanović, koji u trenutku kada mi odlučujemo da on bude govornik, leži kod kuće sa temperaturom 39,8. Naravno, Milovan Šuvakov je tu, sa nama, i ne pravi problem oko svog nastupa. Pridružuje nam se i Nemanja Đorđević iz Istraživačke stanice Petnica. Spisak govornika je sastavljen. Za voditelja ne brinemo, imamo nezvanično obećanje od dvojice poznatih. Spremili smo i iznenađenje za kraj: violinista će odsvirati "Ave Maria" i "Tamo daleko", baš kao na njujorškom ispraćaju posmrtnih ostataka Nikole Tesle. Među organizatorima imamo dva dizajnera, uradili su grafička rešenja za transparente, pozajmili smo od jednog sindikata držače za iste, imamo binu dimenzija metar puta dva, agregat, ozvučenje i di-džeja. Imamo i potvrdu da će bar tri televizije propratiti događaj. Na Fejsbuku je oko 1400 ljudi potvrdilo dolazak. Svi znamo kako stvari stoje sa Fejsbukom. Najveći optimisti među nama tvrde da će nas biti 500. Toliko smo bedževa sa Teslinim likom i odštampali.

Petak je ujutru. Oba voditelja su nam otkazali, a prvi govornik, Marko Marjanović, još uvek ima visoku temperaturu. Violinista se takođe predomislio – doći će na protest, ali ne želi da nastupa. Tog popodneva prolazim kroz Krunsku ulicu i zastajem kod broja 51, ispred Muzeja Nikole Tesle, kao da prvi put vidim i tu ulicu i ugao sa Prote Mateje: gospode, kako

je ovo mali prostor! Sreća pa nema šanse da okupimo više od 200 ljudi! Petak je, a mi još nemamo voditelja ni ideju ko bi to mogao da bude. U neko doba se setim da imam iskustva u vođenju tribina i okruglih stolova, u zatvorenom prostoru, sa najviše sedamdesetak učesnika. Predlažem da uskočim, isključivo kao konferansije, tehničko lice, to je nešto kao tonac – pročitacu saopštenje, najaviću govornike i gotovo. Niko nije oduševljen, ali ništa bolje nam ne pada na pamet. Nalazimo i rezervnog violinistu.

U subotu ujutru, okupili smo se u onoj kafani gde se sastaje redakcija "Vremena", pre nego što je otvorena. Vapimo za kafom i čekamo da dođe konobarica kojoj radno vreme počinje u 10. Lepimo transparente na ramove, pazimo da nam čiode i sitni otpad ne ostanu na podu, jer će nas gazda kafane pridaviti. Krećemo u Krunsku. Slikamo se na polasku. Izgledamo kao plakat za Inglorious Bastards ili X Men. Mnogo smo lepi. Mimoilazimo se sa desetak pristalica SPO-a koji godišnjicu 9. marta obeležavaju 8. marta. Imaju kokarde, viču i mnogo su ljuti. "Gledajte i učite", dobacujem svojim sapatnicima "tešlicima", kojima baš i nije do šale. U Krunskoj nas čeka kombi sa ozvučenjem. Bina je veličine tepsije, klupa u obližnjem parkiću viša je od nje. Saobraćaj teče normalno, a ljudi polako počinju da se okupljaju. Televizijske kamere snimaju već od 11.45 – to je detalj koji će nas kasnije razljutiti, jer su snimci emitovani u informativnim emisijama snimljeni u vreme kada protest još nije počeo i kad je u Krunskoj bilo upola manje ljudi nego pola sata kasnije. Počinjemo u 12.15. Ne bismo ni tad,

nego nam je neki snimatelj pokazao rukom da mora da ide. Previše je događaja tog dana koje treba medijski pokriti.

Izlazim na binu, počinjemo. Molim prisutne da se okupe na trotoaru, jer nemamo dozvolu od policije da zaustavljamo saobraćaj. Na sam pomen policije počinju da zvižde i tu prvi put zaista shvatam da nemamo pojma šta radimo, da nemamo redare, da su tu samo dva saobraćajca i da voditelj možda može da ima kontrolu u sali sa 50 ljudi, ali na ulici, sa hiljadu ljudi, potpuno je druga priča. Ne osećam kolena, ali nekako guramo. Govornici izlaze, čuju se aplauzi. Nemam pojma šta pričaju, samo pazim da negde ne zapnu, svima nam je prvi put da govorimo pred ovoliko ljudi. Nisam ni znala da se tresem dok me neko nije pitao da li mi je hladno.

Onih 500 bedževa smo razdelili u prvih 20 minuta. Na kraju smo poskidali i svoje i izdelili ih uglavnom deci. Ostatak vremena u "bekstejdžu" proveli smo objašnjavajući ljudima da nemamo više bedževa jer nismo očekivali toliko prisutnih. U 13 sati violinista izlazi i svira "Tamo daleko". U masi vidim Borku Pavićević koja plače i znamo da smo uspeali. Od 1400 ljudi, koliko je na mrežama potvrdilo dolazak, došlo je bar 1000, tvrde onlajn mediji. Nakon protesta objavljena je vest da je Siniša Mali, predsednik privremenog veća Beograda, rekao da je odluka o premeštanju urne zamrznuta. To još uvek ne znači da nam je zahtev ispunjen, ali jeste mala pobeda. Idem Krunskom ka redakciji "Vremena" sa pitanjem u glavi: kako sad da nastavim sa tvrdnjom da je onlajn aktivizam besmislen?

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

PROMO PONUDA
Cloud server već od
17€ mesečno

Istražite virtualni Cloud svet

Uštedite i uživajte u efikasnosti,
dostupnosti i sigurnosti

Obezbedili smo **promotivnu ponudu Cloud servera** po najpovoljnijim cenama koje će za vas važiti 12 meseci! Kreirajte virtualnu mašinu potpuno prilagođenu vašem poslovanju na jedan klik.

Linux Cloud 1

- 1 CPU
- 1 GB RAM
- 30 GB HDD
- 100 Mbps port
- 17€** mesečno

Linux Cloud 2

- 1 CPU
- 2 GB RAM
- 40 GB HDD
- 100 Mbps port
- 25€** mesečno

Linux Cloud 3

- 2 CPU
- 4 GB RAM
- 80 GB HDD
- 100 Mbps port
- 50€** mesečno

Linux Cloud 4

- 4 CPU
- 8 GB RAM
- 120 GB HDD
- 100 Mbps port
- 80€** mesečno

www.eunethosting.com

www.eunethosting.com/cloud-server • 0700 600 500 • +381 11 3010 500 • info@eunet.co.rs

Evrointegracije uništavaju privredu

“Da li je neki investitor, koji je iz EU došao u Srbiju u poslednjih 14 godina, došao zato što smo mi članica EU? Nije, jer niti smo, niti ćemo biti članica. Oni su došli zato što prave profit. To je jedino važno, i niko neće otići sve dok ovde budu pravili profit”

“**N**a izborima očekujemo dvo-
cifreni rezultat, jer smo je-
dini koji smo izašli sa kon-
kretnim i ekonomskim i političkim pro-
gramom, koji se baziraju na našoj politici
političke neutralnosti. To znači da smo za
najbolje moguće odnose sa svim zemlja-
ma u Evropskoj uniji (EU), ali bez ikakvog
interesa da uđemo u EU. Takođe, za proši-
renje smo saradnje sa Ruskom Federaci-
jom (RF)”, kaže za “Vreme” Nenad Popović,
potpredsednik Demokratske stranke Sr-
bije (DSS), napominjući da je izvoz srpskih
proizvoda za Rusiju tek počeo da raste.
“Naš izvoz poljoprivrednih i prehrambe-
nih proizvoda se udvostručuje svake go-
dine – izvoz sira u Rusiju je prošle godine
porastao četiri puta, izvoz mesa tri puta,
sve jabuke i šljive koje se proizvedu u Sr-
biji idu u Rusiju i potencijal je ogroman.
Ali, mi to uspevamo da uradimo ne zbog
pomoći države nego zbog dve stvari: jed-
na je preduzetništvo naših privrednika i
poljoprivrednika, a druga je ono što nam
je Rusija dala, jedinima na svetu, a to je da
sve proizvode izvozimo bez carine. Zato
su naši proizvodi tamo jeftiniji i konku-
rentniji. Ukoliko nam se ukinu ovi besca-
rinski sporazumi, i naši proizvodi budu
morali da se oblože carinama, doći ćemo
u situaciju da više ništa nećemo moći da
izvozimo.”

“VREME”: Oni bi se ukinuli ulaskom u EU.

NENAD POPOVIĆ: Ne, već samo daljim produblјivanjem evropskih integracija, nama će se to desiti kroz godinu ili dve. Razgovarao sam sa svim evropskim zvanіčnicima i poruka je jasna: “Morate ukinuti bescarinski sporazum sa Rusijom, jer to nije politika EU.” Od 25 poglavlja koje smo dobili kao kandidati, to je u dva poglavlja decidirano istaknuto, tako da tu nema dileme. Ovde su veliki investitori došli da bi sve što proizvedu izvezli u Rusiju, jer ne plaćaju carinu. Zaustavlјanjem evropskih integracija Srbija ništa neće izgubiti u ekonomskoj saradnji sa EU. Ako bismo prekinuli sporazum sa RF, svi investitori koji su zbog njega došli odmah će da odu, a svi naši polјoprivrednici koji sada izvoze u RF ostaće bez prodaje svojih proizvoda. To bi bilo direktno uništavanje domaće privrede.

Mislite da se neće poremetiti odnosi sa EU odustajanjem od integracija?

Ekonomski? A zašto bi se poremetili? Da li je neki investitor, koji je iz EU došao u Srbiju u poslednjih 14 godina, došao zato što smo mi članica EU? Nije, jer niti smo, niti ćemo biti članica. Oni su došli zato što prave profit. To je jedino važno, i niko neće otići sve dok ovde budu pravili profit. Mi moramo da mislimo o našem interesu, treba da budemo pragmatični, a naš interes je sada da budemo politički neutralni. EU više nije naš interes, jer tamo više nema ni para, ni sredstava, ni budućnosti za nas. Paradigma da je EU jedini ekonomski raj srušena je.

Srbija sa Rusijom ima veliki deficit u robnoj razmeni – tek u poslednjih nekoliko godina pokrivenost izvoza uvozom stiže do 50 odsto, a ranije je to bilo ispod trećine.

Ista je situacija i sa EU. Tu isto imamo veći uvoz nego što imamo izvoz.

Sa daleko manjim deficitom...

Morate da shvatite da se Rusija podigla tek negde od 2000. godine, kada je Putin došao na vlast. Ako bismo gledali ne poslednjih deset, već poslednjih pedeset godina, u periodu od šezdesetih do osamdesetih najveći izvoz u istoriji bivše Jugoslavije, u tom smislu i Srbije, bio je baš u Rusiju. Ne zaboravite da se izvoz u Rusiju u poslednjih pet godina svake godine povećava, a izvoz u EU se od 2008. svake

godine smanjuje. Nemačka i Poljska nisu izašle iz ove krize u poslednjih četiri-pet godina zato što su povećale svoj izvoz na jedinstveno tržište EU – taj izvoz se smanjio – već zato što su imale rast izvoza u RF za po 50 odsto u poslednjih šest godina. Mi ne treba da slušamo šta nam Nemci govore, kad nam kažu “idite u EU”, već treba da gledamo šta oni rade, a oni svi idu na rusko tržište, u tome je suština.

U Srbiji podrška građana prema EU varira, ali se već godinama nalazi negde na oko 50 odsto. Od tih 50 odsto, DSS uzima između sedam i deset procenata. Da li je to neuspeh za vašu stranku?

Nikada nije bilo referenduma po pitanju toga da li Srbija treba da ide u EU ili da proglasi političku neutralnost. Mi se zato zalažemo da 2015. bude referendum, da građani jednom odluče. Ono što ste vi naveli, ja sam to čitao u medijima, ali to nije stav naroda. Mi smo sigurni da bi građani na referendumu glasali protiv ulaska u EU. Da li mislite da bi vlast, i aktuelna i prethodna, propustila taj fantastičan momenat da na referendumu donese odluku o evrointegracijama kada bi bili sigurni u njih? Ne, oni znaju da će građani glasati protiv. Stalno navodim jedan primer: ista je bila situacija '92. u Švajcarskoj. Sve su prognoze bile da će referendum o članstvu u EU proći sa 80 odsto podrške, samo je mala Švajcarska narodna partija u parlamentu bila protiv. A građani su na referendumu glasali protiv. To je čudo, narod vrlo često razmišlja različito od svoje političke elite. I ta mala švajcarska partija je sada već deset godina vodeća partija u Švajcarskoj.

Ali kada govorimo o vašoj stranci, iako ste sada jedina partija u parlamentu koja je protiv evrointegracija, nemate podršku ni 20 odsto onih birača koji neće u EU.

Od 2008, od momenta kada je Koštunica podneo ostavku zbog lošeg odnosa u vladi prema njemu i tog suludog srljanja u evropske integracije, suludog potpisivanja SSP-a, protiv interesa svog naroda, tada su zemlje EU podržale nezavisnost Kosova, podržali su jedan secesionistički, protivustavni i protivpravni akt. Nakon toga, onaj jedini koji je bio protiv, bio je satanizovan od strane EU i od strane medija. I šta smo dobili? Sećate se 2008, kada

su potpisali SSP: "Dobićemo 300.000 radnih mesta, desetine milijardi evra stranih investicija, Srbija će 2014. biti članica EU, u Srbiji neće biti nezaposlenih", gola laž do laži. Slagali su vas, mene, sve građane, i samo ide ka gore. Glasovi DSS-a, za koje su svi govorili da su nazadni, sada su glasovi budućnosti. Ovako kao što DSS danas misli, misli više od 50 odsto građana EU, oni će da počnu da izlaze iz EU. Niko ozbiljan više ne veruje da Srbija može da uđe u EU. Sama je Angela Merkel deset puta ponovila "Umorni smo od daljeg pridruživanja." Takođe, od 2017. Srbija će zbog primene SSP-a dozvoliti prodaju zemljišta strancima. To znači da će na jugu našu zemlju kupovati Albanci, na severu Mađari, u Sremu Hrvati. Ozbiljna država, Mađarska, koja je članica EU, Ustavom je zabranila prodaju zemljišta strancima, a Srbija je zarad članstva u EU spremna da se odrekne svojih oranica. To ne smemo da dozvolimo. Kada DSS dođe na vlast preispitaćemo SSP kako bismo zabranili prodaju zemljišta strancima.

Kako tumačite krizu u Ukrajini?

Ukrajinska kriza počela je kada se Ukrajina opredelila za saradnju sa Rusijom i odustala od SSP-a. To je bila njihova slobodna volja. Tog časa kreću demonstracije, i, uz pomoć nekih zemalja EU i, verovatno, organizacije u vrhu, kreće pomoć ekstremistima. U zemlji koja ima legalno izabran parlament, premijera, predsednika, zvaničnici EU razgovaraju sa ekstremistima koji pucaju na policiju i ulaze u institucije sistema. Tako je počelo. To je jako loša uloga EU, a desila se samo zbog toga što Ukrajina nije htela da potpiše SSP. Hvala bogu, pa sad u svetu počinju da preovlađuju racionalni razlozi, čak i u zemljama EU.

I uprkos toj reakciji EU, vi ste za to da Srbija uradi isto što i Ukrajina, manje-više?

Ne, nemojte mi imputirati nigde da poredim situaciju Ukrajine i Srbije. To su potpuno različite stvari. Ukrajina je

zemlja koja je na granici sa RF, to je osetljivije hiljadu puta, ona ima blizu 60 miliona stanovnika. Drugo, postoji taj zapad Ukrajine koji je i za vreme Drugog svet-skog rata bio na strani fašista, a i sada jako mnogo fašističkih elemenata postoji kod demonstancata na Majdanu, koji se bore protiv približavanja Rusiji. To je situacija u Ukrajini, a što se nas tiče, apsolutno stojim na svim ovim pozicijama i ne vidim nikakvu vezu sa Ukrajinom.

Rekli ste da ne isključujete saradnju posle izbora sa drugim strankama. Sa kim, kada sve druge parlamentarne partije, pa i trenutno najjača, imaju suprotne stavove vašima kada je reč o EU, a pominje se i promena Ustava?

O svim koalicijama ćemo moći da govorimo posle izbora, kada vidimo sa čime mi i drugi raspolazemo. Mislim da je DSS na svim izborima pokazao doslednost – ono što smo govorili, to smo potom i ispunili, ili nismo hteli da ulazimo u vladu menjajući svoje političke stavove. Nisam baš ubeđen da je sve unapred završeno i

dogovoreno, da je vlada maltene formirana, samo još da građani izađu na izbore i ispune tu formalnost. Takva se slika pravi, ali svakakvi su obrti mogući. Mi nemamo dilemu: želimo da uđemo u vlast, ali mi da menjamo svoje političke stavove ne možemo. Ako na prvo mesto postavimo interes Srbije, njenih građana, a ne interese Brisela ili nekog drugoga, mislim da onda zajednički jezik nije teško naći.

Kada je reč o izborima u Beogradu, da li je moguća situacija da na Republiki ne uđete u vlast sa nekim u koaliciju zbog principijelnih razloga, a da se to dogodi na lokalnu?

Ja bih voleo kada bih mogao da vam odgovorim, ali tu odluku kod nas donosi predsednik stranke, Predsedništvo i Glavni odbor. I to je princip, i o tome se ne govori pre izbora – idemo da ostvarimo najbolji rezultat, a posle izbora sednimo i razgovarajmo. Pitali ste me i za Ustav. Ustav ne sme da se menja ni po koju cenu. To je glavna brana dezintegracije Srbije. Zašto EU toliko insistira na promeni Ustava?

Foto: Aleksandar Andić

■ “Mi ne treba da slušamo šta nam Nemci govore, kad nam kažu ‘idite u EU’, već treba da gledamo šta oni rade, a oni svi idu na rusko tržište, u tome je suština”

Zato što ovde nikada nije bilo sluha da se više sarađuje, osim onog perioda kada je Koštunica bio premijer. Uticaj EU je generalno mnogo veći u poslednjih 15 godina nego bilo koji drugi uticaj.

Deluje da je EU mnogo više stalo do Srbije nego Rusiji?

Nije istina. Prvo, nije nas bombardovala Rusija, nego veliki broj članica EU. I tačka. Drugo, EU želi da mi postanemo nova kolonija – žele da nas odvoje od Rusije, da nam daju diktate, da nam oni stavljaju premijere i ministre. Iza svega toga se krije NATO pakt, jer sve zemlje koje su u poslednjih 20 godina ušle u EU, prethodno su ušle u NATO pakt. Srbija je proglasila vojnu neutralnost i ne sme da bude članica NATO pakta. EU se meša u naša unutrašnja pitanja. Da li se Rusija nekad mešala u izbore u Srbiji?

Postojali su razni ruski ambasadori koji su imali razne zanimljive izjave...

Ne, pustite to. Koga god građani izaberu, Rusija sarađuje na najbolji mogući način, i nikada ne uslovljava tu saradnju, a čuli ste hiljadu puta iz EU “mi ćemo podržati isključivo proevropske snage”. Rusija nikad nije rekla da će podržati samo proruske snage.

Po vama se, dakle, EU meša u unutrašnje stvari u Srbiji, a Rusija se ne meša. Kako onda objašnjavate onakvu prodaju NIS-a, loš sporazum o Južnom toku?

Ne vidim gde se tu Rusija meša, to je bila odluka Vlade Srbije, i 90 odsto poslanika Skupštine. Energetski sporazum koji se tiče NIS-a i Južnog toka je najbolji sporazum koji je Srbija potpisala od Drugog svetskog rata.

U “Insajderu” smo čuli da nijedna od zemalja kroz koje prolazi Južni tok nije potpisala tako loš ugovor kao Srbija.

Ponoviću, to je najbolji ugovor koji je Srbija potpisala od Drugog svetskog rata. Taj odnos 49:51 odsto, mislim da na

to aludirate, nije način upravljanja kompanijom, nego način kako će se deliti profit. Govorimo o jednoj stvari, od hiljadu dobrih stvari našli su jednu koja im se ne sviđa i sada tu stvar potenciraju. Ugovor je tako napravljen da su strane potpuno ravnopravne, sve odluke se donose samo konsenzusom. Razlika je samo u podeli profita, mislim da je reč o nekih milion evra godišnje, a pritom dobijamo investiciju od nekoliko milijardi evra koja će zaposliti desetine hiljada naših građana. To je kao i sa NIS-om, danas je NIS najuspešnija kompanija u Srbiji, koja sa 15 odsto puni budžet Republike.

Da, ali taj isti NIS je Rusima iz profita vratio uloženi 400 miliona maltene za godinu dana.

Ne sećam se da se investicija isplatila za samo godinu dana, mislim da su gubici tu bili mnogo veći, postojale su i obaveze da se investira i do sada je investirano preko milijardu evra, a u sledeće tri godine će se investirati još milijardu i po evra. To je podsticaj za celu domaću privredu jer stotine malih i srednjih preduzeća rade kao dobavljači za NIS. Ta investicija će se Gaspromu isplatiti verovatno za deset godina, ne ranije. Ne zaboravite da Gasprom ima samo 51 odsto, ostalo je u vlasništvu Republike i građana Srbije, tako da je to po meni najbolji poduhvat koji je ta vlada u vreme Vojislava Koštunice uradila. Što se tiče Južnog toka, pa to je najbolji i najveći evropski projekat. Mi imamo sreću da smo, zahvaljujući Koštunici i toj vladi, uspeali da obezbedimo da Južni tok ide preko naše teritorije, a ne kao što je bilo predviđeno preko Rumunije, jer bi tako bilo jeftinije, a i Rumunija je članica EU. Mi smo jedina zemlja koja nije članica EU na tom putu, i to što smo uspeali da se to uradi je stvarno veliki poduhvat i primer gde su sve političke partije bile za to. I dan-danas teško ćete čuti neku kritiku Južnog toka od bilo koga, čak i od tadašnjih najvećih kritičara. ¶

RADMILO MARKOVIĆ

Isključivo da bi dezintegrisali Srbiju. Hteli bi da izbace Preambulu o Kosovu, to je kamen u cipeli i Hašimu Tačiju i zvaničnicima EU koji ga podržavaju.

Pomenuli ste u medijima da hoćete da otvorite Kancelariju za saradnju sa Rusijom. Šta bi to tačno podrazumevalo?

Osnovni fokus bio bi na ekonomiji. Mi danas sa Rusijom nemamo nikakav institucionalni vid saradnje. Kada je reč o EU, imamo potpredsednika vlade i Kancelariju za evropske integracije, dva skupštinska odbora, desetine agencija, stotine nevladinih organizacija koje se bave evropskim integracijama, a finansirane su od strane države. To je izuzetno profesionalno i to poštujem. Taj princip, kako je EU uticala na Srbiju da napravi saradnju sa njom, ali samo sa njom, izvrstan je primer kako treba raditi. Samo što isto tako treba raditi i sa Rusijom. Zato nam je potrebna Kancelarija za saradnju sa Rusijom.

Zašto to Rusija nije uradila sa Srbijom?

Dvanaest na jednog

Na zbirnoj izbornoj listi se nalazi 19 stranaka i koalicija, od kojih sedam manjinskih. Statističari su izbrojali da je na svim listama ukupno 3020 kandidata od kojih je 1087 žena, 36 odsto predloženih. Dakle, za jedno mesto u skupštini konkuriše 12 kandidata

Kompletne izborne liste se mogu videti na sajtu nedeljnika "Vreme" – na adresi

<http://www.vreme.com/cms/view.php?id=1174287>

SVM

Savez vojvođanskih Mađara je jedina manjinska stranka koja na svojoj listi ima 250 kandidata.

Prvi na listi je nosilac Balint Pastor, 1979, Subotica. Diplomirao je na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu 2002. U političke vode je ušao 2000, kao sin Ištvana Pastora lidera svm. Verovatno zbog toga ne propušta da podseti da je poslanik postao pre nego što je njegov otac zauzeo funkciju predsednika stranke. Poznanici ka opisuju kao staloženog i strpljivog, ali i izuzetno upornog i odlučnog, principijelnog i odanog čoveka.

Za poslanika je biran 2007, 2008. i 2012. kada je bio šef Poslaničke grupe svm. Ako svm osvoji pet mandata, kako planiraju, tada će poslanici biti: Laslo Varga rođen 1976. Subotica. Diplomirani je pravnik. Za narodnog poslanika biran je 2007, 2008. i 2012; Elvira Kovač 1982. Zrenjanin. Diplomirani je ekonomista. Bila je poslanik u dosadašnjem sazivu skupštine Srbije; Arpad Fremond 1981. Bačka Topola. U Somboru je diplomirao na Učiteljskom fakultetu. Postao je narodni poslanik 2008. i 2012; Zoltan Pek 1962. Senta. Diplomirani je ekonomista.

DS

Listu Demokratske stranke "Sa ds za demokratsku Srbiju" predvodi Dragan Đilas. Ds na ove izbore ide u koaliciji sa Novom strankom Zorana Živkovića, Bogatom Srbijom Zaharija Trnavčevića, Demokratskom zajednicom Hrvata u Vojvodini i sindikatom "Sloga". Prvobitno je proglašena lista na kojoj je bilo 249 kandidata za poslanike. Međutim, nakon predaje liste kandidaturu su povukli Radoslav Milovanović, Tamara Tripić i Mirjana Jevremović. Tako sada lista ds ima 246 kandidata.

Prvi na listi je lider ds Dragan Đilas, 1967,

KO ĆE UĆI: Skupština Srbije

Foto: M. Milenković

Beograd. Diplomirao je na Mašinskom fakultetu u Beogradu. Od 2004. godine član je ds-a, a novembra 2012. godine izabran je za predsednika ds-a.

U drugoj vladi Vojislava Koštunice (2007–2008) bio je ministar bez portfelja zadužen za sprovođenje NIP-a. Posle izbora 2008. pa do uvođenja Privremenog organa u septembru 2013. bio je gradonačelnik Beograda.

Drugi na listi je Bojan Pajtić, 1970, Senta. Diplomirao je pravo, a zvanje doktora je stekao 2008. Saradnici svedoče da voli da ga oslovljavaju sa "doktor Pajtić". Član je ds-a od 1996. Tri puta je biran za predsednika Izvršnog veća AP Vojvodina, 2004, 2008. i 2012. godine.

Nataša Vučković, 1967, Zagreb, treća je na listi. Diplomirala je na Pravnom fakultetu u Beogradu. Diplomirala je na Evropskom univerzitetu u Nansiju 2006. godine. Posle raskola i povlačenja Mićunovića sa

mesta predsednika ds bila je (1996) jedan od osnivača Demokratskog centra. Poslanica je u Narodnoj skupštini od 2007.

Sledi Dragoljub Mićunović, 1930, Merdare. Kao osamnaestogodišnji gimnazijalac uhapšen je i bez suđenja proveo je 20 meseci u zatvoru i logoru na Golom otoku. Diplomirao i doktorirao na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Zajedno sa još sedam profesora 1975. udaljen je sa Filozofskog fakulteta zbog "moralno-političke nepodobnosti".

Jedan je od 13 obnovitelja rada Demokratske stranke. Bio je predsednik ds-a od 1990. do 1994. kada je podneo ostavku. Te godine je formirao nevladinu organizaciju Fond "Centar za demokratiju", koji 1996. godine prerasta u "Demokratski centar". U ds se i formalno "vratio" posle izbora 2003. godine. Sada je predsednik Političkog saveta ds-a.

Tu je i Miodrag Stojković, 1964, Leskovac. Diplomirao na Veterinarskom fakultetu 1990. Doktor nauka je iz oblasti embriologije i biotehnologije. Jedan je od prvih naučnika u Evropi koji počinje (od 1977) intenzivno da se bavi kloniranjem domaćih životinja. Šef je Katedre za humanu genetiku na Univerzitetu u Kragujevcu. Osnivač je Specijalne bolnice za lečenje steriliteta u Leskovcu.

Dragan Šutanovac, 1968, Beograd, je sledeći. Diplomirao je na Mašinskom fakultetu Beogradu. Bio je potpredsednik ds-a. Prilikom sukoba Đilas-Tadić neko vreme se pasivizirao. Pet godina je bio ministar odbrane.

Osmi na listi ds-a je Zoran Živković, 1960, Niš. Završio je Višu ekonomsku školu u Beogradu. Bio je gradonačelnik Niša, savezni ministar unutrašnjih poslova, zamenik predsednika ds-a, premijer (od marta 2003 do marta 2004). Iz ds-a je zvanično izašao 2012, a prošle godine je formirao Novu stranku. Kada je Dragan

RADNI DAN:

Poslanik na zasjedanju Skupštine

Foto: M. Milenković

za Sandžak" izabran je 2007. za poslanika u Skupštini Srbije. U vladi Mirka Cvetkovića imenovan je za ministra bez portfelja, vodio je Kancelariju za održivi razvoj nedovoljno razvijenih područja. I u vladi Ivice Dačića bio je ministar bez portfelja zadužen za isti posao.

Drugi na listi je Enis Imamović, 1984, Novi Pazar, potpredsednik je SDA, apsolutno biohemije. Bio je poslanik u raspuštenom sazivu Narodne skupštine.

LISTE MANJINA

Emir Elfić, predsednik BDZ-a i dosadašnji poslanik, biće nosilac "Liste nacionalnih zajednica" na osnovu sporazuma potpisanog s Demokratskom zajednicom Hrvata u Vojvodini i tri manje stranke koje okupljaju Mađare.

Nosilac liste "Crnogorska partija – Josip Broz" je "predsjednik" Crnogorske partije Nenad Stevović. Na listi je 50 kandidata. "Osim što zastupamo interese našeg naroda, mi se borimo za običnog čoveka. Borba za običnog čoveka vezala nas je sa Komunističkom partijom", kaže Nenad Stevović, ekonomista i politikolog, publicista i istraživač crnogorske dijaspor, autor dela "Kolonizacija Crnogoraca u Vojvodini 1945–1948".

Josip Joška Broz, predsednik Komunističke partije, objasnio je otkud to da unuk Josipa Broza Tita, maršala Jugoslavije bude na crnogorskoj listi: "Zato jer KP nije imala sredstava da sama izađe na izbore."

"Koalicija građana svih naroda i narodnosti (RDS-SDS)", lista je rusinske manjine i predvodi je Miroslav Besermenji (1962), doktor veterinarske medicine iz Sremske Mitrovice. Dobitnik je međunarodnog priznanja za inovaciju u kategoriji "ekologija vode", prečišćavanje vode bez upotrebe hemijskih sredstava.

Kao 18. prijavljena je lista Rusa pod imenom "Ruska stranka – Slobodan Nikolić", a predvodi je nosilac Nikolić, 1957, ekonomista iz Šapca.

Albanska lista "Partija za demokratsko delovanje – Riza Halimi" je 19. na mestu zbirne liste. Riza Halimi, 1947, po obrazovanju fizičar, predavao je fiziku u srednjoj

Đilas postao predsednik DS-a, ocenio je: "Nema razlike između Đilasa i Tadića."

Na listi DS-a je i Aida Ćorović, 1961, Novi Pazar. Bivša novinarka i likovni kritičar. Godine 1997. je u Novom Pazaru osnovala nevladinu organizaciju "Urbanin", čija je direktorka bila doskora. Bespoštedno je kritikovala politički angažman Muamera Zukorlića. Zbog fizičkih napada i pretnji ima policijsko obezbeđenje.

Deseti na listi DS-a je Borislav Stefanović, 1974, Novi Sad, pravnik. Od 2001. je radio u MIP-u. Kao treći sekretar odlazi 2003. u Ambasadu Srbije u Vašingtonu. Četiri godine kasnije stigao je do mesta političkog direktora Ministarstva spoljnih poslova i šefa Kabineta ministra (Vuka Jeremića). Bio je šef državnog time Srbije za dijalog sa Prištinom. U pank bendu Generacija bez budućnosti svirao je bas gitaru. Član je DS-a od 2003. godine.

Poslednja na ovoj listi kandidata za poslanike je Vesna Rakić Vodinelić, koja je na prošlim izborima bila jedna od zagovornica "belih listića".

DVERI

"Lista Dveri – Boško Obradović" je deveta na zbirnoj listi. Prvi na listi, Boško Obradović, 1976, rođen u Vranićima kod Čačka, profesor je književnosti. Završio je Filološki fakultet. Jedan je od osnivača časopisa "Dveri srpske" i "Udruženja građana Srpski sabor Dveri". Član Starešinstva i predsednik odborničke grupe Dveri u so Čačak.

Na drugom mestu je Slavko Stevanović, 1954, ekonomista iz Leposavića. Aktuelni predsednik Skupštine AP KiM. Član SPS-a od osnivanja, tvrdi da "nije napustio niti izdao SPS, već je SPS napustio njega i izdao KiM".

Iza njih je Vladan Glišić, 1970, pravnik iz Aranđelovca. Nosilac liste za Beograd, rođen je u Prištini. Bio je kandidat Dveri za predsednika Srbije 2012, kada je kao osmoplasirani dobio 2,77 odsto glasova.

Dveri su na svoju izbornu listu na 15. mestu stavili predstavnika Ravnogorskog pokreta, Vesnu Kalabić, unuku Nikole Kalabića i predsednicu Ravnogorskog pokreta. Ona je penzionisani korektor u valjevskoj štampariji sa penzijom od 8000 dinara.

SDA SANDŽAKA

Stranka Ugljanina će samostalno učestvovati na izborima sa listom "SDA Sandžaka – dr Sulejman Ugljanin".

Prvi na listi je Sulejman Ugljanin, 1953, iz Kosovske Mitrovice. Diplomirao na Stomatološkom fakultetu u Sarajevu. Poziv da formira SDA u Sandžaku dobio je od Rasima Ljajića 1990. Na prvim predsedničkim izborima (1990) osvojio je četvrto mesto. Pošto je 1993. izdat nalog za njegovo hapšenje pobeo je iz Srbije i tri godine proveo u egzilu, u Turskoj. Vratio se pred izbore 1996. kada je izabran je za narodnog poslanika u Veću građana Skupštine SRJ sa liste koalicije "Lista za Sandžak". Od 2004. do 2008. bio je gradonačelnik Novog Pazara. Kao nosilac "Liste

školi. Bio je predsednik skupštine opštine Preševa. Tri puta je biran za poslanika Narodne skupštine.

On je prihvatio preporuku vlada Srbije i Albanije za učešće na izborima. "Naša dosadašnja praksa, u 23 godine političkog delovanja, pokazuje da je bolje biti aktivan učesnik, koristiti sve nivoe izbora i participacije u državnim organima", rekao je Halimi.

NDS

Jedan deo bivših demokrata sada je na listi koalicije koju je formirao Boris Tadić, bivši predsednik Republike i bivši počasni predsednik DS-a, a sada lider Nove demokratske stranke. Na istoj listi sa njim su još i Zajedno za Srbiju, čiji je predsednik Dušan Petrović, bivši potpredsednik DS-a, Liga socijaldemokrata Vojvodine Nenada Čanka, Zajedno za Vojvodinu, Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara (DZVM), "Bošnjački blok", Zelena ekološka stranka, Zeleni Srbije, Demokratska levica Roma, Hrvatska nezavisna lista i Slovačka stranka.

Boris Tadić je nosilac liste, ali nije kandidat za poslanika. Najviše poslaničkih kandidata Tadićeve koalicije je iz njegove organizacije, koja je zvanično registrovana kao NDS-Zeleni. Prvi na spisku kandidata je Miodrag Rakić, bivši šef Tadićevog predsedničkog kabineta i nekadašnji potpredsednik DS-a, a u prvih 30 nalazi se čak devetoro ljudi koji su bili poslanici DS-a u prethodnom sazivu parlamenta (Janko Veselinović, Aleksandar Senić, Biljana Hasanović Korać, Goran Bogdanović, Slobodan Homen, Konstantin

Samofalov, Branka Karavidić, Ivan Karić i Nenad Konstantinović).

Na drugoj poziciji na listiću je lider LSV Nenad Čanak, a treće mesto zauzima Olena Papuga, takođe iz ove stranke. "Veoma smo zadovoljni izbornom listom. Šestoro naših poslanika će sigurno proći u republički parlament", prognozirao je Bojan Kostreš, zamenik predsednika LSV-a, koji je 11. na listi.

Dušan Petrović, lider zzs-a, sedmi je na izbornoj listi, a u prvih dvadeset je iz zzs još samo Blagoje Bradić, stomatolog iz Niša.

Dokorašnji član DS-a i akademik Ninoslav Stojadinović je četvrti na listi, osmi Marko Đurišić, a odmah posle njega je Snežana Malović.

Na 50. mestu se nalazi Jovan Damjanović, predsednik Demokratske levice Roma, koja je takođe u koaliciji okupljenoj oko Tadića.

TREĆA SRBIJA

Na listi "Treća Srbija – za sve vredne ljude" prvi je Aleksandar Protić, 1978, audio-vizuelni umetnik iz Beograda.

Predsednik Treće Srbije Protić kaže da ta organizacija ide samostalno pred birače jer hoće da pokaže kako je "čak i u ovačkoj Srbiji moguće biti drugačiji".

Zamenik predsednika "Treće Srbije" je Miroslav Parović, 1984, master elektrotehnike iz Sremske Kamenice, drugi je na listi. On je uveren da politikom mogu da se bave drugačiji ljudi "kojima je osnovni motiv zalaganje za sve vredne ljude koji do sada nisu imali adekvatne zastupnike na političkoj sceni".

SKUPŠTINSKI TETRIS: Glasački kompjuter sa osam dugmića za poslanike

Foto: Vreme

"DOSTA JE BILO – SAŠA RADULOVIĆ"

Bivši ministar privrede Saša Radulović učestvovaće na predstojećim izborima sa svojom listom.

Iz izbornog štaba najavljivano je da će "Radulović sastaviti listu grupe građana sa interesantnim i iznenađujućim imenima". Neki od njih su deo tima koji je radio u Ministarstvu privrede, između ostalih, tu su Dušan Pavlović, drugi na listi, profesor Fakulteta političkih nauka, i Aleksandar Stevanović, obojica bivši Radulovićevi savetnici u Ministarstvu. Stevanović je predsednik Srpske asocijacije malih i srednjih preduzeća i ekonomski konsultant poslednjih devet godina. "Mi nemamo glasače, nego fanove, i to nam je drago."

Saša Radulović se "obavezao" da će jednoj tviterašici koja mu je poručila da će glasati za njega ako joj obezbedi muža, obezbediti ne jednog, nego dva – "lepa, pametna, dobra, partijski obezbeđena".

GRUPA GRAĐANA "PATRIOTSKI FRONT – DR BORISLAV PELEVIĆ"

Borislav Pelević, 1956, Bublje kod Peći. Nosilac je liste, ali je na petom mestu. Prva na listi je Milica Đurđević, 1990, apsolvant političkih nauka iz Beograda. Pelević je diplomirao i magistrirao na Ekonomskom fakultetu, a na Fakultetu za sport i turizam u Novom Sadu postao doktor nauka. Profesor je na Visokoj sportskoj i zdravstvenoj školi u Beogradu.

Zajedno sa Željkom Ražnatovićem Arkanom osnovao je 1993. Stranku srpskog jedinstva, a posle njegova ubistva (2000) postaje predsednik SSJ. Bio je dobrovoljac i jedan od oficira Srpske dobrovoljačke garde. SSJ je kolektivno priključio stranci Tomislava Nikolića (2008), a on postaje član Predsedništva SNS-a. Zbog prihvatanja sporazuma između Beograda i Prištine u Briselu, podnosi ostavku na sve funkcije u stranci, postaje samostalni poslanik i reaktivira svoju staru stranku pod imenom Sabor srpskog jedinstva.

Četiri puta je biran za narodnog poslanika Skupštine Srbije.

DRAGOSLAV GRUJIĆ I
DOKUMENTACIONI CENTAR "VREME"

Koliko je pola Kima?

Kako pisati bilo šta ove nedelje u zemlji Srbiji, a da to ne bude ovako ili onako povezano s izborima? Radije ću u startu odustatati od nerealne ambicije. Dakle, tri dana nakon izlaska ovog teksta izaći ćete, ili nećete izaći, na izbore koji odlučuju... o čemu zapravo? Ta, ne uveravaju li vas svi da je ono glavno već unapred odlučeno (*ko će vladati*), a da se izbori održavaju jedino zbog onog ipak sporednog (*s kim će vladati*). Kako god okrenete, to nije bogzna kakav predizborni stimulans; izbori na kojima (navodno ili stvarno) nema neizvesnosti zapravo i nisu izbori u "konvencionalno" demokratskom smislu reči. No, valja razmisliti: možda nekome baš odgovara ova vrsta defetizma i fatalizma?

rena bar polovina svetlog severnokorejskog dostignuća.

Hajde da se dodatno uozbiljimo. Naravno da nijedna, pa tako ni Vučićeva Srbija nije isto što i Severna Koreja, i naravno da to neće biti čak ni u slučaju najgoreg od realnih postizbornih scenarija. Njen je cilj drugde: ugleda se na Putinovu Rusiju, Orbanovu Mađarsku, Erdoganovu Tursku ili Makedoniju Nikole Gruevskog. Ako vam je od ovoga lakše, onda ništa, a ako nije, ajmo dalje. Ono u šta se Srbija pretvorila nakon maja 2012. je autoritarni sistem u nastajanju, sa svim "spoljnim" manifestacijama i institucijama normalne parlamentarne demokratije. Što bi se reklo: spolja gladac, iznutra jadic... Taj novi (suštinski *postdemokratski*) eklektič-

Figura lidera-spasioca nešto je kao šećerna vodica koja ništa ne leči, ali se prodaje kao panaceja širokog spektra

Hajde da se na ovom mestu malo poigramo jedne *simpatične* analogije. Evo se pre neki dan odigraše i "parlamentarni" izbori u bratskoj i slobodarskoj Severnoj Koreji. Bilo je uzbuđljivo i neizvesno kao i uvek: ama baš svi radni ljudi i građani izašli su na izbore i ama baš svi su glasali za režimske kandidate (zakerala primećuju da nekih drugih, doduše, nije ni bilo) a najviše je zablistao mladi Vođa Kim Jong Un (onaj bez teče), koji je u svojoj izornoj jedinici lako prešao cenzus osvojivši relativno ubedljivih 100% glasova. To nije malo dostignuće i napredak u svetlu činjenice da su neki njegovi pretходnici umeli žalosno da podbace šlampavo osvajajući tričavih 99,99%. Kod ovog novog nema zajebancije: nikome tog dana nije bilo dozvoljeno ni da umre pre nego što glasa. Zna se šta je prioritet u Narodnoj demokratiji!

Istog dana i u istim novinama (Danas) gde sam čitao uzbuđljiv izveštaj iz Pjongjanga, na naslovnoj se strani kočeprio headline koji kaže kako SNS, po izvesnoj telefonskoj anketi, ima preko 50% posto glasova opredeljenih birača. Hajde da, pojednostavljenja radi, kažemo da je to tačno pedeset odsto; znači li to da je Vučić Aleksandar izorno težak tek polovinu jednog celog Kim Jong Una? I da li je to onda malo, ili mnogo, ili malo mnogo?

Zvuči kao (ne preterano dobra) šala, i bilo bi to, da nije nekih obespekujavajućih detalja. Pre neko je veče Vučić gostovao na pinkovanoj televiziji gde je, uz sasluživanje nekog čoveka koji mi je odnekud nešto poznat, objašnjavao zabrinutoj naciji kako Srbiji preči opasnost od "opozicionih ekstremista" koji priželjkiju, a možda su radi i da organizuju, nasilje i haos (tzv. ukrajinski scenarij!) ne bi li se popeli/vratili na vlast, a sve zarad toga da opet piju krv sirotom narodu. A Vučić se, razume se, oduvek (u prevodu: od pre godinu i po dana) grozi haosa i nasilja, a o ekstremizmu da se i ne govori. Na sreću, Srbija ipak može mirno da spava pošto nam je ionako objašnjeno da na izborima neće biti neizvesnosti, i da će biti ostva-

ki sistem bazira se na Jakom Vođi (uz prateću Partiju u kojoj se niko bitnije ne ističe, nego sve vrvi od lako zamenjivih i sluzavo uslužnih mediokriteta) koji je "Evropejac" koliko se mora (to, dakako, ne važi za Putina jer on ne mora...), a "branilac nacije" koliko je zgodno, i koji se pre svega predstavlja kao zaštitnik "poniženih i uvređenih", srećno parazitirajući na izgleda neizlečivoj lakovernosti široke baze slabije obrazovanih slojeva, ali i na potkupljivosti srednje klase i beskrajnom oportunizmu vajne inteligencije. Taj Vođa nije toliko izrastao na sili (Putin je opet bar delimično izuzetak) koliko na stanovitom *nebuloznom "moralnom" postamentu*: on je "proizvod" uspešno prodat kao panaceja protiv moralne truleži društva, mada su dokazi njegove "delotvornosti" u tom smislu bitno slabiji od dokaza o postojanju Deda Mraza. Figura lidera-spasioca nešto je kao šećerna vodica koja ništa ne leči, ali se (odlično) prodaje kao pouzdan lek za širok spektar bolesti. I ne samo da ne leči nego je bogme i štetna za zdravlje, ali se efekti te štete ne primećuju odmah.

Ako su prognozeri u pravu, Srbija nakon nedelje ulazi u vrlo opasnu fazu stabilizovanja autoritarnog, mada i dalje formalno demokratskog sistema vladanja. Mora li tako da bude? Ne mora, kao što ni Milošević nije *morao* da dođe na vlast, a kad je već došao, nije morao da na njoj ostane, a to što je ostajao tako tragično predugo, krivica je samo onih koji ga sa te vlasti tako dugo nisu svrgavali, iako su imali solidne mehanizme za to na raspolaganju. Dakle, krivi su, srazmerno svojoj moći, i "obični" građani kao i opozicione političke i intelektualne elite. Isto važi i za Srbiju 17. marta: ona će na kraju osvanuti tačno onakva kakvom je 16. marta napravite. Demontaža političkog monstruma u nastajanju još je samo ovaj put dovoljno jednostavna i laka, posle će bivati sve teža. Džaba ćete posle kukati na "demonu" Vučića, kako već kukaju i neki od onih koji su ga direktno ustoličili na vlast. Svaki je Vučić samo zbir naših gluposti, i ništa više.

Novi ljudi za staro pravosuđe

Suvoparni pravnički rečnik ne može da sakrije poraznu činjenicu da se smenom vlasti – one koja je provela katastrofalnu reformu pravosuđa i ove još aktuelne, iako trenutno tehničke, koja je obećavala “reformu reforme” – ama baš ništa nije promenilo

Nedavno je Ustavni sud usvojio inicijativu za ocjenu ustavnosti Zakona o sudijama i Zakona o javnom tužilaštvu, kojima je propisano da su Državno vijeće tužilaca i Visoki savjet sudstva dužni da prilikom predlaganja kandidata za prvi izbor zamjenika osnovnog javnog tužioca, odnosno kandidata za izbor sudije prekršajnog ili osnovnog suda predlože kandidata koji je završio početnu obuku u Pravosudnoj akademiji. Inicijativu je podnijelo Udruženje sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije (USTP), koje predstavlja one koji u sudovima i tužilaštvima godinama rade, a koji su se po slovu spomenutih zakona našli u ulozi drugorazrednih sudsko-tužilačkih kadrova, jer pohađanje obuke u Pravosudnoj akademiji (osnovanoj 2010. godine) iz koje su lani izašli prvi gotovi polaznici daje apsolutnu prednost pri prvom izboru: svi su izabrani.

U saopćenju Ustavnog suda kaže se da je taj sud “do okončanja postupka ocene ustavnosti, saglasno Zakonu o Ustavnom sudu, obustavio izvršenje pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu osporenih zakonskih odredaba. Doneta privremena mera nema za pravnu posledicu obustavljanje postupaka izbora sudija i zamenika javnih tužilaca po već raspisanim konkursima, već samo pravnu nemogućnost da se u tim postupcima primene sporne odredbe zakona”. Usput podsjeća da su osporene odredbe dva zakona u suštini istovjetne odredbama Zakona o Pravosudnoj akademiji “za koje je Sud svojom odlukom utvrdio da nisu u saglasnosti sa Ustavom, te privremena obustava njihove primene ima za cilj očuvanje jedinstva pravnog poretka u Republici Srbiji”.

UPRAVLJANJE PRAVOSUĐEM

Suhoparni pravnički rječnik ne može sakriti poraznu činjenicu da se smenom vlasti – one koja je provela katastrofalnu reformu pravosuđa i ove još aktuelne, iako trenutno tehničke, koja je obećavala “reformu reforme” – ama baš ništa nije promijenilo. I dalje nam je isti sastav tužilačkih i sudskih vrhovnih arbitara (osim ovog političkog, kad se promijene politički akteri), koji su toliko toga upropastili, da više nemaju nikakav legitimitet. I dalje se svi oni pozivaju na iste propise koje je donijela *bivša vlast koja ništa nije valjala*, i dalje se nastavlja apsolutni utjecaj izvršne i zakonodavne vlasti na pravosuđe, navodno nezavisno.

U suprotnom, ne bi se dogodilo da se na inicijativu USTP-a ogлуše ama baš svi nadležni u Ministarstvu, Skupštini Srbije, vss i dvt i svi ostali. Predsjednik Udruženja Nenad Stefanović kaže za “Vreme” da su tokom 2013. godine nadležnima podnijeli više od hiljadu podnesaka kojima su ih upozoravali da će izbor za sudije i tužioce biti neustavan, da su i vss i dvt “ignorirali sva upozorenja”, te u postupku izbora primijenili osporene odredbe Zakona o Pravosudnoj akademiji koje daju prednost kandidatima Akademije.

Laički rečeno: nama, u stvari, u pravosudnom sistemu i ne trebaju vss i dvt koji su navodno najviši arbitri u izboru nosilaca pravosudnih funkcija, već je to Pravosudna akademija, čiji se svršeni polaznici naprosto moraju izabrati na funkciju, za razliku od svih drugih koji su “po starom sistemu” već u sudstvu i tužilaštvu i koji godinama “peku zanat” u praksi.

Stefanović daje i primjer iz 2013. godine, na koji su upozoravali: “Na oglas

Visokog saveta sudstva u martu prijavilo se 500 kandidata, čije prijave nisu uzete u razmatranje, zbog postojanja i primene Zakona o Pravosudnoj akademiji, a izabrano je 20 kandidata Pravosudne akademije koji su danas sudije i zamenici tužilaca.”

I Društvo sudija Srbije podržava stav Udruženja koje predstavlja Stefanović. Njegova predsjednica Dragana Boljević – “Vreme” je njen stav objavilo prije mjesec dana u sklopu velikog temata o pravosuđu danas – jasno je rekla da jedino sigurno jest – želja političara da upravljaju pravosuđem, pa se tako i ideja o Pravosudnoj akademiji pretvara u instrument utjecaja izvršne na sudsku vlast. Od upravnog odbora, prijemnog ispita, nedostatka kriterija, nedefiniranih pravila i netransparentnog postupka, uz nedostatak utjecaja vss i dvt, te “o izboru faktički odlučuje anonimna komisija za prijem polaznika Pravosudne akademije, a nad Pravosudnom akademijom najveći uticaj ima Ministarstvo pravde. Zato ne čudi entuzijazam kojim ministar pravde hvali postojanje Pravosudne akademije. Umesto da bude sredstvo za obuku budućih sudija i garancija da će u pravosuđe ulaziti najbolji kadrovi čime bi se poboljšali kapaciteti i vratilo poverenje građana u pravosuđe, konceptom Pravosudne akademije kakav sada postoji protivustavno je instaliran opasan i dalekosežan uticaj izvršne vlasti u temelje sudske vlasti, a svest budućih sudija od početka trasiranja iskustvom da suštinsku vlast nad sudstvom ima izvršna vlast.”

INSTITUCIJE I BLISKOST

Da je Dragana Boljević posve u pravu ima jasnih i dostupnih dokaza. Najprije,

**GDE JA STADOH,
TI PRODUŽI:**
Bivša ministarka
pravosuđa
S. Malović i
sadašnji ministar
u tehničkoj vladi
N. Selaković

Foto: A. Andić i Fonet

tu su zapisnici koje je sa sjednica DVT i vss pribavilo (po Zakonu o dostupnosti informacija) USTP, koji svjedoče da je princip supremacije Pravosudne akademije zagovarao upravo sada tehnički ministar pravde Nikola Selaković. Ne samo što je u jednom času tvrdio da inicijative o ocjeni zakonitosti članova spornih zakona nema (protiv njega je podnesena krivična prijava zbog toga), već je tvrdio i to da evropske institucije traže upravo takvo rješenje. Jasno je da su se članovi najviših tijela priklonili njegovom tumačenju; ionako nas dosad nisu impresionirali eventualnošću da misle sudijskom, a ne političkom glavom (čast rijetkim izuzecima!).

Da ni nadležni u Pravosudnoj akademiji ne shvaćaju u čemu je, u stvari, problem, kao ni ministar u ostavci Selaković, svjedoči i vijest koja se i danas kočepri na sajtu Akademije, nakon što je lani promovirana njena prva generacija. Nakon lijepe priče o izgradnji institucija i evropskim integracijama, kaže da je "lično blizak" s prvom generacijom Pravosudne akademije, jer je s njima – studirao! Novi ljudi za novo pravosuđe, kaže on, te dodaje: "Ovo je za mene kao ministra i velika obaveza, da svojim političkim autoritetom utičem da ljudi koji uspešno

završe obuku polaganjem završnog ispita dođu na funkciju u srpskom pravosuđu. To je za nas izuzetno važno, jer pokazujemo ozbiljnost, spremnost i zrelost kao zemlja da izbor u pravosudne funkcije lišimo političkog prefiksa."

Njegov politički autoritet protiv političkog prefiksa? Gdje je Snežana Malović stala, tu je Nikola Selaković produžio, bio bi zaključak najprostije analize.

Nastavku malovićevsko-homenovskog principa koji je usvojio ministar Selaković možemo dodati i to da staro-novu strategiju pravosuđa promoviraju specijalni savjetnici ministra pravde, koji su nakon položenog završnog ispita na Pravosudnoj akademiji proizvedeni najprije u savjetnike, da bi sa savjetničkog mjesta bili direktno predloženi za pravosudne funkcije. Kako kažu u USTP-u, sporno je i to što su ti neki kandidati, dok su obavljali funkciju specijalnih savjetnika u Ministarstvu, radnim odnosom bili vezani za Pravosudnu akademiju.

TRANZICIJA

Kako dalje, dok se čeka konačna ocjena ustavnosti Ustavnog suda? Udruženje sudijskih i tužilačkih pomoćnika ima konkretne prijedloge: da se ustavnovi tranzicioni period tokom kojeg bi

Pravosudna akademija bila edukativni centar za sve zaposlene u pravosuđu, da bude stavljena pod ingerenciju vss i DVT (a ne tek Ministarstva), koji garantiraju (ili bi trebali) nezavisnost nosilaca pravosudnih funkcija. Osim toga, vss i DVT bi – napokon! – trebali donijeti odgovarajuće pravilnike kojima bi se utvrđivala stručnost, dostojnost i osposobljenost kandidata pri upisu na Pravosudnu akademiju, a nakon isteka tranzicionog perioda.

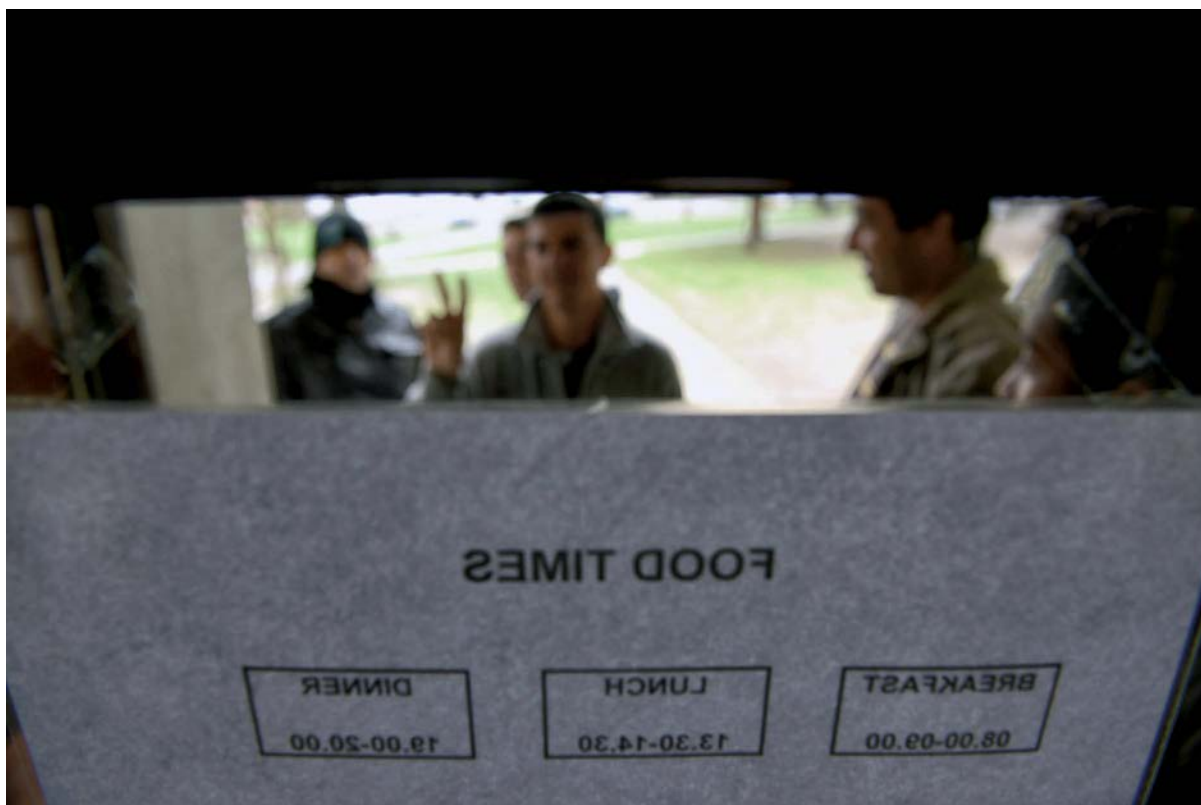
Tranzicioni period bio bi od pet do 15 godina, također uz vrednovanje rada svih, bez automatske prednosti onih koji su tek počeli svoju profesionalnu pravničku karijeru u Pravosudnoj akademiji nad onima koji već godinama rade u praksi.

A sad još nešto o novcima, samo bazični podaci: od 2010. do 2012. godine u projekt Pravosudne akademije Srbija je utrošila dva miliona eura, dok su strani donatori doprinijeli sa još 400.000. Oko 65 posto od te sume činili su troškovi, honorari... Izabrani pravosudni akademci za vrijeme školovanja imaju pravo na 80 posto od sudijske ili tužilačke (osnovne) plate, sudijski i tužilački pomoćnici dotle (stvarno i praktično) rade za 50 posto te sume...

TATJANA TAGIROV

Zakukaće Bogovađa za

“Ovde ne zarađuje samo 20 radnika zaposlenih u Crvenom krstu! Dok je bilo 500 azilanata, ovde je radilo bar pet kafana... Ako vi sednete u taksi i uzmete 100, 150 evra da nekog odvezete do Subotice, vama nije bitno da li je on iz Somalije ili Lajkovca, da li je ministar ili azilant”, kaže upravnik Centra za smeštaj tražilaca azila u Bogovađi

Na putu od centra Bogovađe ka vojnom magacinu i manastiru – nema nikoga. Na vratima internet kafića stoje dva katanca. U prodavnici pored kafea prodavačica kaže da “azilanata” ima još, ali mnogo manje: “Šta da radimo, takva je politika.”

Na vrata i prozore stare škole, jednog od mesta na kojima su se nekada okupljali tražioci azila za koje nije bilo mesta u centru, stavljene su daske, a dignuta je i nova ograda oko školskog dvorišta. Trava oko mostića preko obližnjeg jarka je negažena, vidi se da tom stazom odavno niko nije prošao. U dvorištu odmarališta Crvenog krsta, koje zakupljuje Komesarijat za izbeglice i prognana lica, nema nikoga. Na ulazu u glavnu zgradu stoji nekoliko tamnopusitih momaka. Čekaju da čuvar, koji je negde otišao, otključa vrata.

Unutra je veliki hol, na televiziji kanal sa MMA tučama u kavezu. Svako ko prođe holom pomazi ili za obraz uštine dvogodišnjeg dečaka, koji sa parčetom hleba u ruci baulja po pločicama. Od zaposlenih u centru, on se najviše obrađuje spremačici koja ga uzima u naručje: “Gde je moja beba! Jesi ti babin? A? Gde je babin Kinsli?” Mali Nigerijac se smeje od uva do uva i šapuće: “Baba. Baba.”

Iza jednih vrata se čuju šivaće mašine: u toku je radionica šivenja organizovana za tražioce azila. Učitelj zove ekipu “Vremena” unutra pa objašnjava uz osmeh: “Gledaj ovog malog. Pitao me je da li on sme da pomogne jer njegov otac ima krojačku radnju tamo negde u Iraku, Iranu, i sad on tu kao nešto slaže.” Učitelj još kaže da na radionicama popravljaju odeću sami sebi, prave čaršafe, jastučnice,

stolnjake, sudne krpe za Centar. Napravili su i jednu veliku isporuku posteljine koja je otišla za azilantske centre u Tutinu i Sjenici. “Jako su prijatni, iako ja ne znam engleski; načitani su, školovani, poslušni, vredni”, hvali učitelj, dok dve žene sede za mašinama i krišom gledaju šta fotografiše fotoreporter “Vremena”.

Slobodno vreme se u centru u Bogovađi još troši i na učenje srpskog. “Svi idu na časove. Direktor voli disciplinu”, objašnjava Omar iz Somalije. “Nije toliko težak jezik. Ko ima volju on i nauči.” Svojom znanjem se hvali Sirijac Hasim izgovarajući na srpskom: “Desi brate?! Kako si? Dobro. Koliko? Jedan. Hiljadu. Oda kle si?” Omar je u Bogovađi samo mesec dana i potpuno je zadovoljan. Očekivano – nema plan za budućnost, čeka papire u Srbiji, pa će da vidi šta i kako dalje. Hasim

azilantima

ČEKANJE NA RUČAK I GRAFITI: Tražioci azila u Bogovađi

fotografije: Ivan Šepić

je u Bogovađi već sedam meseci i takođe nema nikakvih problema. Međutim, vrteći glavom seća se kako je bilo krajem prošle godine...

PO BANJSKOM SCENARIJU

Problemi su počeli u zimu 2012. godine. Tada je u šumama oko Centra u Bogovađi spavalo nekoliko stotina slabo odevenih Afrikanaca i Azijaca. Jesen je neka-ko prošla, ali sa prvim minusom i snegom situacija u Bogovađi došla je na ivicu humanitarne katastrofe. U tamošnjem centru za smeštaj tražilaca azila ima mesta za oko 150 ljudi, a u Centru u Banji Koviljači takođe nije bilo slobodnih mesta za sve ljude iz "Džungle" (tako tražioci azila nazivaju šume u kojima ilegalno borave – gde god one bile). Migranti iz bogovađanske Džungle tada su imali samo jedan obrok koji im je dovozila nevladina organizacija Grupa 484. Jednom dnevno bi se postrojili na mostiću u blizini stare škole i čekali na svoju kesu sa mesnim nareskom, jogurtom i polovinom hleba. Tokom dana su čamili u dvorištu Centra čekajući da ih direktor Stojan Sjekloća nekako smesti u tople sobe, a noći su provodili u šumi, staroj školi, a neki su provaljivali u obližnje vikendice. Iza sebe su neki od njih ostavljali otpatke, oštećen nameštaj i telefonske račune, zbog čega

su meštani počeli da se ljute.

Zbog sve većeg broja tražilaca azila u Bogovađi, Komesarijat je zakupio nekoliko kuća u obližnjem selu Vračeviću, posle čega počinju ozbiljni incidenti. Organizovani su protesti, kamenovane iznajmljene kuće, blokirani putevi, predsednik opštine Lajkovac pisao je premijeru Ivici Dačiću i zahtevao da se tražioci azila isele. Zvanični razlozi su bili briga za zdravlje samih azilanata zbog života u navodnim nehygijskim uslovima u iznajmljenim kućama, ali i strah za bezbednost dece meštana, strah od malo poznatih bolesti i slični izgovori koji su se mogli čuti za vreme protesta u Banji Koviljači godinu dana pre toga. Nezvanično, demonstranti su većinom bili meštani koji nisu imali prodavnice, internet centre ili kafane preko kojih bi zarađivali od migranata. Povrh svega toga, morali su da gledaju komšije koje od Komesarijata dobijaju po 50 evra mesečno za svakog smeštenog čoveka, kako se pričalo.

Situacija je naizgled rešena kada je Vlada Srbije donela odluku da se višak ljudi smesti u barake na obodu Obrenovca. Nakon što su se i neki Obrenovčani usprotivili takvom planu, zapaljena je jedna od baraka, a migranti su smešteni u hotel "Obrenovac", gde se i danas nalaze. Pored već pomenutih, uobičajenih

Bolji rad policije

Nakon paljenja baraka u Obrenovcu i barikada u Vračeviću došlo je do reakcije javnosti, koju je pratilo veće aktiviranje političara na rešavanju pitanja azila u Srbiji. Otvaranjem privremenih centara za smeštaj tražilaca azila u Sjenici, Tutinu i hotelu "Obrenovac", rešen je problem sa smeštajem, osnovana je radna grupa za promenu Zakona o azilu, a, kako u Centru u Bogovađi kažu, Odsek za azil Uprave granične policije je postao revnosniji u izvršavanju postupka azila.

U Odseku su za "Vreme" rekli da je od početka godine registrovan 191 tražilac azila od čega je njih 18 podnelo zahtev za azil. To je napredak u odnosu na 2013. godinu kada je za 12 meseci registrovano 742 tražilaca azila, a 153 ih je podnelo zahtev.

Inače, u 2013. godini azil je u Srbiji tražilo 5065 lica. U prva dva meseca ove godine broj takvih lica je 1539.

"Izražavanje namere za traženje azila" je prva potvrda koju tražioci azila dobijaju u Srbiji nakon što policiji kažu – da traže azil. "Registracija" je pravna radnja koja sledi izražavanje namere. "Podnošenje zahteva za azil" je poslednja pravna radnja u prvostepenom postupku za dobijanje azila.

izgovora kojima su mahali žitelji Vračevića i Banje Koviljače, obrenovački demonstranti su tvrdili da se boje da tražioci azila ne postave bombu u TENT-u, "svetskom gigantu u proizvodnji struje". Otvoreni su privremeni centri u Tutinu i Sjenici, a u Bogovađi je ostalo taman toliko ljudi koliko je mesta u Centru.

"Palo je brojno stanje azilanata, pale su tenzije", kaže za "Vreme" upravnik Centra u Bogovađi Stojan Sjekloća, i nastavlja: "Meni je zbog toga lakše jer za istu platu radim manji posao sa manje ljudi. Ovde ne zarađuje samo 20 radnika zaposlenih u Crvenom krstu! Dok je bilo 500 azilanata, ovde je radilo bar pet kafana... Ako vi sednete u taksi i uzmete 100, 150 evra

POGLED NA DVORIŠTE CENTRA U BOGOVAĐI: Neizvesna budućnost

da nekog odvezete do Subotice, vama nije bitno da li je on iz Somalije ili Lajkovca, da li je ministar ili azilant. Naravno, pod uslovom da ste legalan taksista, a da je on legalan azilant.”

“Ja samo mogu da vam kažem da kada su pre tri godine u Banji Koviljači bili mitinzi, silovanje, navodno silovanje, od svega toga nije bilo ništa, ali kad su azilanti otišli, zakukali su taksisti, pa su zakukali neki koji su izdavali sobe, stanove, pa kafići, prodavnice... Ja kažem da će zakukati i ovde”, konkretan je Sjekloća. Sve o čemu priča upravnik dobija na značenju posle glasina da će se centar u Bogovađi zatvoriti. Na pitanje da li su te glasine tačne, Sjekloća odgovara: “Vlada ga je otvorila, vlada će ga i zatvoriti i nema dalje. Pravo rešenje je da uđemo u svoj objekat jer sve ovo, Bogovađa, Obrenovac, Sjenica, Tutin, nije rešenje. Svi znamo šta znači biti podstanar.”

Ipak, prema tvrdnji osobe upućene u problematiku, koja je tražila da ostane anonimna, ideja o zatvaranju Centra u

Bogovađi je samo predizborna igra: “Ne-realno je da se Bogovađa zatvori. Mislim da se tu želi obezbediti koji politički poen kod lokalnog stanovništva koje ne voli azilante.”

TIHI STRAH OD DEPORTACIJE

Iako priča azilantske Bogovađe liči na priču iz Banje Koviljače, ima nekoliko razlika. Nije retkost da tražioci azila ne žele da odu iz Bogovađe. Čak ni u Obrenovac koji se smatra frekventnijim i, zbog blizine većih puteva, pogodnijim mestom za tražioce azila. Zbog toga čak i danas, kada Srbija ima pet centara za tražioce azila, u šumi oko centra u Bogovađi ima desetak ljudi. Neki od njih imaju papire (policij-sku potvrdu o izraženoj nameri za traženje azila u Srbiji) i oni će dobiti mesto u Centru. Ostali su iregularni migranti koji će do papira već nekako doći.

“U Bogovađi su sve veze. Nije važno da li poznaješ nekoga lično, jer ćeš uvek naći nekog iz tvoje zemlje koji zna i razume tvoj problem. To često znači više od

blizine puteva”, kaže Omar.

“Desi se da ih pošaljemo u Obrenovac, a oni se vrate. Čak ni ne stignu do Obrenovca”, priča upravnik Centra. “Ovde su se povezali, umrežili, ovde je najveći broj ljudi, stvorila se određena navika. Možda im odgovara ambijent, priroda, vazduh, nema grada, manje asfalta, manje policije.”

To nije neuobičajeno, jer tražioci azila komuniciraju među sobom. Svi imaju telefone, aktivni su na društvenim mrežama. Na početku svojih putovanja oni znaju koga gde treba da nađu da bi lakše došli do svog cilja. Nakon demonstraciju u Banji Koviljači, o kojima je govorio upravnik Sjekloća, tražioci azila su ipak pokušavali da se vrate u Banju, jer je u to vreme tamo bio centar svih veza i poznanstava. Međutim, Banjom je mesecima posle toga patrolirala Žandarmerija i hapsila sve ljude bez papira. Reporteru “Vremena”, tražioci azila su tada sa strahom u očima i u pola glasa pričali o masovnom deportovanju iz Srbije.

MIRKO RUDIĆ

Projekat “Pogled uprt u evropsko pravo: Izbeglice i azilanti” finansira Evropska unija (preko Delegacije EU u Srbiji) kroz program “Jačanje medijske slobode u Srbiji”. Objavljivanje ovog članka omogućeno je uz finansijsku pomoć Evropske Unije. Sadržaj članka isključivo je odgovornost nedeljnika “Vreme” i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenje Evropske unije.

Ilmina kletva

Imamo li zakon ili ikakovu ustanovu koja bi obuzdala bolesnu žudnju roditelja da im porod pre punoletstva postane slavan i bogat? Nemam ništa protiv kad se na muzičkim festivalima takmiče punoletni profesionalci, premda me te borilačke igre ni chut' ne interesuju: muzičke borbe, bodovanja, rang-liste najboljih i najgorih pesama, odurne su mi, ali ako umetnici vole da se bore, ako publika kupuje karte, ako vlasnici mobilnih telefona glasaju da se neko proslavi, baš me briga. Znađem isto tako da su ljudskim pravom na takmičenje obuhvaćeni i amateri – ako i ne pevamo i ne igramo kao profesionalci, ti talentovani, odabrani, školovani srećkovići kojima je muzika vokacija, poziv i izvor prihoda, u gladi za

tradicije tj. proklinjanja i modernih medija, ali tako vam je to kad vunderkindu pred svima kola krenu nizbrdo – ako može da se takmiči sa odraslima zašto Dete ne bi umelo da kune kao matoro?

Čitavo jezičko i klimatsko naše područje (koje je ipak jedno te isto, šta god ko rekao) podelilo se na one koji su žarko želeli da Dete ide dalje te da možda i pobedi – sklonost ka krajnostima jedna je od odlika kiča, a "X-faktor" šta je drugo nego kič: najmlađa, a pobedila! – i na one koji smatraju da je muzička i umetnička pravda zadovoljena; porotnica Emina negde beše izjavila kako je Dete premlado da bi već sada za-

**Intervjui slični ko jajetu jaje, na drugoj pak stranici gost
prilog daje: verovali ili njet, svako pomene prozor u svet**

uspehom ne zaostajemo ni za najboljima. Pa dobro, neka se takmiče i liubiteli; u našem novokapitalističkom društvu takmičenje se doživljava kao savršeni spoj društvenog i prirodnog odabiranja, shvata se kao najpravedniji i svuda primenljivi način da zajednica iz ptolemejskog haosa probere i izvadi najlepše sklopljene primerke, tja, pomama za talentima hara planetom, a sve porive čopora, plemena i usamljenih pojedinaca unovčuju u združenom kreativnom poduhvatu televizija i kapital, izlaze u susret željama miliona, a čovečanstvo nikako da se nasiti sporta i umetnosti idealno sjedinjenih u muzičarskim karaturnirima.

Ali: ne bi li trebalo makar decu držati podalje od arene?

Na takmičenju se pojavi dete zvano Ilma (u daljem tekstu Dete), neću da pišem o kvalitetu Detetovog glasa niti o Detetovom stilu (nisam se laka srca odlučio ni za seriju o knjizi punoletnog Bore Jovića, pa i tada bivšem šefu države nisam dao numeričku ocenu koja bi mu mogla uzdrmati samopouzdanje, nego sam više obznanio svoje pristrasne i ne toliko možda baš ni stručne utiske). Dete je iz inostranstva, ali "X-faktor" ne zna za granice, ni za prirodne kakva je reka Drina, ni za granice između odraslih i dece, uglavnom je Dete izvedeno pred kamere i pred petočlani žiri, peva na matricu koju prima preko slušalica (za šta treba prakse još koliko). Jedne se košmarne večeri Dete i Matrica razidu, Dete zapali iz intonacije, pa bogme i iz ritma, okruni se i koja suza, Dete ipak prođe u naredno kolo, možda i u dva kola, nisam pratio, ali dođe trenutak da se Dete poraženo preko Pavlovića ćuprije ili preko Kamengrada vrati u svoju dačku i palanačku svakodnevicu, odonud ubrzo stiže kletva na račun članice žirija Emine koja je glasala da Dete ode kući, imaš i ti djecu, dabogda te ona usrećila kao ti mene što si usrećila, tako nekako, preko Tvitera ili Fejsbuka, divan spoj

radilo veliki novac i postalo slavno! Isto to i ja mislim, ali to sam mislio i pre nego što se Dete obrela u areni. Pa zar ne vidite da u nekom trenutku ili razdoblju samopouzdanje izgube Federer ili Đoković, svetske zvezde i milioneri, a mi radi naše razbibrige izvodimo na brisani prostor nejač kojoj još nije vreme ni za uspeh, ni za neuspeh.

Kao što na svetu ima carstvo gde caruje drugarstvo, tako ima posada čiji je produkt dosada. Mislim dakako na list slavan i drevan, po učestalosti jednom dnevno, i nisam njega već dugo ni gnevan, počeo sam zapravo opet da ga čitam, jer se svakodnevno, što je isto dosadno, jedno isto pitam, kako držite ovaj isti ritam, juče ste imali dosadan broj, pa niste toliko baš dosadan soj, hoće li doći do kakvog kvara, da naleti neko sa malo dara, kupim sutra izdanje novo, tu dosadno opet svako slovo, kad bi im se zanimljiv broj potkrao, neko bi zelen bostan obrao, broj pretplatnika naglo bi opao, ožalošćene bi strah neki spopao, pa bi i odjel za čitulje možda propao, kupujem ga uzastopno ravno trinaest dana, dvonedeljna dosada zagarantovana, najdosadniji je sam list po kojem se zove cela kuća, ali ima potonja i druga izdanja vruća, jedno je kao brevijar, zovimo ga teve revijar, u revijaru intervjui nalik jedan drugome ko jajetu jaje, na drugoj pak stranici gost prilog daje, verovali ili njet, svaki pomene prozor u svet, jer o televiziji mora nešto mudro ret; mnogi od njih uopšte dosadni nisu, mislim kad za kuću dosade ne treba da pišu, ali čim za nju treba nešto da se rekne, duh brže-bolje gleda da utekne, kao gušterčić kad sa fugne u pukotinu najdublju strugne/šmugne: kad mu u dvorište zaharijevac zađe zar se i seljak baš tako ne snađe, počne govoriti kao što je čuo da se govori u emisiji za selo, tako i gost u revijaru dotera svoje besplatno delo, uh, ovo se moje skratiti mora, kao što smatra i Jović Bora.

fotografije: A. Andić

Iz vremena pre vre

Aboridžini veruju da svaki oblik života, bilo da je to svetlost, stena ili drvo, ima svoj spoljašnji, vidljivi oblik, i nevidljivi, unutrašnji, koji sanja. Sanjanjem nevidljivo postaje vidljivo. Izložba u beogradskom Muzeju primenjene umetnosti govori i o tome

Izložba "Yilpinji: ljubav, magija i obredi", izložba je o ljubavi – kako je vide umetnici australijskih Aboridžina. Osamnaest printova njihovih umetničkih dela izloženo je u Muzeju primenjene umetnosti, zahvaljujući saradnji sa ambasadam Australije u Beogradu. Otvorena je do 20. marta.

Reč "Aboridžini" znači – "ljudi koji su tu od početka", što odgovara proceni da je aboridžinska tradicija stara od 65.000 do 150.000 godina. "Mi smo tu mnogo duže. Mi smo tu od vremena pre početka vremena. Mi smo došli ravno iz Vremena snova, od stvaralačkih predaka. Živeli smo i održavali zemlju kakva je bila

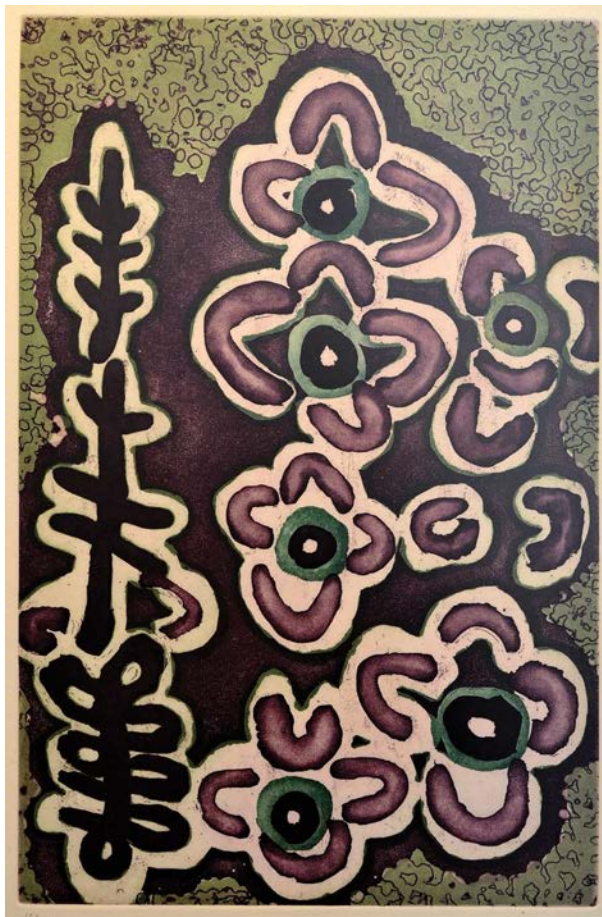
prvog dana...", kazao je jedan aboridžinski starešina.

Evropi je Aboridžine otkrio kapetan Džejms Kuk u 18. veku: "Urođenici se, u stvari, čine daleko sretnijima od nas Evropljana", zapisao je Kuk brodskom dnevniku. Oni ne znaju za suvišne, ali i potrebne stvari za život, oko kojih se u Evropi toliko trsi i upinje, i sretni su što ih ne poznaju. Oni žive u miru koji nije ometan nejednakostima: zemlja i more sami po sebi opskrbljuju ih svime potrebnim za život, oni ne žude za sjajnim kućama, niti stvarima za kuću. Oni žive u toploj i ugodnoj klimi i uživaju na svežem vazduhu, tako da nemaju potrebu za odećom.

Takođe, čini se da ne pridaju baš nikakvu vrednost onome što smo im darovali..."

VREME SNOVA

Danas su Aboridžini narod sa najdužom tradicijom. Kao i kod svih arhajskih tradicija, i kod aboridžinske ne postoji razgraničenje između religije i kulture. Utemeljena je na sećanju na Početak, na takozvano Vreme snova, kada su bogovi i mitski preci stvarali i uređivali svet i ljudima prenosili temelje kulture. Aboridžini smatraju da je svet, stvoren u skladu sa snagom, mudrošću i namerom mitskih predaka, savršen, a da je njihov zadatak da ga održavaju u stanju kakav je bio na

mena

ABORIDŽINSKA SNOVIDENJA:

Sanjanje rovaša (gore levo);

Sanjanje žena (gore desno);

Sanjanje Duginih muškaraca (desno)

početku. Zato smatraju da je materijalni napredak potpuno nebitan.

Ključni pojam aboridžinske tradicije je Vreme snova, odnosno Sanjanje. Za razliku od evropskog, aboridžanski pojam "san" nije fantazija ni iluzija, nego duboka duhovna stvarnost. Musolini Harvi iz plemena Yanyuva kaže: "Beli ljudi nas stalno pitaju: Šta je to sanjanje? Teško je to pitanje jer sanjanje je za Aboridžine nešto najvažnije. Bića predaka stvorila su naš Zakon. Zakon je način na koji živimo, naši običaji. Zakon su naše ceremonije, naše pesme, naše priče – sve je to poteklo iz Sanjanja. Zakon su položila bića predaka pre mnogo, mnogo vremena

i dala ga našim precima, a oni su ga preneli nama. Naš je zadatak da nastavimo da ga prenosimo i da ga čuvamo."

Sanjanje je aboridžinska vera, ono se može opevati, o njemu se mogu pričati dugačke priče, ono se može plesati ili slikati, smatra Kristin Nikols sa Fakulteta Flinders u Australiji, koja je priredila ovu izložbu. Ono je sveprisutno i ogleda se, između ostalog, i u simbolima koji se koriste za stvaranje vizuelne umetnosti koja je tradicionalno usmerena, što se i vidi na radovima koje je odabrala da pokaže Begogradu. "Ova umetnička dela deo su slabo poznate tradicije aboridžinske vizuelne umetnosti koja se odnosi na *yilpinji*,

ljubavnu magiju, koju praktikuju aboridžinske zajednice Varlpiri i Kukatja na području Središnje i Zapadne pustinje u Australiji", kaže Kristin Nikols. Aboridžini imaju veliku tradiciju ljubavnih čarolija i obreda, kakva je, na primer, pevanje tajnih ljubavnih pesama. Padi Patrik Jangala, pripadnik Varlpiri zajednice i leksikograf varlpiri jezika, objašnjava da muškarac peva *yilpinji* ljubavne pesme kako bi privukao ženu, a istovremeno ih i žena peva kako bi moćnim *yilpinji* ljubavnim pesmama očarala svog ljubavnika. Ponekad *yilpinji* obredi uključuju oslikavanje tela posebnim slikama ili pravljenje talismana, posebnih ljubavnih predmeta.

O SANJANJU

Bakropis *Sanjanje rovaša* (istopljen šećer i akvatinta na dve ploče) izradila je 2002. godine devedesetogodišnja Lili Hargrejs Nungaraji, zato što, kao žena starešina Varlpiri zajednice, ima pravo da slika različita Sanjanja pa i *yilpinji* temu u vezi sa Sanjanjem rovaša. Rovaš je, naime, mali gušter koji liči na zmiju. Na bakropisu je prikazan rovaš koji se zove Vamaru. Prema *yilpinji* Sanjanju, Vamaru je bio u braku, ali se zaljubio u Yurlkirini, mladu ženu koja mu je bila tašta. Prema zakonima Varlpiri i Kukatja zajednica, to je strogo zabranjeno. Uprkos tome, rovaš, opsednut požudom, došao je u zemlju u kojoj je živala Yurlkirini, pretvorio se u muškarca, ispleo konopac od šiblja i ljubavni kaiš od kose, opasao se tim kaišem i pesmom mamio Yurlkirini. Nemoćna da mu se odupre, Yurlkirini je podlegla njegovom zovu. "Rad Lili Hargrejs Nungaraji prikazuje žene u obliku slova U (trag koji telo ostavlja u crvenom pesku kada sedi) kako sede i vrše obred Sanjanje rovaša", objašnjava Kristin Nikols. "Na levoj strani su prikazani muš-

Sanjanje dijamantskog golupčica

ki i ženski rovaši, drevni starosedeoći Sanjanja. Pomna analiza priče o Sanjanju rovaša otkriva ono što otkrivaju i druge priče aboridžinskog Sanjanja: brojne tradicionalne načine uspešnog upravljanja nizom izazova s kojima se suočavaju Aboridžini koji žive u pustinji gde vladaju teški uslovi, ekstremni klimatski uslovi, veliki manjak vode i nedostatak resursa."

Očigledan primer da priče i umetnička dela koja govore o Sanjanju imaju društveno-kulturni kontekst, jeste i *Sanjanje Duginih muškaraca*, bakropis Abija Jangala iz 2002. urađen istopljenim šećerom i akvatintom na jednoj ploči, reljefom na drugoj. Kristin Nikols navodi da je autor bio starešina Varlpiri zajednice, da je detinjstvo proveo u pustinji Tanami na Severnoj Teritoriji i da nije sreo belog čoveka sve dok nije prošao inicijaciju i postao odrastao muškarac. "Jangalina jednostavna minimalistička slika pokazuje dizajn kojim se ukrašavalo telo Varlpiri muškarca

kako bi se prikazala *ngapa* (voda ili kiša)", objašnjava Kristin Nikols. "Parovi uporednih linija pokazuju oblake koji su obavili dve duge talasaste linije koje označavaju dvojicu privlačnih, samouverenih, mladih Duginih muškaraca." Prema priči, kad kiša prestane, oni izlaze iz skloništa i razmeću se svojim blještavim bojama kako bi im se svi divili. Oni su u sukobu sa Ocem, mudrim dozivačem kiše, koji pokušava da ih obuzda. Dok proganjaju devojčice sa kojima su u incestuoznom srodstvu, sukobe se i sa starijim bratom Munjom. Njihova majka, Supruga kiše, praveći se da je ozbiljno bolesna uspeła je da im odvraća pažnju od promiskuitetne požude. Osećaj dužnosti

prema majci i intervencija Oca kiše koji ih poplavi, uspeva da ih ukroti. "Obredi Duginih muškaraca se i danas vrše. Kako bi se shvatio veliki kulturni značaj ovog Sanjanja, treba imati na umu da u pustinji Tanami kiša pada samo jednom godišnje, a ponekad ni toliko, pa je kiša zaista prilika za posebnu svečanost", kaže Nikols.

Slika *Sanjanje žene* Roni Lavson Jakamara priča o pravilu po kome

sve žene moraju da napuste svoj zavičaj, da se pridruže suprugu i da prihvate njegov. "Umetnik je prikazao Jakamara muškarca i njegovu Napaljari partnerku u obliku slova U s izbočenim polnim organima u sredini slike. Oko žene se nalaze štapovi za kopanje. Muškarčev štit je na vrhu slike. Oboje putuju od juga prema severu. Žena želi da ide u svoju zemlju. Ta želja je na dnu slike, ali s obzirom da linije putovanja nisu povezane sa njenim zavičajem, jasno je da je muškarac sprečava. Ona mora da pođe s njim u njegovu zemlju, što označava put prikazan na obe strane slike. Muškarac joj govori: Ako odeš tim putem, putovaćeš s pogrešnim muškarcem."

Aboridžini veruju da svaki oblik života, bilo da je to svetlost, stena ili drvo, ima svoj spoljašnji, vidljivi oblik, i nevidljivi, unutrašnji, koji sanja. Sanjanjem nevidljivo postaje vidljivo. Sve sanja i nastavlja jednom započet San.

SONJA ČIRIĆ

TV manijak: **Globalni televizijski**

Južnjačka

Uspeh serije *True Detective* samo je deo trenda u američkoj televizijskoj i filmskoj industriji koji je teško ne primetiti. Naime, ono što su u *Twin Peaksu* bili misteriozni Kanađani i Indijanci u šumama na severnoj granici, za *True Detective* su bradati, krezavi frikovi iz močvare

U ponedeljak je na kanalu HBO emitovana poslednja epizoda kriminalističke dramske serije *True Detective*. Serija je dostigla kulturni status već posle nekoliko epizoda, što je fantastičan uspeh, jer prvi serijal za današnje pojmove traje kratko – samo 8 epizoda i jednoznačno se završava. Novi serijal baviće se novom istragom i verovatno će imati sasvim drugačiju glumačku podelu.

Ovu gotik-krimi sagu o dva detektiva (Kolu i Hartu) stvorio je Nik Pikolato, a režirao Keri Džoji Fukunaga. Glavne uloge tumače glumački "teškaši" Metju Mekonahi i Vudi Harelson. Osnovna potka priče je višegodišnja potraga za serijskim ubicom dece sa okultnom pozadinom u zapuštenim močvarnim predelima Južne Lujzijane. To je sve što ću napisati o seriji, jer nema razloga da "spojlujem" budućim gledaocima uživanje u dramatičnom psihološkom trileru.

Međutim, uspeh serije *True Detective* samo je deo trenda u američkoj tv i filmskoj industriji koji je teško ne primetiti. Naime, ovogodišnji Oskar kog je Metju Mekonahi dobio za ulogu HIV pozitivnog kauboja u filmu *Dallas Buyers Club*, potvrdio je interes za siromašne stanovnike američkog Juga, poražene snage Građanskog rata i *white trash* estetiku i ikonografiju. Mekonahi se u svom oskarovskom govoru zahvalio porodici, Bogu – i

uteha

PRODUKCIJA HBO-a:
Iz serije *True detective*

svom "starom" koji sa neba pijan sve to gleda u donjem vešu sa pićem u ruci.

Samo sezonu ranije glumio je begunca u filmskom ostvarenu *Mud*, gde mu je fatalna partnerka bila Riz Vitterspun. Krio se, pogađate, u močvarama Juga.

Zašto se danas Amerika prisetila svoje sirotinje, tačnije svoje bele sirotinje, zarobljene u alkoholu, promiskuitetne neobrađivane sirotinje koja živi u kućama pokrivenim limom, ne veruje slatkorečivim političarima iz Vašingtona i jedva sastavlja kraj sa krajem između svetske krize i uragana?

Još jedna aktuelna serija, naizgled posvećena "hodnicima moći" u Beloj kući, u pozadini ima sirotinju sa Juga kao amorfnu izbornu bazu. U pitanju je serija *House Of Cards*, gde makijavelističkog političara (demokratu) briljantno već tri sezone glumi Kevin Spejsi. Obavezna lek-tira za ovdašnje političare, ali i birače.

Taj bedni i misteriozni Jug predstavlja mistično mesto mračne strane američkog duha, biblijsko poprište jedne večite bitke, kako reče detektiv Rasti Kol, bitke između Svetlosti i Tame. Propovednički jezik koji su u američku politiku uveli političari poput Džordža Buša odlično opisuje moć institucija, krstaški rat protiv neistomišljenika u politici ili veri, a pojedinca ostavlja van svih društvenih tokova. Tako nastaje posebna kategorija ljudi, čiji kreolski ili crnački sleng ili mumlanje ne razumete, sujeverje i magija opstaju,

muzika opija – a toplota močvare, senovite šume i delta velikih reka stvaraju mogućnost da se sakrijete i steknete apsolutnu slobodu. Da li su onda krivci politički i verski autoriteti, sirotinja koja živi u bedi, grehu i zločinu, ili pojedinac koji im se suprotstavlja i isteruje pravdu rizikujući da sklizne u ludilo.

Nisu samo filmadžije opijene močvarom i rekam. Gotovo identičnu fascinaciju, pronaći ćete u dokumentarnim programima i rijaliti programima koje gledamo putem kablovskih distributera. Nabrojaću samo najpoznatije.

Swamp People – o životu lovaca na krokodile, Kejdžuna, potomaka Francuza, preživljavanje u močvari, pecanje u Delti, u čamcima sa puškom u rukama.

Duck Dynasty – bradonje sa Juga koje su se obogatile u porodičnom biznisu, koji je, verovali ili ne – konstruisanje, proizvodnja i prodaja vabilice za patke, trubece kojom lovci mame lovinu.

Here Comes Honey Boo Boo – o porodici devojčice sa takmičenja za mis, beli sirotani, pregojazna majka, sestre koje kao tinejdžerke ostaju trudne, ujak gej i članovi porodice koji periodično odlaze u zatvor. Kućni ljubimac je prase, sa kojim Hani Bu Bu noću spava. Tokom emisije svi prde i podriguju – "jer je to zdravo!"

Ax Man – drvoseče koje lebac zarađuju po šumetinama i baruštinama, džinovske sekvoje, motorke i sekire.

Najobrazovaniji ima četiri razreda. Ceni se drugarstvo, kad te neko nervira – mlatneš ga šakom ili granom.

Call Of The Wild Man – o drvoseči iz Kentakija kojeg zovu "Čovek Kornjača", a poznat je po tom što goloruk lovi štetočine po okrugu. Tu su zmiје, tvorovi, aligatori, divlje ćurke, krokodilske kornjače i ostala gamad.

Dakle, jasno je da su glupi, zatucani, ali slobodni frikovi sa Juga postali zvezde u korporativnoj Americi gde naivno deluje svaki pokušaj da okupirate Vol Strit, zaustavite ratove u Iraku, Avganistanu, Siriji ili sprečite bankare da vam oderu kožu sa leđa. Amerika je otkrila *Gorke plodove* u novom milenijumu, ljude koji su "so zemlje". Ta sloboda nije idilična, jer se plaća celodnevnim rmbačenjem, ili potpunim bežanjem u divljinu ili poroke. U takvom okruženju sami se borete za opstanak i stvarate male, zatvorene zajednice, gotovo sekte, sa autonomnim ekonomskim, verskim i etičkim principima. Ono što su u *Twin Peaksu* bili misteriozni Kanađani i Indijanci u šumama na severnoj granici, za *True Detective* su bradati, krezavi frikovi iz močvare.

Na kraju pogled u noćno nebo, mrak ispunjen zvezdama i ljudska priroda sa izazovima koje nosi današnje vreme. Pitanje je isto i glasi: ko pobeđuje u onoj biblijskoj borbi Svetla i Tame?

DRAGAN ILIĆ

Kad istorija postane histerija

foto: Danas

“Srbija se osećala ugroženom od Austrougarske. Srbija je za Austriju bila pretnja kao centrifugalna sila za slavenske zemlje unutar Habzburške monarhije. Rusija je mislila da će biti oslabljena ako ne bude ispoljavala solidarnost sa slovenskim narodima. Nemci su imali utisak da će ih okruženje ugušiti. Belgija je imala utisak da Nemačka ugrožava njen suverenitet i bila je u pravu. Francusku je ugrožavao strah od nemačke invazije na Belgiju naročito jer je još bilo živo sećanje na amputaciju Alzasa i Lorene. Englezi su se bojali da će nemačka mornarica postati jača od britanske”

Kako se bliži leto 1914, odnosno stota godišnjica Sarajevskog atentata i početka Prvog svetskog rata, u evropskoj javnosti ova je tema sve prisutnija. Međunarodni odjeci koji dopiru do Srbije dosad su dominantno dolazili iz Engleske i Nemačke. *Mesečari* Kristofera Klarka, makar (još uvek) neprevedeni na srpski, izazvali su žestoku polemiku na ovdašnjoj javnoj sceni, a u medijima se dosta pisalo o recepciji ove knjige u Nemačkoj. U tom kontekstu, doskoro je upadljivo bilo da se u Srbiji ne zna gotovo ništa o načinima na koje se ovaj jubilej obeležava u Francuskoj. Ovih dana, taj manjak je popunjen gostovanjem uglednog francuskog istoričara Žan-Noela Žanenea. U organizaciji Francuskog instituta, Žanene je održao predavanje na temu “Mudro obeležiti jednu stogodišnjicu”. Istoričar impresivne biografije, sa velikim iskustvom rada u medijima, ekspert za, između ostalog, upravo

Prvi svetski rat, i čovek koji je pre četvrt veka predsedavao nacionalnom odboru za proslavu dvestogodišnjice Francuske revolucije, idealna je osoba za razgovor o ovoj istorijskoj temi, koja, međutim, kako vidimo, očito nije lišena uticaja ni na savremeni trenutak.

“VREME”: Za početak, vrlo okvirno pitanje, kolika je prisutnost teme stogodišnjice početka Prvog svetskog rata u Francuskoj, u javnosti, u medijima, u akademskim krugovima?

ŽAN-NOEL ŽANENE: Tema je jako prisutna. Ako krenemo od medija, njome se prvenstveno bave ozbiljni i uticajni mediji. Dnevni list “Mond”, recimo, svakog meseca pravi jedan dodatak koji je posvećen baš stogodišnjici. Fokus pažnje je na onome što će se dešavati u samoj Francuskoj u okviru stogodišnjice, ali se on, naravno, širi i prema onome što će se dešavati u drugim

zemljama. Kad se vratim u Francusku, jedan od utisaka o kojima ću da pričam s ljudima koji su u organizaciji obeležavanja ove stogodišnjice jest veliki interes koji u Srbiji vlada za ovu temu. Da se razumemo, pravo obeležavanje još nije ni počelo, jer će tek s prolećem stvari da se preciziraju i da dobiju svoj puni zamah. Ipak, već i sada kad uđete u bilo koju parisku knjižaru, naiđete na verovatno stotinjak naslova posvećenih upravo ovoj temi. Među njima su i dve moje knjige.

Kad pominjete knjige, zanima me postoji li novija knjiga nekog savremenog francuskog istoričara oko koje se digla pompa analogna pompi oko *Mesečara* Kristofera Klarka? Ne znam da li je razlog globalna hegemonija engleskog jezika, ali mi se čini kako se u Srbiji zapravo i ne zna šta se u današnjoj francuskoj istoriografiji piše na ovu temu.

Kratko i jasno: ne. Uopšte nema. Postoji nekoliko autora koji se u poslednjih dvadeset-trideset godina aktivno bave problematikom Prvog svetskog rata i koji su doneli neke nove uvide, ali ništa slično recepciji i odjeku koje je, recimo, ovde doživela knjiga tog australijskog autora. Što se nas tiče, ideja da se određuje ko su bili dobri, a ko loši momci, potpuno je prevaziđena i to je nešto što se radilo dvadesetih i tridesetih godina prošlog veka, a sada više nikako. Treba da se razmišlja o uzrocima i u kontekstu vremena koje je prethodilo tom užasnom ratu, o kulturnom ambijentu, funkcionisanju diplomatskog sistema, o krutosti, rigidnosti oba međusobno suprotstavljena bloka. Treba da se razmišlja da li je taj rat bio neminovan i da li je mogao da se izbegne.

Jedan od razloga iz kojih je Klarkova knjiga konkretno ovde privukla toliku pažnju jest momenat po kojem se ona generalno razlikuje od određenog istorijskog konsenzusa o počecima Velikog rata. On, na primer, pridaje veći značaj Sarajevskom atentatu i ulozi Srbije, nego je dosad bilo uvreženo. Piše li se u Francuskoj o Sarajevskom atentatu i da li se ovaj istorijski događaj smatra razlogom ili povodom Prvog svetskog rata?

Vi znate da je šezdesetih objavljena knjiga nemačkog istoričara Frica Fišera koja lavovski dio krivice pripisuje Nemačkoj i koja se mnogo čitala i citirala, istina više van Nemačke, nego u Nemačkoj. Sada imate australijskog istoričara čija se knjiga najviše traži upravo u Nemačkoj, a koja krivicu projektuje na druge zemlje. Ja mislim istoričari ne bi trebalo da se bave odgovornošću ili krivicom za rat, nego suštinskim uzrocima. Onomad su se svi osećali ugroženima. Srbija se osećala ugroženom od Austrougarske. Srbija je za Austriju bila pretnja kao centrifugalna sila za slavenske zemlje unutar Habzburške monarhije. Rusija je mislila da će biti oslabljena ako ne bude ispoljavala solidarnost sa slovenskim narodima. Nemci su imali utisak da će ih okruženje ugušiti. Belgija je imala utisak da Nemačka ugrožava njen suverenitet i bila je u pravu. Francusku je ugrožavao strah od nemačke invazije na Belgiju naročito jer je još bilo živo sećanje na amputaciju Alzasa

i Lorene. Englezi su se bojali da će nemačka mornarica postati jača od britanske te su zazirali od mogućnosti da bilo koja od sila na evropskom kontinentu bude odviše dominantna u odnosu na druge. Naravno da je Principov čin bio okidač, ali Evropa je već bila bure baruta i, da nije bilo toga, verovatno bi neki drugi događaj poslužio kao okidač. Zanimljivo je da je u početku rata veliku ulogu odigrala nesposobnost da se predvidi šta će onaj drugi da uradi. Na primer, Englezi nisu hteli da sebi vežu ruke; Nemci su mogli da misle da Engleska neće smatrati Belgiju dovoljno važnom da zbog nje uđe u rat. Da je Kajzer Vilhelm mogao da zamisli kako zapravo Englezi razmišljaju, možda bi više oklevao da uđe u Belgiju. Ili, recimo, ruski generali koji su izišli pred cara (a generali, šta god mi mislili, zapravo ne vole

da ratuju) i rekli mu: Pazite, naša zemlja je ogromna i nama su potrebna tri dana da mobilishemo svoje snage, dok je Nemcima i Austrijancima za to dovoljan jedan dan; oni će tokom ta dva dana da steknu značajnu prednost, a car im je onda rekao: gospodo generali, onda krenite odmah u mobilizaciju. Kad se mobilizacija desila, Centralne sile su to shvatile kao znak da će Rusija da ih napadne. Vidite, to je ta đavolska sprega niza okolnosti, jedno vrzino kolo koje vredi analizirati.

Jedan od zanimljivih detalja vaše biografije je činjenica da ste predsedavali Odboru za obeležavanje dvestogodišnjice Francuske revolucije. To je bilo 1989. i to je takođe bila jubilara godišnjica. Možete li kratko uporediti interes koji je postojao tada za tu godišnjicu i ovaj koji postoji sada.

»

SLIKE VELIKOG RATA: Iz knjige Žan-Noela Žanenea *Jours de guerre* (1914-1918)

Teško je sada napraviti to poređenje zato što je obeležavanje dvestogodišnjice Francuske revolucije okončano i obavljeno je, mada, naravno, ja nisam sasvim objektivan, sa mnogo uspeha. Što se tiče stogodišnjice početka Prvog svetskog rata, ti programi nisu u pravom smislu još ni počeli, počće u junu, pa je u ovoj fazi teško reći kako će sve to da izgleda. Ne treba zaboraviti razliku između intervala od sto i od dve stotine godina. Sto godina u istorijskom smislu nije dugo. Druga razlika je to što je proslava Revolucije bila proslava nečeg velikog, stvaranja građanina, ljudskih prava, osvajanja nečeg velikog. Veliki rat je pak bio kaktaklizma i njegovo obeležavanje je teško prozvati proslavom.

Istorijskom ko incidencijom, te 1989. godine, kad je proslavljana dvestogodišnjica Francuske revolucije i pada Bastilje, desile su se i neke druge "revolucije" u Češkoj, Poljskoj, Rumuniji, pao je Berlinski zid itd. Ne želim da kažem da sve godišnjice imaju takav potencijal, ali svedoci smo događaja u Ukrajini, recimo. Mislite li da današnja Evropa može da nauči

nešto iz 1914. što može da se primeni danas?

Bilo bi korisno, recimo, da su mediji naučili da se ne prepuštaju nacionalnim sentimentima. Bilo bi korisno da smo naučili nešto o odnosu između civilnih i vojnih snaga unutar svake države, paziti da se vojska uvek nalazi pod kontrolom civilne vlasti i civilnog društva. A najkorisnije bi bilo da naučimo nešto o granicama. Granice bi se, naravno, uvek mogle nalaziti i na nekim drugim mestima. Vi na Balkanu i u Srednjoj Evropi to dobro znate. To je leopardova koža. Versajski sporazum je neke granice približno nacionalno uokvirio, ali je ipak mnogo pripadnika različitih naroda ostalo izvan svojih "matice". Ratovi posle su nas valjda naučili da su granice uvek arbitrarne, ali ih je bolje ne dirati, osim u retkim izuzetnim slučajevima, jer čim dirate granice dođe obično do posledica koje više ne možete da kontrolirate.

Postoji priča da je za vreme Kubanske krize Džon Fildžerald Kenedi čitao knjigu Avgustovski topovi Barbare Tačmen o početku Prvog svetskog rata i da ga je ona navela

da u toj istorijskoj situaciji postupi opreznije nego su to činili evropski lideri iz 1914. ušavši histerično u rat. Možda ova godišnjica može da napravi nešto slično, možda spreči savremene svetske lidere da olako ne naprave pogrešan korak?

Da, istorija nekad zaista postaje histerija. Nisam znao za tu priču, nisam znao da je Kenedi ikada čitao neku knjigu o 1914. godini, ali priča deluje realno i ubedljivo, a ako je tačna, odličan je primer. Jer ponašanje lidera iz 1961. bilo je potpuno drukčije od ponašanja lidera iz 1914. Možda to ima veze sa mogućnošću nuklearnog rata. Zbog straha od ogromnih kapaciteta razaranja, tu se obično najavljuje sledeći potez pa se lakše izbegnu nesporazumi. A nesporazumi su nekad skoro jednako važni za započinjanje rata koliko i eventualna želja za početkom rata i nekakvim osvajanjem. Ja mislim da poznavanje istorijske kulture nije nevažna stvar za političara, za lidera. Hvala vam što ste mi ukazali na Kenedijevu lektiru, a bilo bi zanimljivo znati nešto i u Hruščovljevim čitalačkim navikama. Možda je on čitao *Rat i mir*? ¶

MUHAREM BAZDULJ

Vip s ponosom podržava

11. BELGRADE DANCE FESTIVAL bdf

30. MART / 14. APRIL

NEVEROVATNA MOĆ LJUDSKOG TELA DA ISPRIČA PRIČU

11. APRIL, 20h | SAVA CENTAR
HUBBARD STREET DANCE | CHICAGO, SAD
HILJADI DELOVA, ALFANDRO SPUDU

12. APRIL, 21h i 1. APRIL, 17h | POZORIŠTE NA TERAZIJAMA
CIMERMAN & DE PERO | CIRK, SVAJČARSKA
ŠILA JE BILA VRAT, CIMERMAN & DE PERO

1. APRIL, 20h | KULTURNI CENTAR, PANČEVO
2. i 3. APRIL, 20h | BEOGRADSKO DRAMSKO POZORIŠTE
KOMPANIJA MALKA | GRENOBL, FRANCUSKA
ŠAPUTANJA, BUBA LAMORLI ČUDA

5. APRIL, 20h | SAVA CENTAR
KOMPANIJA AKRAMA KANA | LONDON, VELIKA BRITANIJA
ITMOI (in the mind of eyes), AKRAM KHAN

6. APRIL, 20h | BEOGRADSKO DRAMSKO POZORIŠTE
MATILDA MONJUE & LA RIBOT | MONPELJE, FRANCUSKA / ZENEVA, SVAJČARSKA
GUSTAVIJA, MATILDA MONJUE & LA RIBOT

7. APRIL, 20h | POZORIŠTE NA TERAZIJAMA
KOMPANIJA ŠONA PARKERA | SIONE, AUSTRALIJA
SREĆAN KAO LAR, ŠON PARKER

8. APRIL, 20h | BEOGRADSKO DRAMSKO POZORIŠTE
KOMPANIJA ZAPPALÁ DANZA | KATANJA, ITALIJA
INSTRUMENT 1 - OTKIVANJE NEVOLIHOV, ROBERTO ZAPPALÁ

9. APRIL, 20h | OPERA MADLENIANJUM
10. APRIL, 20h | NARODNO POZORIŠTE STERLIJA, VRŠAC
BALET AUGZBURG | AUGZBURG, NEMAČKA
IGRA SENKI, ICIR GALILI

VIP POZIVA

11. APRIL, 20h | SAVA CENTAR
12. APRIL, 20h | SRPSKO NARODNO POZORIŠTE, NOVI SAD
VELIKI KANADSKI BALET | MONTREAL, KANADA
MINUS JEDAN, OHAD NAHARIN

12. APRIL, 20h | OPERA MADLENIANJUM
KOMPANIJA ANDONISA FONJADAKISA | ATINA, GRČKA / LION, FRANCUSKA
WISTERIA MAIDEN, ANDONIS FONJADAKIS

14. APRIL, 20h | OPERA MADLENIANJUM
KOMPANIJA MIŠEL NOARE | BRISEL, BELGIJA
ZAPISNIK SA LICA MESTA, MIŠEL NOARE

www.belgradeandfestival.com

Priče sa tromede

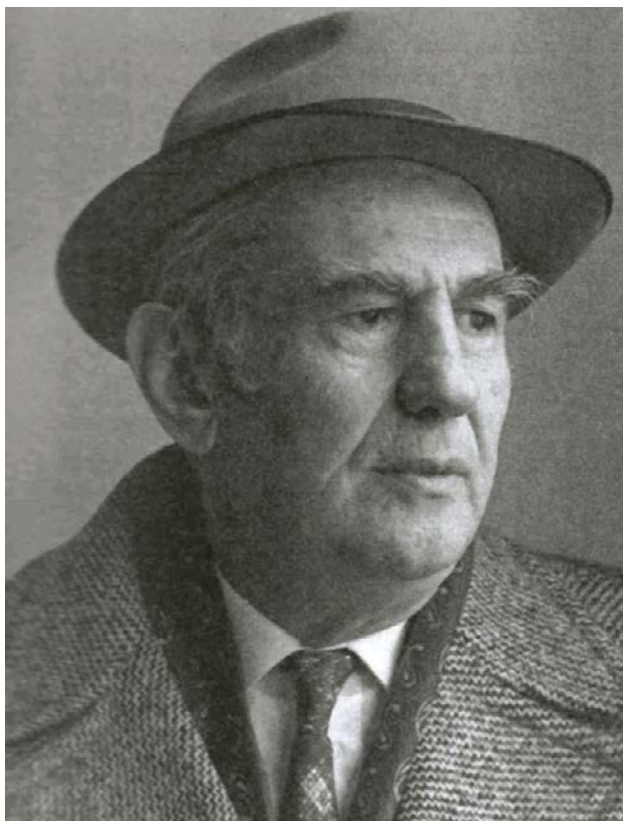
„Na ovom je svijetu najvažnije da imamo nešto da ispričamo“, kaže jedan Sijarićev junak. „Nije važno je li ono što se priča istina – da pouči, ili izmišljeno – da zabavi; nego da se pričajući i slušajući dva puta živi...“

Nedavna stogodišnjica rođenja pripovedača Čamila Sijarića dovoljan je povod za prisećanje na lik i delo raznovrsnog i markantnog autora čiji romani, pripovetke i pesme, enciklopedijski sveobuhvatno govore o mitskoj tromedi bez međa, o ljudima i neuhvatljivim sudbinama, istoriji i ratovima, običajima, verovanjima i praznoverjima. Autorova javno izrečena konstatacija da „cio svijet živi u Sandžaku, sa svim manama i vrlinama“, životnom delu ovog romanopisca, inspirisanog lokalnim događajima, neumitno daje univerzalne karakteristike.

Zavičaj je najčešći okvir Sijarićevih priča. Baza i oaza, ram u koji su smeštene zavičajne teme i nepredvidivi sadržaji. „Pisac bez zavičaja je kuća bez temelja...“ Ovom izjavom Čamil Sijarić je odao počast genealogiji, ali nije robovao nasleđu, a još manje rodoslovu. Ni tradiciji koja u peštarsko-bihorskom vilajetu ima snagu najvišeg zakona, apsolutnog trajanja, nezavisnog od sistema i vremena.

Ljubav prema zaturenim dušama i samilost prema grešnicima, legendarne priče i neobjašnjivo praznoverje anegdotskih obrisa, naprečac su osvojili ovog pripovedača, rođenog u crnogorskom delu Sandžaka, u kraju bogatom epskom i lirskom tradicijom, a naročito živom usmenom književnošću. „Fino pisati, umiljato i istinito, znači biti saradnik ovozemaljskog života“, priznao je Čamil. „U Bihoru, ako prevrneš kamen, eto priče. Začete u detinjstvu, one žive do kraja života. Ono što se upije, zatim se razmotava, u najčudnije klupko sudbine. Svoje i tuđe, kroz život likova, na matrici sudbine.“

Senzacionalno, blagodareći romanu *Bihorci*, čija je radnja smeštena u njegov

zavičaj između dva svetska rata i u kome staloženo i mirno govori o uzrocima i posledicama raspada patrijarhata, Čamil Sijarić je meteorski zablistao na literarnom nebu bivše države od Sežane do Đevdeli-je. Izbor za najbolji roman 1955. godine širom mu je otvorio vrata ondašnje književne scene, iako su u njegovom zavičaju vidno zatečeni zemljaci, iznenađeni kao da ih je pogodio grom iz vedra neba, blagoglavlivo komentarisali vest o Čamilovom „romanu“. Tek kasnije, kad su čuli da su ga kolege zbog novčane nagrade od tada neverovatnih milion dinara prozvali „Čamilion“, priznali su, na njegov nagovor, da „ideje ne postoje izvan ljudskih glava, ali je realnost razumljiva jedino kroz njih“.

ZEMLJA RASCIJA

Šesti i poslednji Sijarićev roman, *Raška zemlja Rascija*, objavljen je 1979. godine. Naslov *Raška zemlja Rascija* deluje

podjednako svečano i poletno koliko mučno i tegobno. Govoreći o usamljenicima na sprudu vremena, Sijarić dekomponuje epski normativnu sliku istorije, i na bazi iskustava istorijskog romana gradi društveni roman, čija je konačna poruka o besmislu rata i suštinski jednakoj sudbini ljudi sukobljenih u tursko-austrijskom ratu – uz pobunu Srba u Starom Vlahu i seobe pod patrijarhom Čarnojevićem – potka za romaneskno tkanje.

Već u uvodu romana, u opisu osunčanog carskog drumu između Bijelog Polja i Novog Pazara, naslućuju se žrtve petrificirane ideologije.

„Na jedan dio puta što vodi od Akova do Pazara sunce izgrijava iza velike gore Jarut i zalazi za isto tako veliku goru negdje dolje niz Lim. Taj dio puta ot-

kad se zna i pamti, bio je pod vlašću starih srpskih knezova iz planinskog sela Boljara, bogatih i moćnih... Iz sela, nalik na orlovsko gnezdo, ostala je priča da se za njih zna još od kralja Vladislava i da se samo njima davala čast i poverenje da putem kroz Bihor i Pešter provedu kraljeve i careve, njihove žene, kćerke i sinove – i njihova stada ovaca, ergele konja i džepepe volova, njihove poklisare, karavane i robove, i nikad se nije desilo da je neko carsku svitu napao ili carsko blago poharao. Za tu službu boljarski knezovi dobijali su od kraljeva i careva poklone u mačevima... Moglo je u Raškoj da se desi što mu drago: da jedna kruna padne, a druga se digne, knezovi boljarski ostajali su to što su bili...“

Ali taj stalni red na carskom putu, kao i odnos između raduličkog paše Nur-bega i boljarskog kneza Avrama, pomućen je za vreme turskog napada na Beč, kad su Avramovi ljudi hvatali carske vojnike, skidali sa

njih odeću i obuću, i gole, privezane za stablo, udarali usukanim brezovim prutovima i tela im šarali modricama...

„Avrame, nerado je počinjao Nur, 'vojske su kao magle kad ih vjetrovi spodbiju, pa do podne vijaju uz dolinu, a od podne niz dolinu; bog je onaj koji okreće carevinama i vojskama, a tvoje bi, Avrame, bilo da Srbe okreneš za svojom rukom i primiriš ih... Pogledaj, Avrame, tvojim Srbima u oči i

krepki mladi čovjek sa cijelim svojim tijelom, a ne kao u crkvi bez tijela, i bio sav njen, po svu noć; od tih noći sa svecem ona je živela i bivala sve bljeđa.“

Sijarić je zanosno ponirao u dubine, koliko narativne toliko i psihološke. Nesrećna Jaglika u završnici romana, kada su fresku oštetili Turci, neizmerno pati, kao da je u ratu poginuo njen voljeni Jovan, i izriče višesmislene lozinke:

**MAJSTORI
PRIČE:**
Camil Sijarić
i Ivo Andrić

vidjećeš u njima Beč i želju da Turci izgube. Ovdje, na turskoj zemlji, hljeb jedu, a pamet im je pod Bečom, ovdje carsku milost uživaju, a cesarevu brigu brinu – svi su ti tvoji Srbi za cesara, a protiv cara. Zato što se cesar krsti...”

Ali, kad padneš s konja, ni car ni cesar neće prići da te dignu...

Avramovog sina Iliju nisu se ticali carevi i kraljevi, patrijarh Arsenije i papa Inocentije, Maksimilijan i Mehmed Četvrti, Beč i Stambol... Nije ni slušao o čemu se govori, već je kunjao u čošku i mislima bio kod pijavica. Ilija, crkveni dokonjak koji je od kaluđera prijeopoljskog manastira Mileševce naučio da leči pijavicama, sa sestrom Jaglikom bio je „nebeski deo kuće“.

Ekscentrična Jaglika je bila zaljubljena u fresku svetog Jovana iz manastira Sopoćani.

„Kćerka Avramova Jaglika sanjala ga je, a iza snova, nikad sasvim rasanjena, zamišljala je kako joj ona lijepa Jovanova glava, sa očima punim sjaja, sa usnama za ljubljenje, od čežnje pocrnjelim, dolazi živa u njeno krilo. Nije više bio svetac, bio je jedan

„Ogulili su mu polovinu glave. Cijelo čelo i kosu, ostalo mu malo od kose na lijevoj strani. Sestro, Jovan nema polovinu glave.“ Sjela je, ruke položila na krilo, izgubljeno gledala u tu polovinu lijepe Jovanove glave na zidu u Sopoćanima, bio je zid oguljen: turski vojnici gulili su sve dok se nijesu prepali od toga što čine – od skidanja sveca sa nekakvog njegovog prijestolja na nebu... „Više nemam Jovana.“

U romanu Sijarić efektno poentira originalnom kompozicijom, fantazmagorijom i fantastikom, dijalozima u kojima se dodiruju istina i fikcija, prst stvarnosti i filozofije i nezaobilazni duh Erosa iz foknerovske ideje o svetu kao sveopštem bordelu, u kome se junaci romana ne mogu snaći.

„Svi smo mi, zete, u boga siromasi“, kaže Avram. I Turci su siromasi. Kad dođu, pjevaće a ti prevedi da oni to plaču; sve su ljudske suze, zete, iz jednog oka. Iz oka Adamovog. Svi ljubimo isti Zid plača i istim ga suzama zalijevamo. Ovi smo došli goli na ovaj svijet i goli odlazimo, i Turci goli odlaze. Zato se pitaj zašto si ratovao kad i Turci goli odlaze...”

Sasvim izvesno, konačna uteha izostaje. Nema mesta ni za komandovanje, ni za preglasavanje. Budućnost je viđena u prošlosti, u kojoj kalauz traga za putem, na kome je hajdegerovski čovek večiti putnik. *Biće na putu*, kao svi Sijarićevi junaci...

FRANCUSKI PAMUK

U zbirci pripovedaka naslovljenoj *Francuski pamuk* (1980), Čamil Sijarić je iznova reanimirao i literarno zauvek fiksirao vreme i prostor, istoriju i legende tromede, običaje i jezik, nacionalnu i versku isprepletanost i suprotstavljenost, ljude i njihove čudne i neuhvatljive sudbine. Svi likovi u ovim pripovetkama imaju besedničko-blagorodnu ulogu i opisani su kao autor-ski odziv na zavičajne poruke:

O Hasanu, sinu Huseinovom, pričalici, što „nije krivce krivio, a ni divio se dobrim ljudskim djelima, jer ni dobro ni zlo nije od njih zavisilo, nego od onoga što im je na čelu zapisano. A ne može se ni pročitati, ni dopisati, ni – ako ne valja – izbrisati... Na ovom je svijetu najvažnije da imamo nešto da ispričamo... nije važno je li ono što se priča istina – da pouči, ili izmišljeno – da zabavi, nego da se pričajući i slušajući dva puta živi...”

Samosvesnim rekreiranjem tradicionalnih zaliha, Sijarić je u priči *Stajanje starca pod prozorom* izgradio imaginarni most od Bihora do Sarajeva:

„O jesenjem stajanju, kad 'naša tela samo ištu', uz lijen razgovor o caru, o carevini, o Stambolu, razgovor bi živnuo samo onda kad bi na jezik uzeli Bosnu i u njoj Sarajevo: kraj čudniji od svih drugih... zbog njegovih prozora, pod kojim se starci, ako svoja nađu, podmlađuju...”

Narator fokusira one što su ostali živi i ispevali strašnu pesmu *Kad morija Sarajevo smori* – „te pomori i staro i mlado... od kuća se zatvoriše vrata, uz pragove, pođe mahovina, strehe plaču, a imaju za kim, kugo pusta, da te bog ubije!“ U istoimenoj pripovesti, „Sarajlije su učinili ono što je spasilac poručio: naložili su svuda vatre, jer je Mehdiya poručio da se morija može samo dimom istjerati. I dim se dizao na sve strane. Zamračio je sokake...”

U naslovnoj pripovesti o francuskom pamuku, što „miluje i zabada se u oči kao strijela“, Sijarić najradije priča o onima što su „stali i gledali ga, što djece imaju, zemlje nemaju“, i o tome kako je „kum kumu krao

slamu, nosio je i prosipao, a za njim ostajao trag, označen zvezdama". Od zagonetnog zvezdanog puta nazvanog Kumova slama „niko nije vidio koristi, a od ovog pamučnog preko Bosne jesu mnogi, jer su umesto košulja od konoplje i lana obukli košulje od pamuka...“.

Ponekad, u Sijarićevom pokušaju da nahnadno osvetli i pohvali, preliivi se gube i iščezavaju, i onda preovladava duh Bihora. Bivši vakat, nemoć i poniženja svojih junaka i osećanje da je izgubljeno sve osim sećanja:

„Carski vojnik, nizam Šemso Bajrić, zaljubi se u djevojku Hajriju iz mahale Bistrik, na lijevoj obali Miljacke i izgubi pamet. Njegovim drugovima, vojnicima nije bilo žao što je Šemso izgubio pamet, govorili su da jedan seljak iz Korita – iz najgorog sela na svijetu, u kojem po svu noć urlaju vuci i motaju se hajduci, u kojem se ne večera ako se ruča, jer se nema šta, u kojem ljudi konopcima biju žene i ne razlikuju se od volova, a djeca od teladi – da jedan Šemso, iz takvog sela Korita između Akova i Sjenice, iz planine i divljine, nije ni imao pameti, pa nije mogao ni izgubiti i nisu ga žalili! A da je imao pameti, u Sarajevu bi je, poslije divljih Korita, izgubio gledajući šarene dućane, drukčije insane i

hajvane, velike kuće sa džamovima na prozorima kroz koje može da se vidi i sa jedne i sa druge strane, sa avlijama koje se stvaraju kapijama – kad vidi kapije i sjeti se vrata u Koritima koja se pločom zatvaraju, da je deset pameti u glavu imao ostao bi bez ijedne.“ Zato se zbunjen pred Hajrušom, rođenom Sarajkom, što je čula samo za Stambol, „sprčeni Šemso, poizmače“ da pita: „Gdje su ona prava vrata?“

Kovački posao je umnogome nalik na pisanje priča. Udara se istim alatima, a proizvodi su različiti. Svaka priča traži precizno poštovanje forme, ima strogo zadat okvir, koji nameće ekonomičnost izražavanja. U tome je Sijarić ostavio neizbrisiv trag. Naročito u pripovetkama u kojima je sve pod znakom pitanja: vreme, prostor, san i java. Izuzetak je samo ljubav...

PRIČE U BEGU

Ovi prikazi Sijarićevog romana *Raška zemlja Rascija* i zbirke pripovedaka *Francuski pamuk* iznova aktuelizuju stvaralačku slojevitost bajkovitog naratora koji nije bio vršnjak svojih godina, i kao svaki Balkanac nije imao rusku dušu široku kao tajga, koju kontroliše nemački pragmatik, već je kalemarski vešto, tamo gde je mogao biti moderniji ili drugačiji, uspevao da

bude ovo drugo. Zato je njegova pojava bila i ostala osoben književni ukus i boja.

To ponovo ohrabruje, ne samo pristalice Sijarićevog pripovedanja. U vreme kad internet umnogome dominira i oblikuje život, a knjige se sve više konzumiraju kao brza hrana, poslednjih godina svedoci smo fenomena fabrikovanja žanrovskih izdanja, čiji je glavni cilj profit. Nije onda iznenađenje što je roman danas definitivno ušao u feljtonističko-manirističku eru i poprilično atrofirao u serijskoj proizvodnji i nametanju romansiranih lažnih strasti prema legendama, istorijskim i drevnim tajnama. U brutalnom sudaru modernizma i tradicije postavlja se pitanje – kako biti nov, pišući na stari način. Pre i posle svega, zahvaljujući metaforama i na rekurant način, rečima od večnog trajanja, pretvarajući rudimentarnu balkansku folklornost u aktuelne teme. Toliko opsesivno i zavodljivo da se sve pretvara u uvo, tako da su druga čula bezmalo suvišna. Stilom koji je Čamil Sijarić afirmisao pre više od pola veka, metodološki baziranom na dokumentarnoj fikciji, suptilnim tretmanom vivisekcije emocija, skladno i lucidno dokazujući da priče, kao godine, ne nestaju u begu.

ESAD KUČEVIĆ

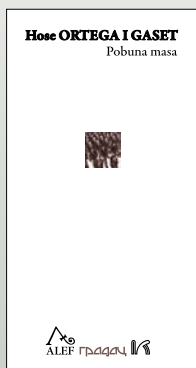
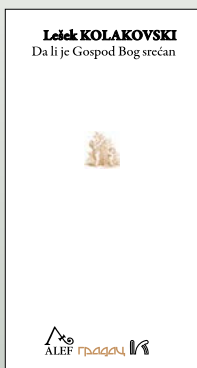
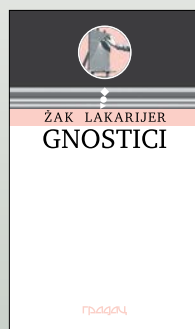
NOVA IZDANJA

Hose Ortega i Gaset
Pobuna masa

Lešek Kolakovski
Da li je Gospod Bog srećan

Gnostički tekstovi

Žak Lakarijer
Gnostici

Distributer Krug komerc
11000 Beograd
Makedonska 5/II (Staklenac)
E-mail: krug.avalasbb.rs
Tel: 011 303 92 66
011 240 14 33

zaum@eunet.rs
www.gradac.org.rs

*Svaka se knjiga prodaje, samo neka za dvadeset pet dana,
a neka za dvadeset pet godina.*

Žoze Korti, pariski izdavač i knjižar

Pjervij raz, pjervij kontakt grupa pat

Sada već relikvija bez praktičnog značaja na terenu, Viktor Janukovič se u utorak 11. marta u sali "Ametist" izložbenog centra "Ver-tol ekspoz" u Rostovu na Donu ponovo obratio javnosti, citirajući prvi stih ukrajinske himne:

"Ще не вмерла України і слава, і воля."

Na konferenciji za štampu poručio je da ostaje jedini legitimni predsjednik i vrhovni komandant oružanih snaga Ukrajine, da je siguran da se ukrajinski vojnici neće povinovati naređenjima kriminalaca, da su predsjednički izbori u Ukrajini koji su zakazani za 25. maj apsolutno nelegitimni i nezakoniti i da će se on, čim okolnosti dozvole, a siguran je da će to biti uskoro, sigurno vratiti u Kijev...

Očito je da su Rusi pokazali Janukoviča samo da bi demantovali glasine da je umro od infarkta i da podsete zapadne partnere da je prekršen dogovor od 21. februara koji su garantovala tri zvaničnika EU i da je vlast u Kijevu za njih nelegitimna.

Janukovič nije pomenuo Krim, na kome se belodano pokazivalo kako kri- za možda nepovratno razdire Ukrajinu.

DEKLARACIJA O KRIMSKOJ NEZAVISNOSTI PO MSP O KOSOVU

Pozivajući se na savetodavno mišljenje Međunarodnog suda pravde o Kosovu od 22. jula 2010, Vrhovni savet (so-vjet/rada) Krima doneo je 11. marta 2013. deklaraciju o nezavisnosti, jednu u seriji deklaracija kojima su kidane veze Krima i Ukrajine onom brzinom kojom su se na poluostrvu pod kišobranom ruske Crnomorske flote stvarale vojne, policijske i paramilitarne snage lojalne vlastima Krima.

Blokirane ukrajinske vojne baze su jed- nu za drugom preuzimale nove vlasti.

Pet dana pre toga, Krimski parlament obratio se predsedniku Rusije Vladimiru Putinu s molbom za uključenje poluostrva u Rusku Federaciju. Gradski sovjet Sevastopolja (koji ima status posebnog grada i nije u sastavu AR Krim) 6. marta takođe je doneo odluku o ulasku grada u Rusku Federaciju.

Ruski zvaničnici tretiraju krimske odluke kao legitimne, dok ih zapadne zemlje odbacuju kao aneksiju.

Krimski parlament je istog tog 6. februara doneo Odluku o raspisivanju referenduma za 16. februar na kome će na tri jezika (ruskom, ukrajinskom i tatarskom) biti postavljena dva pitanja:

Da li ste za ujedinjenje Krima s Ruskom Federacijom u statusu subjekta federacije?

Da li ste za uspostavljanje ustava iz 1992. i status Krima kao dela Ukrajine?

Biće važeća odluka koja dobije više glasova na referendumu, ako na njega izađe više od 50 odsto birača.

KIJEV PONIŠTAVA, ZAPAD PRETI, RUSI ČUTE I RADE

Vlasti u Kijevu krimski referendum smatraju potpuno nelegitimnim, o čemu je Vrhovna rada Ukrajine 11. marta donela i odgovarajuću rezoluciju, u čemu ih podržavaju SAD i EU koje ih smatraju legitimnim.

Amerikanci, koji su do sada nove vlasti u Kijevu tretirali kao izraz volje naroda Ukrajine, dali su doduše prvu blagu izjavu kojom se nekako distanciraju od Desnog sektora, u Kijevu slavljenog kao čuvara revolucije. Ambasador SAD u Ukrajini Džefri Pajet je na konferenciji za štampu izjavio da ako Desni sektor hoće da ima odnose s ambasadom SAD, dužan je da javno izjavi – da neće koristiti jezik netrpeljivosti...

O LEGITIMNOSTI, PONOVO

U prvoj fazi "reprise hladnog rata" ispućani su stari argumenti iz novih pušaka o legitimnosti separatizma.

U tekstu *Sovereignty vs. Self-Rule: Crimea Reignites Battle* autor Piter Becker piše u "Njujork tajmsu" 8. marta kako je kosovska secesija od Srbije 1999–2008.

raz referendum, om

Dok diplomate uvežbavaju reprizu hladnog rata pričama o legalitetu i sankcijama, u senci Crnomorske flote Krim se odvaja od Ukrajine

NEIZVESNOST I NAPETOST: Proruske jedinice na Krimu

foto: AP Photo

stvorila dubok rascjep između SAD i Rusije i kako se bivši rivali hladnog rata ponovo spore, ali ovaj put su uspješno promijenili stranu: Rusija glasno proklamuje da Krim ima pravo da se otcepi od Ukrajine, dok su Sjedinjene Države to nazvale nelegitimnim.

Autor pominje različite američke

stavove o nezavisnosti secesionista:

Čečenija? Ne.

Istočni Timor? Da.

Abhazija? Ne.

Južni Sudan? Da.

Palestina? To je komplikovano.

To je, kaže autor, akutno delikatna tema na Zapadu, gde Britanija želi da

zadrži Škotsku a Španija želi da zadrži Kataloniju. Ruski zvaničnici su takođe kao primer naveli Škotsku, koja će uskoro glasati o tome da li da ostane u Velikoj Britaniji. Ali, američki zvaničnici napominju da nijedna strana sila nije poslala trupe u Edinburg da lokalnu vlast zameni svojom i organizuje glasanje ispred

cevi pištolja. Kremlj, tvrde oni, pokušava da legitimiše invaziju i otimanje zemlje lažnim poređenjem sa situacijama poput Kosova (koju SAD opravdavaju represijom od strane Srbije).

Ruska glasila nabrajaju američke intervencije od Grenade do Iraka...

Na Perekopu kod Armjanska, na onom uskom komadu zemlje koji spaja Krim s Ukrajinom, vojnim posmatračima OEBS-a je 9. marta po četvrti put onemogućen ulazak na Krim. Oni su došli u Ukrajinu na poziv vlade u Kijevu, a Rusi su im preporučivali da se obrate vlastima na Krimu. Ove su htele civilne posmatrače OEBS-a na referendumu, a OEBS odbija da posmatra referendum koji zapadne zemlje i Ukrajina smatraju nelegitimnim.

Na drugom kraju Perekopa vozovi su kasnili zbog oštećenja električne mreže...

O SANKCIJAMA I OBRNUTO

Takozvani američki papir o diplomatskom rešenju ukrajinske krize pomoću kontakt grupe nije zadovoljio Kremlj i ministar spoljnih poslova Lavrov je o tome zvanično izvestio predsednika Putina u ponedeljak 10. marta, kada je objavljeno da američki državni sekretar Keri neće posetiti Moskvu.

Evropska unija je nastavila da priprema sankcije protiv Rusije isprobane na Srbiji i drugim inferiornim zemljama: zabrana putovanja za pojedine biznismene i političare, zamrzavanje imovine pojedinih ličnosti i druge restrikcije.

Do sada je u medijima bilo reči o tome da zbog gasa i veće trgovinske razmene Evropljani moraju prema Rusiji da budu pažljiviji od Amerikanaca, pošto Rusija samo sa Nemačkom ima trgovinsku razmenu vrednu 80 milijardi dolara godišnje, a s Amerikom ima razmenu u vrednosti 36 milijardi dolara.

Ruski eksperti, međutim, smatraju da ni SAD nisu mnogo imunije od Evropljana na mogući ruski odgovor, pošto Moskva svoje devizne aktive drži u dolarima u SAD, pa ako počne da povlači svoje depozite u druge tvrde valute, to može da najavi ekonomsku katastrofu u SAD.

Sergej Čižov, predsednik Ruskog gasnog saveza, procenio je da ako budu zamrznuti računi ruskih naftno-gasnih kompanija "Rosneft" i "Gasprom", u tom slučaju problem nastaje u velikim

bankama SAD – "Morgan Stanley" i "Bank of America". Kompanija "Rosneft" duguje 4,1 milijardu dolara bankama u SAD i uze la je novi kredit od 12,7 milijardi dolara na dve godine, a "Gasprom" je takođe povu kao kredit od 2,15 milijardi dolara.

Ruski mediji pišu da je moguće da SAD ograniče isporuku visokotehnoloških proizvoda ruskim preduzećima, ali da će u tom slučaju Rusija odgovoriti zabranom izvoza u SAD raketnih motora NK-33 koji se ugrađuju u američke rakete Antares. Ruski Savet bezbednosti je na vrhuncu ukrajinske krize, 19. februara, odobrio taj izvoz, ali dozvolu može ukinuti, pošto su u Rusiji inače vođeni sporovi o nece lishodnosti produžavanja izvoza raketnih motora u SAD.

Sobzirom na velike poslovne interese, računica na relaciji EU-RF je direktnija, a glas tiši.

Oko 50 odsto izvoza Rusije ide u EU, koja ima značajan izvoz u Rusiju. U Rotterdamu, najkrupnijem centru za trgovinu naftom i gasom, ruski energenti dostižu 30 odsto obrta. Evropljani navodno pokušavaju da ruski gas zamene norveškim, libijskim i američkim, ali je zavisnost od ruskog gasa i dalje velika. Poljski premijer je tokom nedelje "savetovao" Angelu Merkel da smanji nemačku zavisnost od ruskog gasa. Amerikanci nude Evropljanima tečni gas dobijen iz škrljaca, ali flotu za prevoz tog gasa, postrojenja za pretakanje i ostalo tek treba izgraditi.

Oko dve trećine gasa za Evropu idu preko teritorije Ukrajine, koja dobija tranzitnu rentu. "Gasprom" je u jeku ukrajinske krize na Majdanu s tadašnjom vladom sklopio dogovor da zadrži privilegovanu cenu gasa od 268 dolara za 1000 kubika – da Rusi daju tri milijarde dolara kredita, a da Ukrajina postepeno gasi dugove i isplati tekuće obaveze.

Na savetovanju u Kremlju nakon revolucije u Kijevu, Putin je pitao plaćaju li Ukrajinci gas. Aleksej Miler ga je izvestio da su isplatili 1,3 milijarde dolara za gas za 2013, za januar 2014. isplatili su sve, a da su za februar platili samo 10. Njihov dug za gas iznosi 1,529 milijardi dolara i približavaju se sumi od dve milijarde...

Putin je ćutao.

"Gasprom" je tokom februara povremeno davao do znanja da od 1. aprila popust Ukrajincima neće davati i da će cena gasa

ponovo biti "evropska" – 386 dolara...

Mada Moskva ne priznaje vladu u Kijevu, kontakti s ukrajinskim ministrom energetike nisu prekinuti.

ČIJI JE, ZAPRAVO, KRIM

Krim se snabdeva strujom i gasom iz ukrajinskog energetskog sistema i tokom krize nije ostajao bez struje, kao što krim-ske vlasti u principu (sem u pojedinim napetim situacijama) nisu isključivale struju ukrajinskim kasarnama.

Sa oko 80 odsto elektroenergije Krim snabdeva državni Krimski elektroenergetski sistem "Ukrenerg", kome energiju daje "Krimenergo", čijih 57,49 odsto akcija pripada kompaniji ДТЕК Rinata Ahmetova, a 25 odsto korporaciji "Ukrenerg".

Gasovodi na Krimu pripadaju kompaniji "Černomorneftgaz" koja pripada "Naftogasu Ukrajine", a navodno potrebe Krima mogu da se obezbede iz sopstvenih izvora, od kojih je nekoliko na moru.

Među krupnim vlasnicima hotela i sanatorijuma na Krimu ukrajinski mediji pominju "strukture" ruskog "Lukoila", ruske preduzetnike Aleksandra Lebedeva, Aleksandra Ponomarenka, deputata Gosdume Aleksandra Babakova, a takođe i ukrajinske poslanike Partije regiona Igora Škirju (nije glasao za vraćanje starog ustava Ukrajine na osnovu koga je Vrhovna rada najurila Janukoviča) i

VLAST SE VALJA NA ULICAMA:
Zauzimanje institucija u Donjecku

Antona Prigodskog (koji je napustio frakciju Partije regiona posle smene vlasti u Kijevu).

U 2012. preduzeća Krima su proizvela robe u vrednosti oko 2,8 milijardi dolara, 60 odsto je činila proizvodnja pića, napitaka i duvanskih proizvoda.

Najveće kompanije za proizvodnju pića su "Masandra" i "Novij svet", pivara "Krim" (čiji je vlasnik krimski biznismen Valerij Zubok) i Krimska kompanija za flaširanje mineralne vod (kvk) ukrajinskog biznismena Andreja Ohlopkova.

Po ukrajinskim medijima više od polovine hleba na Krimu peku zavodi holdinga "Tabačnik i Slabovskij", čiji je jedan od vlasnika Mihail Tabačnik, mlađi brat eks-ministra obrazovanja i nauke Ukrajine Dmitrija Tabačnika.

Na Krimu rade preduzeća krupnih ukrajinskih holdinga "Mironovskog hleboprodukta" Jurija Kosjuka i "Avangarda" Olega Bahmatjuka, a takođe i firme ćerke ukrajinskog "Mariupoljskog metalurškog kombinata" Vladimira Bojka (deputata Partije regiona, protivnika novih ukrajinskih vlasti) i firmi krimskog biznismena Vladimira Škljara. Vodeća hemijska preduzeća Krima drži Group DF Dmitrija Firtaša, koji je podržavao Janukoviča (ZAO "Krimskij TITAN" i OAO "Krimskij sodovij zavod"). Njima uz rame su preduzeća eks-gubernatora Dnjepropetrovska

Sergeja Kasjanova (OAO "Brom", jedinstveni proizvođač supstanci na bazi broma u istočnoj Evropi).

Trgovačka luka u Kerču na istoku poluostrva je pod kontrolom turske kompanije "Palmali" (jedan od ključnih rečnih prevoznika u Rusiji), luku u Feodosiji kontroliše Group DF Dmitrija Firtaša, u Sevastopolju – skm Rinata Ahmetova, svojevremenog finansijera Viktora Janukoviča koji je priznao nove vlasti u Kijevu, a u Jalti – Aleksandar Janukovič, stariji sin Viktora Janukoviča, koji se, kako piše "Komersant", interesovao da kupi aerodrom u Simferopolju, gde se nalazi baza avio-kompanije Air Onix, koja je, kako piše ukrajinski "Forbes", pod kontrolom ukrajinskog eks premijera Nikolaja Azarova, ali je prošle jeseni prekinula letove.

Na jahtama bogatih Ukrajinaca u pristaništu u Jalti tokom krize vijorile su se ukrajinske pomorske zastave.

Najkrupniju kompaniju iz oblasti mašinogradnje (druga po veličini u Ukrajini – korporacija "Ukr-rostroj" ranije nazivana "Konsolj") ukrajinski mediji povezuju s inženjerom Vladimirom Konstantinovom, direktorom "Konsolja" 1993–2004, predsednikom Vrhovnog sovjeta Krima koji aktivno podržava prisajedinjenje Krima Rusiji.

BANKE, RUBLJA, GRIVNJA

Vlasti Kijeva su 9. marta zaključale elektronske sisteme krimskog dela državne blagajne i blokirale račune krimske autonomije, a krimske vlasti su u međuvremenu počele da otvaraju račune u rubljama u ruskim bankama kako bi isplatile plate i penziye.

Ukrajinski mediji tvrde da su krimske vlasti blokirale račune preko kojih primaju platu ukrajinski vojnici blokirani na Krimu. Najavljeno je da Krim prelazi na rublju kao sredstvo plaćanja, a izgleda da su trenutno u prometu i ruska i ukrajinska moneta.

Po podacima Nacbanke Ukrajine, na Krimu radi 880 filijala banaka, od čega 156 ispostava najveće banke u Ukrajini Privatbanke Igorja Kolomojskog, koji otvoreno podržava novu vlast u Ukrajini, a takođe i odeljenja Sberbanke, VTB, Prominvestbanke ("ćerke" VEB-a) i Alfa-banke.

Na samom Krimu registrovane su dve banke – Morska i Crnomorska banka za

razvoj i rekonstrukciju (ČBRR). Među akcionarima (6,85 odsto akcija) Morske banke u januaru 2013. bio je zamenik ministra transporta Ruske Federacije Aleksandr Anjenkov i deputat Vrhovnoj radi Ukrajine Vadim Kolesničenko, koji je otvoreno istupao protiv smene vlasti u Ukrajini.

BDP Krima je 2012. iznosio 4,3 milijarde dolara, što čini 2,4 odsto BDP-a Ukrajine i 0,2 odsto Rusije, iz čega "Komersant" procenjuje da će Rusija imati troškove jer treba da finansira budžet potencijalnog 84. subjekta Ruske Federacije. Na Krimu, pred referendum, vojnicima se obećavaju ruske plate, a penzionerima ruske penziye, koje su dva-tri puta veće u Rusiji nego na Krimu.

DOBROVOLJCI I "MAJDANOVCI"

Dok su biznismeni u tišini gledali kako će se iz svega izvući, knjigovođe tražile prečice i šeme u magli tog rata bez ispaljenog metka, a diplomate se smarale gromoglasnom retorikom, u Gagarin-skom parku u Simferopolju pred predsednikom vlade Krima Aksjonovom zakletvu je 8. marta položila prva jedinica oružanih snaga Krima, a onda sledećeg dana još jedna.

Na frekvencijama ukrajinskih televizija na Krimu, zatvorenih po odluci krim-ske vlasti, počele su da emituju programe ruske televizije "Prvi kanal", "Rosija 24", NTV, TNT, STS i "Rosija 1". Od domaćih kanala produžava emitovanje tv "Krim".

Ruska RT emituje kratki film o ruskoj verziji prevrata u Krimu i kratku istoriju krimskog pokreta za nezavisnost. U filmu se vidi kako demonstranti s kijevskog Majdana tuku pripadnike "Berkuta", kako ranjeni berkutovci pričaju kako su u Kijev poslali bez oružja, kako su pokušavali da se zaštite od kamenica i Molotovljevih koktela praveći "čerepahu" (kornjaču) od štitova i pokazuju rane od metaka...

Drugi pričaju kako su im razbijali autobuse, kako su ih na improvizovanim kontrolnim punktovima zaustavljali "majdanovci". Prikazuju se slike kako berkutovce janukovičevce negde usput izvlače iz autobusa, biju i teraju da kleče. Vidi se zatim kako se autobusi probijaju nekim kaljavim putevima i posle kako se ljudi srednjih godina u maskirnim uniformama i s krimskim šubarama na glavi upisuju u dobrovoljce na papiru koji dodaju

jedan drugome i potpisuju se držeći papir na leđima druga ispred sebe. Na kraju demonstranti viču: "Rusijo, ne zaboravi svoju decu!" i "Putine pomoz!"

U nedelju 9. marta u Simferopolju je zabeležen incident nakon skupa Ukrajinaca povodom godišnjice rođenja utemeljivača ukrajinskog jezika Tarasa Ševčenka. Neko od Ukrajinaca je u koškanju udario ruskog mladića, a pripadnici krim-ske samoodbrane su posle tukli i nagajkama, kozačkim bičevima, grupu iz mase izdvojenih ukrajinskih mladića i predali ih miliciji tvrdeći da su to "majdanovci".

Ukrajinski mediji javljaju da su van Krima na "kontinentu", u Hersonu, koji formalno kontrolišu ukrajinske vlasti, uhapšeni ukrajinski novinari i da je jednoj devojci – koja je na ruci imala tetoviranu omaž poruku braniocima Majdana "Nebeska stotina" – rečeno: "Šta, ima vas već stotinu, biće vas 102..."

Vrhovni savet Krima je 11. marta zabranio delatnost na Krimu ukrajinske desne političke partije Sloboda, organizacije Desni sektor i njegovih formacija: "Trident", "Stepan Bandera", Ukrajinska narodna skupština – Ukrajinska narodna samoodbrana (UNA), SLEEP, "Patrioti Ukrajine", "Karpatski sič", "Bratstvo" i druge.

Ukrajinski mediji javljaju da je aktivista jedne manje ukrajinske partije koji je bio angažovan na pomaganju blokiranim ukrajinskim vojnicima samo rekao preko mobilnog: "Došli su po mene..." i prekinuo vezu. U Kijevu takođe objavljuju razgovore sa eks načelnikom krimske uprave za statistiku iz Sevastopolja Marinom Motovom, predstavljajući je kao političku izbeglicu s Krima, koji na kijevskoj železničkoj stanici pričala novinarima da je pobegla zbog pritisaka i zastrašivanja porukama: "Ako vaš muž ne pređe na stranu krimske vlade, vaša porodica biće odvedena u nepoznatom pravcu..." Premijer Krima obećava da će vojnici koji ne žele da pogaze ukrajinsku zakletvu moći mirno da odu. Problem je to što ti profesionalni vojnici imaju porodice na Krimu, koje su tokom blokada kasarni izložene pritisku.

PIRATI TAKIE, PROSTI GOSPODI

Na krimskim putevima su načičkani kontrolni punktovi, koje uglavnom kontrolišu dobrovoljci.

Pored puta kilometrima daleko od Sevastopolja, Anton, kako opisuje reporter ruske "Komsomolske gazete", vladalac na nekoliko ključnih tačaka u Sevastopolju u turističkoj sezoni, sada je komandant koji naređuje dežurnima u tvrđavi od džakova s peskom i guma: "Dosmatrivajte mašini!"

Skreće im pažnju na kola sa registarskim tablicama drugih regiona, kola sa zatamnjanim staklima, na sumnjive putnike. Traže se oružje, zastave, leci, transparenti banderovaca. Opominje ih na to da su čoveka iz Donjecka odvezli u Kijev i da se i to ovde može desiti...

Pored "tvrđave" poljska kuhinja i šator za spasavanje oko koga se vrzmaju dve devojke. Pored šatora su naređani aluminijumski štitovi kakve su nosili ber-kuti u Kijevu.

Jedan nisan ne smanjuje brzinu, da su u autu bili banderovci, svi ti borci samoodbrane bili bi mrtvi, primećuje lucidni reporter "Komsomolske gazete", koji opisuje tu scenu. Zatežu lanac i izvlače "ježa" na put. Auto se zaustavlja, žena otvara prozor i kaže: "Vi kto takie, ja samo miliciji dozvoljavam da mi pregleda auto..."

"Budjet tebe milicija", kroz zube procedi dežurni dobrovoljac Roma i nastavlja raciju. Reporter KG je, začudo, uočio i petoro "Serbov, priehavših v Sevastopolj", koji su privukli pažnju na sebe onakvi s dugim bradama, u kamuflažnim uniformama, s noževima za pojasom i čudnim kapama, "a na ševronah – čerep i kosti".

"Pirati kakie-to, prosti Gospodi", krste se sevastopoljske babuške, a Srbi odgovaraju smeškom i pomažu u osmatranju automobila.

MIR S TATARIMA

U Autonomnoj Republici Krim živi 1.450.000 Rusa, 576.000 Ukrajinaca i 245.000 Tatara, a sukob nacionalnih grupa sada je držan pod kontrolom, iako je finiš krimske krize počeo u Simferopolju gušanjem s jedne strane ruskih demonstiranata, a s druge strane ukrajinskih i tatarskih pošto su Tatari podržavali "majdanovce".

Medžlis krimskog naroda je 6. marta saopštio da ne priznaje odluku o referendumu i pozvao krimske Tatare da u njemu ne učestvuju. Prvi čovek Medžlisa Čubarov je tražio pomoć i od Obame.

Krimski datumi

1921. Krimska Autonomna Sovjetska Socijalistička Republika (ASSR) u sastavu Ruske Sovjetske Federativne Socijalističke Republike (RSFSR).

1954. Krimska oblast, na inicijativu generalnog sekretara Komunističke partije Nikite Hruščova, predata Ukrajinskoj Sovjetskoj Socijalističkoj Republici (USSR).

1991. Održan referendum o obnavljanju Krimске ASSR iz 1921. kao odvojenog subjekta bivšeg Sovjetskog Saveza, na kom je učestvovalo 1,4 miliona građana ili 81,37 odsto birača. Za obnavljanje autonomne republike glasalo je 93,26 odsto birača.

1991. Deklaracija o državnom suverenitetu republike Krim.

1992. Krimska ASSR preimenovana je u Republiku Krim, s predsednikom, a tu funkciju je Vrhovna rada Ukrajine ukinula 1995.

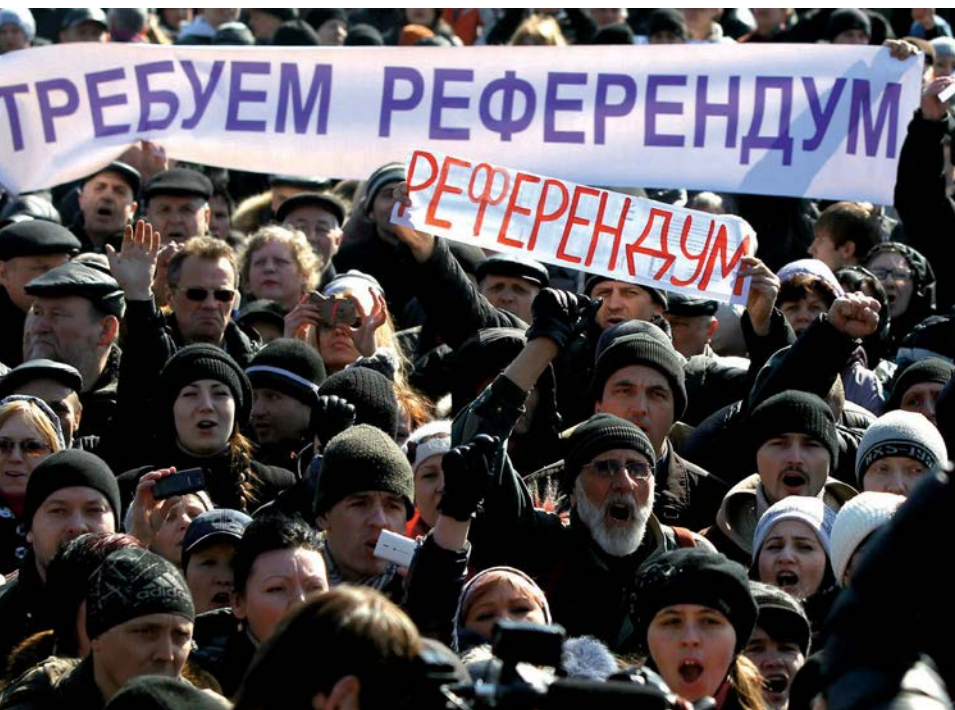
1998. Ukrajinskim ustavom Krim je definisan kao autonomna republika.

Medžlis, koji ima 33 člana, nešto je poput izvršnog organa Kurultaja (Qurultay), neke vrste nacionalne samouprave krimskih Tatara, koja je do sada pre svega tražila povratak zemlje krimskim Tatarima prognanim 1944. zbog saradnje s Nemcima.

Parlament Krima je 11. marta sa 81 glasom "za" (od ukupno 100 poslanika) izglasao rezoluciju kojom se obećava da će u ustavu Krima biti zagarantovana prava tatarskom narodu: obezbeđenje statusa krimsko-tatarskog jezika kao zvaničnog i ravnopravnog s ruskim (koji je proglašen službenim jezikom) i sa ukrajinskim. Obećava im se priznanje organa nacionalne samouprave krimsko-tatarskog naroda – Kurultaja, zastupljenost Tatara od 20 odsto u izvršnim organima i gradskim, rejonskim i seoskim savetima... Ukrajincima, koji su na Krimu raspeti između dve lojalnosti, u saopštenju krim-ske vlade se obećava da isturena odeljenja ukrajinskih univerziteta, instituta i viših škola nastavljaju da rade normalno.

Duhovni lider muslimana Krima hadži Emirali Ablajev pozvao je 27. februara građane Krima da se ne sukobljavaju,

BAUK REFERENDUMA KRUŽI UKRAJINOM: Demonstracije u Donjecku

već da žive u miru i saglasnosti. Nisu za beleženi sukobi, ali su se pojedini Tataři žalili zapadnim medijima da su im obeležene kuće.

Očito u nameri da se umiri tatarsko stanovništvo, Sergej Aksjonov, krimski premijer, i Rustam Minihanov, predsednik Tatarstana (autonomne republike u okviru Ruske Federacije u kojoj živi 1.200.000 Tatara i 1.100.000 Rusa), u Simferopolju su 6. marta potpisali dogovor o međuregionalnoj saradnji u humanitarnoj, naučno-tehničkoj, investicionoj, medicinskoj, kulturnoj i turističko-rekreacionoj oblasti. Važna ličnost u novoj vlasti Krima, jedan od malobrojnih Tatara u novoj nomenklaturi, jeste vicepremijer Autonomne Republike Krim Rustam Ilmirovič Temirgalijev, koji vodi poreklo od Tatara prognanih na Volgu 1944.

NA ISTOKU NIŠTA NOVO

Dok se Krim bez krvi, uz dosta ratno-referendumskog patriotskog kiča, odvajao od Ukrajine, u širokom luku od Harkova do Odesa svakodnevno je negde bilo ne tako masovnih proruskih protesta pred oblasnim sedištim ili gradskim kućama. Tome su parirali skupovi pristalica Kijeva. U Lugansku su demonstranti ušli u gradsku kuću i prinudili na ostavku gradonačelnika Mihajila Bolotskog, koji je kasnije izjavio da je ostavku podneo

pod prisilom, da je ne smatra legitimnom i da nastavlja da obavlja svoje dužnosti.

U Harkovu je veliki skup držao premijer Jacenjuk (Batkovčćina), a Vitalij Kličko (UDAR) otkazao je miting u Donjecku, gde se jednom dnevno menjaju ruska i ukrajinska zastava.

Petrogradski "Komersant" (svojevremeno je pokrenut kao američko-ruski list, pa onda bio list Berezovskog, a sada je u rukama nekog biznismena i nije blizak ruskoj vladi) piše da proruski aktivisti na istoku Ukrajine teško da mogu da postignu svoj cilj, pošto nemaju jedinstven program, a komandir Narodnog opolčenja Donbasa (Narodna milicija Donbasa i Donjecke oblasti) Pavel Gubarev, koji pretenduje na ulogu lidera, uhapšen je i navodno odveden u Kijev, nakon čega su nastavljene demonstracije njegovih ne baš mnogobrojnih pristalica.

Jedna druga, možda uticajnija ličnost ulazila je u fokus pažnje. Tužilaštvo Ukrajine saopštilo je da je pod sumnjom da je radio na decentralizaciji Ukrajine, koja je definisana kao unitarna država, i na stvaranju Novo rosijskog Saveza, radi ispitivanja zadržan u zatvoru Mihail Dobkin, bivši šef administracije Harkovske oblasti koji je najavio da će se kandidovati na predsedničkim izborima. Na saslušanje je pozvan i gradonačelnik Harkova Genadij Kernes.

U takvim uslovima Partija regiona, koja preživljava najtežu krizu u svojoj istoriji, zakazala je partijski skup za 15. mart kako bi pokušala da vrati poverenje žitelja na jugoistoku Ukrajine.

Ruski mediji i Interfaks Ukrajina prenose da je najmoćniji ukrajinski oligarh Rinat Ahmetov 11. marta ponudio kauciju i javno apelovao da se Dobkin pusti da se brani sa slobode:

"Obraćam se novoj vlasti. Danas je veoma složena politička i psihološka situacija i kada vlast stavlja pod stražu jednog od lidera istoka, to uznemirava i još više komplikuje situaciju. Kriv ili ne, Mihail Dobkin treba da se pojavi pred sudom nakon istrage. Ali dok ne ode na sud, političara treba ostaviti na slobodi. Mi imamo jedan cilj – nezavisnost i celovitost zemlje. Ako to hoćemo, s takvim popularnim liderima regiona kao što je Mihail Dobkin treba voditi dijalog, a ne držati ih po zatvorima", izjavio je biznismen.

Oligarsi su važni i za novu kijevsku vlast, koja je u pokušaju da uspostavi kontrolu nad jugoistokom zemlje zamenila nekoliko gubernatora ili gradonačelnika. Na čelna mesta imenovano je nekoliko oligarha – Sergej Taruta (oko 500 miliona dolara po "Forbsu") u Donjecku, Igor Kolomojski (težak 24 milijarde dolara) u Dnjepropetrovsku, a u Odesi – Vladimir Nemirovski.

Njihovom uvođenju u dužnost suprotstavljali su se demonstranti čiji broj nije postigao kritičnu masu, kao što kritičnu masu nije dostizao ni broj pristalica vlasti u Kijevu. Bilo je sukoba manjeg intenziteta. Policija je reagovala kad je morala.

U smutnoj situaciji proglašene mobilizacije mediji su raspirivali vatru: u ukrajinskoj štampi mogu se videti naslovi "Rusija, treći Rim, ili četvrti Rajh?" i slike Putina s nacrtanim Hitlerovim brčićima. U ruskoj štampi se ponavljaju optužbe o tome da su u Kijevu izvršili puč desničari, antisemiti, fašisti i pristalice nacističkog kolaboratora Stepana Bandere. Na tv-u se vrte scene iz kriznog štaba "majdanovaca" u gradskoj kući u Kijevu tokom sukoba i preko pola zida slike Stepana Bandere, koji je sarađivao s nacistima i koga je NKVD smaknuo u Minhenu 50-ih.

Što bismo mi rekli devedesetih: "Barjaci su razvijeni i čuju se trube..."

MILAN MILOŠEVIĆ

Radioaktivno dete

Zatečeni ukrajinski arsenal je 1990. godine bio treći po kapacitetu na svetu – odmah iza američkog i ruskog. Dve godine nakon Budimpeštanskog sporazuma iz 1994. treća nuklearna sila prema evidenciji Međunarodne atomske agencije (IAEA) u Beču postaje nenuklearna zemlja

Ukrajina nije nuklearna sila. Uprkos kojekakvim geostrateškim naklapanjima po domaćoj i stranoj štampi, po kolumnama, kafanama i neizbežno, društvenim mrežama, strah od nuklearnog sukoba Rusije i Ukrajine potpuno je besmislen, budući da potonja na brojnom stanju nuklearnih oružja beleži nulu. Ne postoje nikakvi porđali silosi gde i ukrajinski generali, nadgledaju sklapanje kakve hidrogenske bombe kojom bi vlast iz Kijeva zapretila Moskvi.

Naime, ova istočnoevropska zemlja, koja je mesecima u teškoj krizi, već 18 godina ne poseduje ni nuklearne bojeve glave, ni taktička oruđa, kao ni interkontinentalne balističke projekte, a od nedavno ni strateške bombardere kojima bi isporučila čudovišni tovar (bizarni detalj – poslednjih 11 tupoljeva Ukrajina

je 1999. menjala kako bi otplatila dug za ruski gas).

No, uprkos tome, za usijanu krimsku krizu nuklearno pitanje daleko je značajnije od, na primer, kosovskog. Mada je i sam olako poverovao u "nuklearnost" Ukrajinaca, niko drugi nego Svetislav Basara još pre četiri godine piše o "Autonomnoj Ukrajini Kosovo", anticipirajući paralele između dva međunarodna presešana – kosovskog i krimskog – koje se poslednje nedelje, u ovom činu ukrajinske drame, provlače kroz sve domaće medije, autorske tekstove međunarodnih diplomata, pa čak i državne deklaracije.

Naime, Ukrajina se još u šestoj godini svoje samostalnosti oslobodila svih zaliha sovjetskog oružja sudnjeg dana, demontirala sve bojeve glave zatečene na svojoj teritoriji i transportovala ih u

Rusiju. Time je, uz nemali napor, ostvarila nekoliko godina ranije proklamovanu nenuklearnu politiku da "ne koristi, ne proizvodi i ne skladišti" ovu vrstu paklenog arsenala. Ono što je zanimljivo je da takvu demonstraciju miroljubivosti i odricanja (koje je zahtevalo mnogo više od prepuštanja neželjene dedovine parlogu), Ukrajina nije preduzela besplatno.

Tradicionalne velike sile, konkretno Rusija, SAD, Velika Britanija i Francuska, garantovale su joj, potpisale i obavezale se da će za tu uslugu do daljnjeg štiti teritorijalni integritet i to u onom izdanju koje je Ukrajina imala 1994. godine. No, ta stvar očigledno nije imala ništa sa samom Ukrajinom, njenim Rusima i Ukrajincima, ili bar sa problematičnim pojmom državne teritorije koja

PAKLENA STVAR: Sovjetske rakete "Pionir"

Foto: Vreme

je garantovana, već je reč bila samo o još jednom sporazumu između samih nuklearnih žiranata.

RADIOAKTIVNA DEDOVINA

Nakon raspada Sovjetskog Saveza, Ukrajinu je htelo da se na njenoj teritoriji i u njenom posedu nađe vrlo nezgodna dedovina – arsenal čije održavanje košta čudovišno mnogo novca, a neodržavanje još više, i to ne samo novca. I koji može da za sat ili dva nestabilnih političkih prilika sravni teritoriju uporedivu sa Evropom (ili bar onim njenim delom kome Ukrajina pokušava da se priključi).

Mada ima više država male ekonomske i političke snage koje još čine svašta kako bi se domogle nuklearne moći, Ukrajinci su odmah shvatili jednostavnu poentu – balistički projektili su igranka sa preskupim ulaznicama. Ukrajinski premijer Leonid Kučma je 1992. pokušao da odigra na ovu kartu u rešavanju nekih lokalnih "gasnih" problema i najavio da bi Ukrajina mogla da ipak zadrži 46 primeraka sovjetskih RT-23 "molodjec" projektila (SS-24), laganih za održavanje, ali ukupne razorne moći veće od 200 megatona. No, sve je to bila nekako samo "šala", od koje se, na sreću, odustalo.

Zatečeni ukrajinski arsenal je, inače, u tom trenutku, 1990. godine, bio treći po kapacitetu na svetu – odmah iza američkog i ruskog. Ukrajina je imala 220 strateških oruđa na svojoj teritoriji, od čega 130 UR-100N interkontinentalnih balističkih projektila, 46 pomenutih "molodjeca", više od 1000 dugodometnih raketa i više stotina taktičkih oruđa. Neke od ovih

raketa bile su smeštene u silosima, druge na pokretnim vozilima, šinskim kompozicijama, treće u skladištima. Ova paklena kolekcija je, zapravo, bila veća nego arsenal svih drugih nuklearnih sila zajedno, izuzev Rusije i SAD.

Budući da su 1991. godine, dve najveće sile potpisale brojne sporazume o nuklearnom detantu, počele pregovori i o arsenalu koji se zatekao u Ukrajini, što će se, uprkos Kučminoj "ideji", okončati 14. januara 1994. godine potpisivanjem trilateralnog sporazuma između Ukrajine, Rusije i SAD. Već iste godine, Ukrajina će demontirati prvih 176 interkontinentalnih balističkih projektila sa 1800 nuklearnih bojevih glava. Nakon toga, Ukrajina će pristupiti međunarodnom ugovoru protiv širenja nuklearnog oružja poznatom kao NPT (*Nuclear Non-Proliferation Treaty*).

BUDIMPEŠTANSKI SPORAZUM

Iste godine, ali u decembru, dolazi i do ugovora koji će ostati poznat i kao Budimpeštanski sporazum, kojim će Rusija, SAD, Francuska i Velika Britanija garantovati celovitost ove države kad se oslobodi nuklearnog arsenala. U naredne dve godine, Ukrajina će demontirati čak 5000 nuklearnih oruđa, koje će biti transportovano u Rusiju u čak 100 vozniha kompozicija. Nakon ovog posla, koji je okončan 2. juna 1996. pravovremeno treća nuklearna sila prema evidenciji Međunarodne atomske agencije (IAEA) u Beču postaje nenuklearna zemlja. Tako je Ukrajina ispoštovala svoj deo ugovora, a velike, prave nuklearne sile ostvarile novi veliki plan nuklearne ravnoteže. A on, naravno, nije imao ništa sa samom Ukrajinom.

Dve decenije kasnije, naime, nijedna

od četiri sile potpisnice Budimpeštanskog sporazuma se najednom "ne seća" obaveza koje je tada, nakon nekoliko godina pregovora, preuzela prema samoj Ukrajini. Ako posmatrate kako se ponašaju predstavnici ovih zemalja povodom aktuelne krize, izgleda da jedna od ovih sila otvoreno podržava proruske snage na Krimu, a ostale tri se kao ljute i podržavaju revolucionarnu vladu u Kijevu, ali jasno kažu kako ništa neće preduzeti.

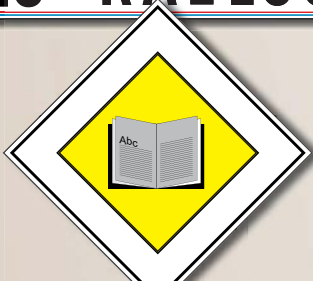
Kakav god scenario da se dogodi, šta god mislili o Rusima i Ukrajinčima, o srpskim dobrovoljcima i ekipi sa Majdana, za koga god navijali na ukrajinskoj pozornici, izlaz iz krize, na kraju, uvek se može naći u padobranu za sve – upravo Budimpeštanskom sporazumu koji su četiri sile svojevremeno postigle. Ovaj papir zaliven olovom objašnjava zašto ruski vojnici na Krimu, kad već demonstriraju snagu jedne globalne sile, ne nose oznake bar površinom najveće zemlje na svetu. I zašto, sa druge strane, još niko ne postavlja direktno pitanje – važi li onaj naš sporazum? Jer, naravno – važi.

Nuklearni sporazumi su suviše ozbiljna, da ne kažemo suviše paklena stvar da bi se iko usudio da ih tek tako pogazi. I zato je priča o nuklearnoj prošlosti Ukrajine samo deo slike u većoj priči o izneverenim očekivanjima i groznom usudu ove nesrećne, podeljene države.

Još nešto. Ukrajina je uz Japan jedina zemlja koja je osetila šta biva kad sa nuklearnom energijom stvari krenu po zlu. Uz operativne nuklearne reaktore, na njenoj teritoriji se dogodio – Černobilj. Odnosno, događa se i dalje i događaće se za sva vremena.

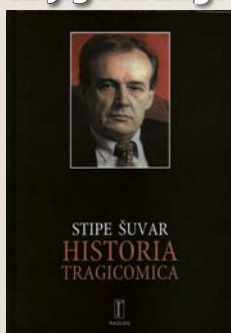
SLOBODAN BUBNJEVIĆ

ZG RAZLOG

BG DBR-NSLV

Knjige iz Zagreba s dobrim razlogom u Beogradu

HISTORIA TRAGICOMICA!

Oštra i beskompromisna misao Stipe Šuvara o postjugoslavenskoj Hrvatskoj i Balkanu u novoj knjizi zagrebačkog izdavača „Razlog“

Intervjui i članci 1990 -2004:

- Nije me uspio maknuti Milošević, no jest Tuđman
- Novi svjetski podrepak
- Partitokracija umjesto demokracije
- Od Triglava do Vardara – kolonija do kolonije
- Tuđmanizam i nakon Tuđmana
- Povjest i perspektive Srba u Hrvatskoj...

... i još stotine naslova na 574 strane velikog formata u tvrdom povezu

Ovu (i druge) knjige mogu se potražiti u knjižarama „Prosvete“ u Beogradu, knjižari „Plavi krug“ (preko puta RTS) ili pod najpovoljnijim uslovima poručiti na tel. 064 22 65 942 ili e-mail: dobar.naslov@sezampro.rs

Ne gubite **vreme.**
Čitajte ono što je bitno.

www.vreme.com

Krim kao Knin

Uprkos fotografijama i izjavama "četnika-humanitaraca" i njihovih saboraca, zaista je teško razumeti nekolicinu analitičara koji ovih dana upozoravaju na mogućnost da ova epizoda izazove ozbiljan diplomatski skandal

ČETNICI POČETNICI: Srpski dobrovoljci na Krimu

U žestokoj konkurenciji vesti koje najfatalnije deluju na moždano tkivo, protekle nedelje ubedljivo je pobedila informacija o četnicima koji su otputovali na Krim da pomognu Rusima. Za razliku od nekih drugih vesti – koje su očigledno rezultat spinovanja, medijskih kampanja i predizbornih borbi, ova o četnicima sadrži sve elemente dramaturgije za koju uvek nekako pomislmo da je nestala, a ona se uvek nekako ponovo pojavi.

Šta se, dakle, dogodilo? Petorica pripadnika "brzodelujuće borbene grupe" Četničkog pokreta "Knez Lazar" doputovala su iz tri različita pravca (preko Rusije, Bugarske i Turske), bez oružja, kako bi predstavljali "ne srpsku državu, već srpski narod" i pomogli pravoslavnoj braći koja su "uvek bila uz nas". Odmah po dolasku, oni su priključeni "Armiji Autonomne Republike Krim", i raspoređeni na punkt "gde vrše proveru putnika i vozila". Da se sve završilo samo na tome, ova priča bila bi jedna od bezbroj onih koje zabavljaju ljude željne pravog humora.

No, stvar se dalje razvijala i oni koji je prate više ne znaju da li da plaču, da li da se smeju, ili da zapomažu nad zlehudom sudbom koja ih je smestila baš na ovo mesto.

Čim su doputovali u Sevastopolj, srpski četnici nastupili su na konferenciji za novinare, na kojoj su momentalno odagnali sve sumnje da se radi o uračunljivim osobama, svesnim gde su i zašto su tu gde su. "Nas možete uporediti sa kozacima u Rusiji. Naš cilj je da u ime srpskog naroda damo podršku ruskom narodu. U ovom trenutku je ovde sve isto kao nekada u Srbiji. Zapad i Evropa finansiraju opoziciju i oni govore da hoće u Evropu, a sve je to laž. Nas su pozvali kozaci i mi smo se odazvali", objasnio je Milutin Mališić, komandant četničke garde "Vukovi".

Sasvim u skladu sa mešanjem kozaka, opozicije i evropskih fondova, bilo je i Mališićevo objašnjenje činjenice da se srpski patriotizam i pravoslavno bratoljublje završava s petoricom bradatih osoba u neurednim i neidentifikovanim uniformama: on je, naime, istakao kako ne očekuje masovan dolazak iz Srbije, jer su Srbi, iako gaje veliku ljubav prema Rusiji, ipak jedan "mali narod".

Impresionirani količinom medijskog prostora koji im je ustupljen, četnički emisari i pristalice koje su ostale "u centrali" prosto su se utrkivali u nivou budaština koje će uputiti domaćoj i stranoj javnosti. Zahvaljujući tome, obavešteni smo da su četnici-saobraćajci na Krimu dobili pojačanje u vidu dvojice Rusa, da su u ratovima na teritoriji SFRJ "mnogi Rusi položili živote ili postali invalidi u borbi za Pravoslavlje", kao i da je cilj ove četničke vojne akcije "prenošenje iskustva koja smo stekli u sličnoj situaciji na Kosovu i Metohiji i o tome što smo preživeli i dobili od NATO i EU".

Vrhunac drame dogodio se 9. marta, kada je kraljevačka centrala objavila saopštenje čiji navodi vrlo lepo ilustruju mentalno stanje svojih autora. Objavljavajući da njihovi saborci nisu otišli na Krim "kao psi rata", oni uz očekivane teze o NATO-u i izdajnicima srpstva navode i jednu istinski užasavajuću tezu: "Naša braća na Krimu su u vaskršnjem postu i nije im cilj da ubijaju." Da je Uskrs pao nešto ranije ili nešto kasnije i da braća jedu mrsno, sigurno je da bi pokazali šta sve znaju i umeju.

No, pošto je ovim i ovakvim tezama i inače posvećeno daleko više pažnje nego što zaslužuju, pozabavimo se malo suštinom. Pre svega, ko su ovi ljudi? Odgovor na to pitanje najbolje pruža biografija njihovog vođe – Milutina Mališića. Još 2000, on je optužen da je kao pripadnik

Oslobodilačke srpske armije (OSA) pripremao atentat na Slobodana Miloševića i Nebojšu Pavkovića. Mališić je na suđenju demantovao te optužbe, navodeći da OSA jeste radila tajno u Srbiji i na Kosovu, ali da je on prekinuo kontakte sa ostalim optuženima jer je shvatio da nisu dorasli zadatku odbrane srpskog naroda. Zajedno s ostalim optuženima, pomilovan je u decembru 2000. Posle toga, pojavio se u grupi koja je išla u Preševo da ruši spomenik pripadnicima OVPBM, ali i kao redovan gost ruskih kozaka na različitim tematskim skupovima.

Ako imamo u vidu ovakvu biografiju, fotografije srpskih boraca koje dolaze s Krima i niz čudesnih izjava četnika-humanitaraca i njihovih saboraca, zaista je teško razumeti nekolicinu analitičara koji ovih dana upozoravaju na mogućnost da ova epizoda izazove ozbiljan diplomatski skandal. Iako iz iskustva znamo da je za međunarodnu aferu dovoljno ne pet, nego samo jedna "patriotski" orijentisana figura, bilo bi zaista neverovatno da Srbija na bilo koji način nastrada zbog događaja na Krimu.

Rusima odani četnici zaista dodatno urušavaju i inače urušen imidž Srbije, ali im domet nije ništa veći od toga: na Krim su došli u sopstvenom aranžmanu, očigledno nemaju predstavu šta se oko njih događa i očigledno su lica sumnjive prošlosti. Sve to neće abolirati Srbiju ukoliko zaista dođe do problema s međunarodnom zajednicom, ali bi ipak trebalo da bude olakšavajuća okolnost.

U međuvremenu, prosečan medijski konzument može da se nada da "brzodelujuća grupa" neće imati dovoljno vremena za obraćanje medijima, ali i da će svoju misiju završiti pre Uskrsa. Da ne rizikujemo. Ko će ga znati kakvi su kad ne poste.

¶

T. SKROZZA

Crveni hotlajn

Dva telefonska razgovora u razmaku od samo šest dana početkom marta u kojima su predsednici Barak Obama i Vladimir Putin oštro suprotstavili svoja viđenja ukrajinske krize dovoljan su znak da su odnosi dve supersile, iako nisu potpuno zahladnili, na najnižoj tački još od kraja osamdesetih. Bojazan od novog Hladnog rata pojačana je učestalom upotrebom uređaja, u popularnoj kulturi nazvanog "crveni telefon", koji, zapravo, nikada nije bio telefon, a nije bio ni crven

CRVENI TELEFON: Kako ga zamišljamo...

Sve hotlajn komunikacije

- 1967. Šestodnevni rat
- 1971. Indijsko-pakistanski rat
- 1973. Jomkipurski rat
- 1974. Turska okupacija Kipra
- 1979. Sovjetska intervencija u Avganistanu
- 1981. Poljska kriza
- 1982. Izraelska okupacija Libana

STVARANJE MITA: "Dmitrij, halo, Dmitrij... ne čujem te dobro", Piter Selers u filmu *Doktor Strejndžlav*, 1964.

Punih dvanaest sati je bilo potrebno da poruka od 3000 reči prvog sekretara Centralnog komiteta Komunističke partije Sovjetskog Saveza Nikite Hruščova stigne do predsednika Sjedinjenih Američkih Država Džona Kenedija u oktobru 1962. Dok se svet tresao u strahu od izbijanja trećeg svetskog rata, Kenedijev kabinet je grozničavo prevodio tekst sovjetske nagodbe i spremao odgovor. Čekanje je Moskvu dovelo na ivicu živaca, pa je nervozni Kremlj u međuvremenu poslao još jednu, ovoga puta oštriju poruku. Već dve nedelje trajala je kubanska kriza, vrhunac Hladnog rata.

Kako američki državni interesi nisu nikako dozvoljavali prisustvo nuklearnih bojnih glava na Kubi (praktično u "dvorištu" svoje države), a koje su Sovjeti počeli da postavljaju tokom 1962, Kenedi je bio odlučan da ide do samog kraja. Planeta je bila na ivici nuklearne katastrofe. Ipak, ignorišući drugu sovjetsku poruku, Kenedi je ponudio kompromis: Sovjeti će ukloniti bojeve glave, a Amerikanci neće napasti Kubu.

JEDAN POZIV MENJA SVE

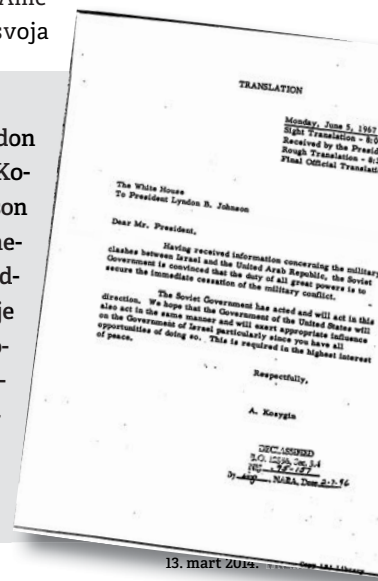
Posle kubanske krize i Moskvi i Vašingtonu je postalo jasno da je neophodna direktna elektronska komunikacija između njenih lidera. Prethodno, američki i sovjetski vojni i civilni zvaničnici nisu bili voljni da osetljiva geopolitička pitanja prepuste neposrednim pregovorima dvojice ljudi. Međutim, hladnoratovska tenzija i pritisak javnosti naturali su obe strane da popuste. Još u martu 1960. Džes Gorkin, urednik magazina "Parejd", napisao je otvoreno

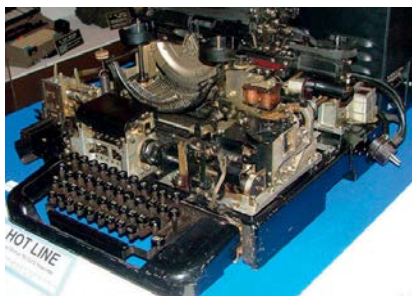
pismo Hruščovu i Kenediju završavajući ga rečima: "Zar mora ceo svet da nestane zbog jednog neobavljenog telefonskog poziva?"

Već u avgustu 1963. u Vašingtonu i Moskvi instalirana je prva, zvanična elektronska komunikacija između dve supersile. Svaka strana je drugoj preko svojih ambasada poslala po dva teleprinter: Sovjeti su poslali dva uređaja T-63 su12 istočnonemačke proizvodnje sa ćirilničnim tastaturama, a Amerikanci dva svoja

Drug Kosigin

"Šta kažeš?", upitao je svoje obezbeđenje bunovni Lindon Džonson u noći 5. jula 1967. Sovjetski premijer Aleksej Kosigin je bio na Vašington-Moskva hotlajnu. Dok je Džonson užurbano pripremao odgovor na pitanje kakve su namere SAD po pitanju rata na Bliskom istoku, savetnik predsednika za nacionalnu bezbednost Volt Rostov tražio je od tehničara iz Hotlajna da pitaju sovjetske kolege u Moskvi kako da oslove Kosigina. Odgovor je bio: "Druže Kosigin". Ovakvo prvo američko obraćanje u Moskvi je doživljeno kao uvreda. Nesporazum je vrlo brzo izgladen, a Moskva i Vašington su tokom Šestodnevnog rata razmenili ukupno 19 poruka.

...I KAKO TO STVARNO IZGLEDA: Teleprinter za komunikaciju nekad i telekomunikaciona soba Bele kuće danas

teleprinter Model 28 ASR sa latiničnim slovima. Za šifrovanje su se koristile identične ETCRRM II kriptografske mašine proizvedene u Norveškoj. Obe strane su imale poverenje u norveškog proizvođača STK da će biti kooperativan i neutralan. Signal se prenosio podvodnim telekomunikacionim kablom od Vašingtona do Londona, zatim do Kopenhagena, preko Helsinkija do Moskve i nazad. Iako veoma bezbedna ova kopnena veza imala je svojih mana. Jednom je danski buldožer, a drugi put finski farmer plugom iskopao kabl. Rezervna komunikaciona ruta (otud po dva teleprintera) išla je radio-vezom od Moskve preko Tangera u Maroku do Vašingtona. Zvaničan američki naziv celog sistema je bio "Vašington-Moskva hotlajn". Iako su ga mediji odmah prozvali "crveni telefon", poruke su se prenosile isključivo kucanjem po tastaturi. Nije bilo telefonskog poziva. "Nikada nije bilo Crvenog telefona na predsednikovom stolu", navodi u "Vašington postu" Majkl K. Bon, bivši direktor Situacione sobe Bele kuće, "linija se koristila samo za prenos podataka."

OKRENI NULU

"Halo... zdravo, Dmitrij, ne čujem te dobro", izgovara Piter Selers u filmu *Dr Strejndžlav* Stenlija Kjubrika, "samo malo smanji muziku... aha, to je mnogo bolje." Scena iz ovog kultnog filma iz 1964. u kojoj američki predsednik telefonira sovjetskom kolegi da mu saopšti krajnje neprijatne vesti doprinela je stvaranju mita o postojanju "crvenog telefona". Zahvaljujući ovom i mnogim drugim filmovima (izuzetak je *Svi naši strahovi*, gde je upotreba Hotlajna prilično realistično prikazana), serijama i stripovima u popularnoj kulturi nastao je mit o "crvenom telefonu" koji služi za hitnu razmenu informacija od planetarnog, često apokaliptičkog značaja. Moguće je da je zabuna nastala i zbog toga što Pentagon zaista koristi crvene telefone za

internu komunikaciju, ali i zbog toga što je, zapravo, veoma malo činovnika znalo kako Hotlajn ili MOLINK (skraćeno od Moscow Link) izgleda. Čak su se i američki predsednici šalili na taj račun. U Biblioteci Džimija Kartera u Muzeju u Atlanti izložen je crveni telefon bez bročjanika, a Barak Obama se, komentarišući otvaranje Tviter naloga tadašnjeg ruskog predsednika Medvedeva, našalio da "konačno mogu da bace one crvene telefone".

Hotlajn je prvi put upotrebljen 1967, tokom Šestodnevnog rata Izraela protiv Egipta, Sirije i Jordana. Tada su u Mediteranu bile i američka Šesta flota i sovjetska Crnomorska flota. Koordinacija dve sile je bila potrebna da manevre jedne mornarice druga ne protumači kao potencijalni napad. Administracija Ričarda Niksona je sa Leonidom Brežnjevom dva puta komunicirala koristeći MOLINK. Prvi put u vezi sa ratom između Indije i Pakistana 1971. kada je, istovremeno, ugovoren prelazak sa zemaljske na satelitsku vezu Moskve i Vašingtona koja će se ostvariti sedam godina kasnije. Drugi put u jeku afere Votergejt 1973, kada je Brežnev tražio da Izrael obustavi vojne akcije tokom Jomkipurskog rata. Na pitanje državnog sekretara Henrija Kisindžera upućenog Niksonovom šefu kabine-ta Aleksandru Hejgu da li da budi predsednika da odgovori Brežnjev, Hejg je rekao kratko: "Ne." Usledile su komunikacije tokom turske okupacije Kipra 1974, zatim sovjetskog ulaska u Avganistan 1979. Tokom ere Ronalda Regana početkom osamdesetih oprema je prvi put modernizovana zamnom starih teleprintera da bi se 1988. prešlo na komunikaciju telefaksom kada je bilo moguće slanje dokumenata, fotografija i crteža. U ovom periodu bile su dve krizne situacije koje su iziskivale korišćenje Hotlajna: kriza u Poljskoj i aktivnosti pokreta "Solidarnost" tokom 1981, kao i izraelska okupacija Libana 1982.

DVL

Iako postoje glasine da je MOLINK korišćen tokom Rata u Zalivu 1991. i posle okupacije Iraka 2003, Majkl K. Bon tvrdi da su to spekulacije medija i da je komunikacija verovatnije išla preko direktne glasovne linije (Direct Voice Link, DVL). Naime, posle pada Berlinskog zida i raspada Sovjetskog Saveza pojavila se potreba za manje formalnim komunikacijama s obzirom na zvaničan završetak Hladnog rata. Ovaj sistem je uveden početkom devedesetih i potpuno je odvojen od zvaničnog Vašington-Moskva hotlajna koji je i dalje u funkciji i koji i dalje svakodnevno koriste tehničari s obe strane šaljući test poruke svakog sata naizmenično. Zlu ne trebalo. Poslednja modernizacija Hotlajna obavljena je 2008, kada se prešlo na bezbednu komunikaciju mejlom, četom i svakom drugom razmenom digitalnih podataka. Osim glasom.

"Direktna glasovna linija je komunikacija koja uključuje telefonsku i imejl komunikaciju, a uskoro ćemo dodati i video-poziv", izjavila je portparolka Nacionalne bezbednosti Bele kuće Lora Lukas za "Boston glob" prošle godine, povodom 50-godišnjice Hotlajna i dodala: "Predsednik nastavlja da koristi elektronske komunikacije između Vašingtona i Moskve."

Stepen daljeg razvoja ukrajinske krize može se pratiti po izboru direktne elektronske komunikacije Obame i Putina. "U teškim situacijama morate da pazite šta govorite", kaže Kreg Bouma, šef jednog od terminala američkog Hotlajna, "pisanje vas tera da razbistrite glavu, spustite loptu i razmislite dvaput."

Ako predsednici dve najmoćnije zemlje na svetu pređu na, skoro zaboravljenu, pisanu komunikaciju, znaćemo da je u Ukrajini vrug odneo šalu, a telefonski razgovor dva predsednika ostaće samo u autodestruktivnom humoru Pitera Selersa u filmu *Dr Strejndžlav*. Selers, kao predsednik, obaveštava svog kolegu u Moskvi da je u toku atomski napad na sssr koji on više ne može da opozove: "I meni je žao, Dmitrij, veoma mi je žao. U redu, tebi je žalije nego meni. Ali i meni je takođe žao. Meni je žao koliko i tebi, Dmitrij. Nemoj da pričaš da je tebi više žao nego meni jer sam ja sposoban da mi bude podjednako žao kao i tebi! Dakle, obojici nam je žao, u redu? U redu."

RADOSLAV ČEBIĆ

Uznemireni duhovi

Ukrajinska kriza, koja prethodi da preraste u najveći posthladno-ratovski izazov našeg doba, iznela je na videlo sve mane i nedostatke aktuelnog spoljnopolitičkog kursa NR Kine, koja se, u najkraćem, oslanja na politiku držanja po strani kad god je to moguće

Početkom marta oči celog sveta tradicionalno su uprte u Peking, pošto u to vreme zaseda kineski svenarodni kongres, formalno najveći parlament na svetu sa skoro 3000 delegata. Tada se donose odluke i daje zakonska snaga rešenjima koja, nekoliko meseci ranije (u novembru), definiše Centralni komitet Komunističke partije Kine. Međutim, okolnosti u kojima zaseda ovogodišnji svenarodni kongres privukle su veću pažnju no inače, značajno opteretivši kinesko rukovodstvo i stavivši ga na teško iskušenje. Ukrajinska kriza, koja prethodi da preraste u najveći posthladnoratovski izazov našeg doba, iznela je na videlo sve mane i nedostatke aktuelnog

spoljnopolitičkog kursa NR Kine, koja se, u najkraćem, oslanja na politiku držanja po strani kad god je to moguće.

POLITIKA U RUKAVICAMA

Otkako je postalo evidentno da su američki i ruski stavovi po pitanju situacije u Ukrajini dijametralno suprotni, pozicija Kine dodatno dobija na značaju, što je još više oživelo duhove hladnoratovskih podela. Ovde je važno podsetiti se da je upravo igranje na kartu Kine predstavljalo ključni američki dobitak u strategiji okruživanja i dodatnog međunarodnog izolovanja sssr tokom sedamdesetih godina. Niksonov put u Peking 1972. i uspostavljanje diplomatskih

odnosa između NR Kine i SAD 1979, načinili su od komunističke Kine novog američkog saveznika u Aziji, dok je sssr gubio spoljnopolitički kompas u pesku Avganistana. Od tog vremena kinesko-američki odnosi išli su uzlaznom putanjom (sa manjim zastojem posle Tjjananmena 1989), dok su kinesko-ruski odnosi, ostavivši iza sebe sve nekadašnje sporove iz vremena borbe za prevlast u komunističkom svetu, doživeli značajan uzlet u vreme predsednikovanja Vladimira Putina i Hu Đintaoa, kada se otpočelo sa izgradnjom novog strateškog partnerstva preko Šangajske organizacije za saradnju i bezbednost, ali i niza bilateralnih sporazuma potpisanih u poslednjoj deceniji.

Hladnog rata

ilustracija: V. Stankovski

Svenarodni kongres

Ovogodišnje redovno plenarno zasjedanje 12. svenarodnog kongresa od 5. do 13. marta samo je jedna (druga po redu) od pet predviđenih sesija ovog saziva parlamenta (do 2018), ali je možda i najznačajnija jer je ovo prvi put, od kada su preuzeli dužnost prošle godine, da pred njim podnose izveštaj novi predsjednik Si Đinping i novi premijer Li Kečiang. Iako predstavlja jedan od najznačajnijih događaja u Kini, Svenarodni kongres samo potvrđuje od strane partije ranije definisani kurs unutrašnje i spoljne politike, ali njegovo zasjedanje je prilika da se pojašne smernice CK Kine i da najviši kineski rukovodioci dodatno promovišu određena politička rešenja. Tako je u pozdravnom govoru premijer Li Kečiang objavio rat ekološkim problemima, što svakako predstavlja najodlučniji istup nekog kineskog rukovodioca do sada a u vezi sa višedecenijskim problemom prekomernog zagađenja usled naglog uspona kineske industrije. Pored toga, kineski premijer obelodanio je da očekivani privredni rast i ove godine iznosi 7,5 odsto, ali je tom prilikom upozorio i da se "svetska ekonomija i dalje suočava sa nestabilnošću". Ovaj i dalje visok rast u vezi je sa rešenošću partije da samo u ovoj godini otvori dodatnih deset miliona radnih mesta (za razliku od devet miliona prošle godine). "Stabilan rast osigurava zaposlenost. Dugoročno, stabilan rast osigurava porast gradskih i seoskih prihoda i poboljšanje životnog standarda", naglasio je Li. Druga strana medalje je rast cena koji Kina pokušava da zadrži na 3,5 odsto na godišnjem nivou da bi se tako smanjili "negativni uticaji na standard stanovištva". Ali suštinska promena odnosi se na dugo najavljivano prestrukturiranje ekonomije. "Kineske reforme dostigle su kritičnu tačku. U novoj fazi moramo u potpunosti da se oslonimo na narod, da slomimo mentalne okove i odrekemo se stečenih interesa i zajedno krenemo u strukturnu reformu ekonomije. Moramo da osiguramo da tržište igra odlučujuću ulogu u preraspodeli resursa", podvukao je Li, što se tumači kao najava manje kontrole nad kineskim državnim preduzećima o kojoj se odavno govori. S druge strane, predsjednik Si Đinping, založio se za suštinske reforme na selu i veće poštovanje želja seljaka, ali i odgovornije korišćenje moći lokalnih partijskih funkcionera. "Moć treba da se koristi u skladu sa pravilima, a privilegije i trgovina uticajem ne smeju biti dozvoljeni nikome", naglasio je Si.

Ne treba nikako smetnuti sa uma da je prvo putovanje Si Đinpinga u svojstvu predsednika Kine u martu prošle godine bilo upravo u Moskvu, što u diplomatskom protokolu ima svoju težinu.

Dakle, jasno je da i SAD i Rusija imaju osnova da smatraju Kinu za svog spoljnopoličkog saveznika. Međutim, kineska pozicija u prvim danima posle kijevskog prevrata bila je sve samo ne jasna, što je dalo povoda Sjedinjenim Američkim Državama da kinesko principijelno podržavanje teritorijalnog integriteta i suvereniteta Ukrajine prikaže kao svoju diplomatsku pobjedu. Za to vreme je ruska strana unilateralnim tumačenjima razgovora koje je imala sa kineskom

stranom pripisivala kinesku podršku politici Kremlja. Ukrajinska kriza otkrila je svu važnost kineske pozicije i potvrdila je ono o čemu se odavno govori – Kina je izrasla u svetsku silu iako se za sada tako ne ponaša. Za to vreme, zapadni mediji su izostanak jasnoće u kineskom nastupu objašnjavali tromošću, nedostatkom vizije i nespremnosti Kine da preuzme punu odgovornost za svoju globalnu ulogu.

Međutim, pozicija Kine u slučaju Ukrajine nije toliko nejasna kako to na prvi pogled možda izgleda. Kineska diplomatija je specifična, kao i štošta u Kini, a kineski diplomatski stil je mnogo prefinjeniji od zapadnog, koji je neretko

agresivan, invazivan i napadno transparentan. Za to vreme, Kinezi cene suzdržanost, kurtoaziju i suptilnost. Ipak, ako ostavimo stil po strani, nema sumnje da kineska pozicija oko Ukrajine ipak nije dovoljno definisana, za šta svakako postoje razlozi. Prvi razlog se odnosi na smanjeno interesovanje, ali i razumevanje evropskih problema, u šta spadaju i komplikovane verske i etničke podele nastale čestim prekranjima granica u 20. veku, koja Kinezima izgledaju zamorno. Drugi razlog je kineska želja da sačuva poziciju idealnog trećeg, koji ne želi da se meša u sukobe koje nedovoljno razume. I, kao treći razlog, evidentna je kineska želja da ne pokvari dugo i strpljivo »

građene odnose sa SAD i Rusijom i to u vezi sa problemom koji ne spada u prvi nivo kineskih spoljnopolitičkih interesa.

GLEDIŠTA I TUMAČENJA

Za sve vreme trajanja krize, Kina se oglašila svega nekoliko puta, i to na prvi pogled vrlo šturim i generičkim saopštenjima u kojima je ponovila svoj principijelan stav o zaštiti teritorijalnog integriteta i suvereniteta Ukrajine, uz osudu svakog mešanja u unutrašnja pitanja i proklamovanje želje da se svaki konflikt rešava dijalogom i dogovorom, što već postaje mantra u međunarodnom sporazumevanju. Iako bi na pravi pogled moglo izgledati da je Kina ovakvim istupom preteгла na stranu SAD, što je bilo i tumačenje Vašingtona, kasnije pojašnjenje kineske pozicije posle razgovora kineskog ministra spoljnih poslova Vang Jia sa ministrom spoljnih poslova Ruske Federacije Sergejem Lavrovim pokazalo je kinesko razumevanje za specifičnost ukrajinskog položaja u ruskoj spoljnopolitičkoj doktrini, koju najbolje

IZMEĐU DVE VATRE: Kineski predsednik Si Đinping sa Vladimirom Putinom i Barakom Obamom (desno)

oslikava Vangov gotovo filozofski zaključak da "svaka posledica ima svoj uzrok". Ako imamo u vidu ko u ovom momentu proizvodi posledice, jasno je da ova izjava zvuči opravdavajuće za Rusiju i Vladimira Putina, jer su upravo Rusi ti koji od početka svoje delovanje objašnjavaju reakcijom na nelegitimni kijevski prevrat. Kasniji razgovor između Putina i Sija pojasnio je da Kina smatra da situacija u Ukrajini "iako izgleda kao posledica slučaja, ipak ima elemente neizbežnog", naglašavajući svu kompleksnost i osetljivost situacije, što je opet nešto što sve vreme

tvrdi upravo Putin, optužujući Zapad za netaktičan i nepromišljen nastup prema podeljenoj Ukrajini. S druge strane, Obama i Sijev zaključak o "zajedničkom interesu za smanjivanje tenzija i pronalaženje mirnog rešenja krize" zvuči jednostavno manje ubedljivo.

Kineski principijelni stav o zaštiti teritorijalnog integriteta i suvereniteta Ukrajine svakako ima i mnogo prozaičniji nivo – Kina ima previše unutrašnjih problema da bi mogla sebi dozvoliti drugačiji nastup. Nedavni masakr u Kunmingu, za koji se sumnja da su ga počinili teroristi ujugurskog porekla, samo je deo problema koji Kina ima sa nezadovoljnim regionima. Pored Sindanga Kina ima neresen spor sa de fakto nezavisnim Tajvanom, koji smatra svojom teritorijom, ali i sa Tibetom, koji zahteva veću autonomiju, ali i odvajanje od Kine.

ODNOSI PEKINGA I KIJEVA

Drugi nivo ukrajinskog problema, što je u javnosti ostalo gotovo nezapaženo, za Peking predstavljaju dublji ekonomski interesi koji Kinu povezuju sa Kijevom. Naime, pre samo nekoliko meseci, u septembru prošle godine, obelodanjena je vest o kineskom dugoročnom zakupu oko pet odsto ukrajinskih obradivih površina. Uslovi zakupa ostali su netransparentni, ali sva je prilika da će se poljoprivredni proizvodi sa gotovo tri miliona hektara zakupljene zemlje izvoziti isključivo u Kinu. Svega dva meseca posle potpisivanja ovog sporazuma, sredinom decembra prošle godine, sada već bivši ukrajinski predsednik Viktor Janukovič boravio je u Pekingu i tom prilikom susreo se lično sa predsednikom Kine Si Đinpingom. Prilikom njegovog boravka između Kine i Ukrajine potpisan je niz sporazuma koji se odnose na

Problemi sa Ujugurima i Sindangom

Provincija Sindang sa većinskim ujugurskim stanovništvom i na samom severozapadu Kine, odavno predstavlja područje pojačane nestabilnosti. Međutim, nasilje koje je doskoro bili rezervisano za teritoriju Sindanga, postaje sve vidljivije od kada je poslednjih meseci počelo da se širi i van granica provincije. Većinsko stanovništvo čine Ujuguri muslimanske veroispovesti, ali tu su i brojne druge manjine turkijskog porekla. Od 1912. i propasti kineskog carstva pa sve do 1949. i nastanka NR Kine, Sindang je bio pod vlašću lokalnih snaga, mahom odvojen od centralne vlasti, ali i pod velikim uticajem sssr. Tokom tridesetih i četrdesetih godina 20. veka, na teritoriji Sindanga formirane su dve turkemske republike, sa dominantnim muslimanskim stanovništvom. Od povratka i učvršćivanja kineske centralne vlasti u Sindangu tokom 1950-ih pa sve do danas, česti su zahtevi za autonomiju, ali i otcepljenje i formiranje Istočnog Turkmestana. Velika pobuna 2009, koja je na kraju rezultirala sa više stotina mrtvih, bila je poslednja veća opomena kineskim vlastima pred širenje nasilja van granica Sindanga. Samo tokom poslednjih godinu dana sumnja se da su više terorističkih akata počinili predstavnici ujugurske manjine dok broj žrtava premašuje stotinu. Poslednji napad u Kunmingu, u provinciji Junan, hiljadama kilometara udaljenoj od Sindanga, kada je 29 ljudi izbodeno nasmrt na železničkoj stanici, a više od 140 povređeno, samo potvrđuje tezu da se Kina sada uočava sa novim "zapadnim" vidom terorizma, koji podrazumeva širenje teritorije terorističkih aktivnosti na neočekivane regione, a time i širenje psihoze straha, što je glavni cilj svakog terorističkog akta. Tajvan je pre nekoliko dana upozorio Kinu da poseduje operativna saznanja koja upućuju na potencijalne terorističke napade u Pekingu, takođe od strane ujugurske manjine. U takvoj atmosferi Kineski svenarodni kongres nije se izjašnjavao o Sindangu i terorizmu u Kunmingu, ali u narednim mesecima Kina će nesumnjivo morati da ozbiljno razmotri dalju politiku delovanja prema nezadovoljnim manjinama.

fotografije: Reuters

poljoprivredu, industriju, naučnu i tehničku saradnju, dok je najvažniji deo sporazuma ostao nekako u senci kasnijih događaja – Kina je ovom prilikom obećala Ukrajini nuklearni štit, odnosno zaštitu u slučaju napada od strane bilo koje nuklearne sile. Ukrajinska motivacija, ukoliko je Kijev bio inicijator ovakve klauzule, postaje jasnija prethodnih nedelja – Ukrajinu lome dva vekovno suprotstavljena imperijalizma, istočni i zapadni, i ona se u takvoj poziciji oseća nesigurno. Naravno, možemo pretpostaviti i mogućnost da je Kina sama ponudila nuklearnu zaštitu u Ukrajini, a u oba slučaja se postavlja pitanje svrsishodnosti hipotetičkog

nuklearnog sukoba između Rusije ili SAD s jedne i Kine sa druge strane, baš zbog Ukrajine. Međutim, ovaj sporazum otkriva nešto drugo – dublji kineski interes i veću angažovanost Pekinga u Evropi no što na prvi pogled izgleda, ali i težnju Kine da prevaziđe ulogu regionalne sile i želju da postane globalni igrač koji će na svakom delu planete imati svoj interes koji treba zaštititi. Ipak, ostaje jasno da kineski interesi nisu konkurentni zapadnim i ruskim, bar kada je u pitanju Ukrajina, te je to još jedan razlog njene uzdržanosti, koja ipak ima svoju granicu.

Dosadašnje kinesko paktiranje sa Rusijom, u vezi sa širim globalnim pitanjima,

od kojih je najaktuelnija Sirija, nesumnjivo je donosilo Kini izvesnu političku korist i prestiž jer se tako često pozicionirala kao zaštitnik međunarodnog prava i legitimnih interesa manjih država. U nekim regionima kao što je Ukrajina to jednostavno nije više dovoljno. Kina će morati mnogo jasnije da definiše svoje spoljno-političke principe ukoliko želi da je neka nova kriza ne dočeka nespremnu, ali i ukoliko želi jasnije da štiti svoje interese. Sledeći put možda Amerika i Rusija, u pokušaju da iznude kineski stav, neće pokazati strpljivost koju su pokazale u slučaju Ukrajine, a Kina se može naći izolovana ili u najmanju ruku skrajnuta sa glavnog toka dešavanja. Kriza u Ukrajini je dobar test za kinesku diplomatiju, ali i kinesko rukovodstvo koje od dolaska na vlast Si Đinpinga sve otvorenije istupa u pravcu zaštite kineskih interesa u Istočnom kineskom moru, čime pokazuje spremnost da pređe u novu fazu aktivnijeg vođenja spoljne politike. Kriza u Ukrajini može biti upravo taj okidač koji će transformisati Kinu od većitog tasa na vagi ka ravnopravnom globalnom igraču.

SANJA RADOVIĆ

DOM ZDRAVLJA Dr Ristić

Članica MEDIGROUP

- OPŠTA MEDICINA
- MEDICINA RADA
- PEDIJARIJA
- GINEKOLOGIJA
- FIZIKALNA MEDICINA
- RADIOLOŠKA DIJAGNOSTIKA
- BIOHEMIJSKA I MIKROBIOLOŠKA LABORATORIJA
- PREVOZ SANITETOM
- INTERNA MEDICINA
- KARDIOLOGIJA
- ENDOKRINOLOGIJA
- REUMATOLOGIJA
- UROLOGIJA
- OFTALMOLOGIJA
- OTORINOLARINGOLOGIJA
- NEUROLOGIJA
- OPŠTA HIRURGIJA
- MEDICINA SPORTA
- GASTROENTEROLOGIJA
- STOMATOLOGIJA

**MART -
MESEC ZA
ZDRAVLJE ŽENA**
01.-31. MART

MEDIGROUP

Dr Ristić JEVREMOVA JEDRO MEDIGROUP
DOM ZDRAVLJA DR RISTIĆ

DOM ZDRAVLJA DR RISTIĆ NA DVE LOKACIJE

Narodnih heroja 38, Novi Beograd i Visoka 16, Banovo brdo, 011 2693 287, www.dr-ristic.com

водители:
ЈЕЛЕНА ЈОВИЧИЋ
АЛЕКСАНДАР СРЕЋКОВИЋ-КУБУРА

Увече

ПРВИ ПРОГРАМ **РТС**
СУБОТОМ, 17:25

Huk izborne tišine

Primetili ste, što smo bliži izborima, to su ljudi koje pratite ili čitate na društvenim mrežama sve nervozniji. Neki jer su politički angažovani, pa strepe od rezultata, neki jer ih ovi prvi nerviraju preko svake mere, a prešli su svaku meru još odavno.

Izborna tišina u Srbiji traje dan duže nego u većini zemalja koje je imaju (mahom evropske), mada je u vreme interneta smisao tog ćutanja upitan. Strankama je zabranjeno da deluju javno, drže skupove, medijima da izveštavaju o njihovim aktivnostima sem da pozivaju na izbore. Međutim, nije zabranjeno lepiti plakate (obično noću jer ih lepe tamo gde se ne sme), komunicirati međusobno, sastančiti i slično. To znači da nije zabranjeno raditi iste stvari i na internetu. Tehnički govoreći, objava na Fejsbuku ili Tviteru nije kršenje izborne tišine jer se obraćamo samo onima koji su izabrali da nas prate, ne celokupnoj javnosti. Takođe, naša naredba se izvršava na serveru izvan granica Srbije gde ograničenje ne važi.

Stranački internet sajtovi ne mogu se smatrati javnim glasilima, tako da objavljivanje na njima ne bi moglo da se smatra kršenjem tišine. Jednostavno, sve što misle da nam nisu rekle ili uradile tokom kampanje stranke će pokušati da nadoknade u tom prozorčetu od 68 sati, koliko o politici ne sme javno da se priča.

Najmanje tri liste računaju da će preći cenzus, odnosno ostvariti bolji rezultat pomoću glasova sa interneta. To znači da će kampanju intenzivirati baš tokom izborne tišine kada su

ravnopravni sa ostalim, bogatijim i privilegovanim takmacima. U ta dva dana oni moraju da identifikuju (preotmu) i motivišu birača. To razumeju i oni drugi koji su ga zavodili poslednjih mesec dana ulažući u kampanju prilične novce. I oni moraju da budu aktivni da im neko glas ne odnese u samom finišu trke. Ne radi se o velikom broju birača na koje se može direktno uticati, ali je svakako veći od jedan odst.

Očekujte komentare, molbe, kletve, linkove i sve to će se povećavati iz sata u sat. Prvi maksimum biće veče pred izbore, kada treba raspaliti vatru među neodlučnima, drugi će biti u nedelju oko podneva kada ih treba motivisati da zaista izađu da glasaju. Budući da će stranke na vlasti koristiti prirodnu prednost da mediji izveštavaju o "državničkim poslovima", svi ostali će svoj odgovor (masivno) plasirati na internetu.

Stranke će napraviti dve krupne greške, sudim po njihovom dosadašnjem ponašanju. Biće agresivne na internetu tokom izborne ćutnje, a agresivnost na internetu obično daje nepoželjan rezultat. Drugo, nespremne su za "kampanju u tišini", odnosno nastaviće da rade isto što i do sada, samo više i jače. Umesto da su pripremile posebnu kampanju za ta dva dana, primamljivu i za one kojima je politike preko glave.

Jedini način da se sačuvate od kampanje u naredna tri dana jeste da ne uključujete kompjuter (i mobilni telefon) do ponedeljka. Alternativa vam je da dobro naoružani cinizmom zaronite što dublje. Zabava je zagarantovana!

PRODAJA I PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	4650 din	4400 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	9300 din	8800 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

	bez PDF-a	sa PDF-om
6 meseci		
Srbija	950 din	1500 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog. PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku I ZABRANJENO GA JE DAVATI TREĆIM LICIMA bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd**, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje ili knjiga).

Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun **160-302538-91**. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS.

Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarica.net

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

PISMA HILDE DAJČ (4) ALEKSANDAR ZOGRAF.

"ROBIJA JE ZLATO PREMA OVOME, MI NE ZNAMO NI ZAŠTO, NI NA ŠTO, NI NA KOLIKO SMO OSUĐENI".

"SVE NA SVETU JE DIVNO, I NAJBEDNIJA EGZISTENCIJA VAN LOGORA, A OVO JE INKARNACIJA SVIJU ZALA".

"SVI POSTAJEMO ZLI JER SMO GLADNI, SVI POSTAJEMO ZAJEDLJIVI I BROJIMO JEDAN DRUGOME ZALOGAJE, SVI SU OČAJNI - A IPAK SE NIKO NE UBIJA JER SMO SVI SKUPA JEDNA MASA ŽIVOTINJA KOJU PREZIREM, MRZIM NAS JER SMO SVI JEDNAKO PROPALI".

"BLIZU SMO SVETA, A TAKO UDALJENI OD SVIH. NI SA KIM NEMAMO VEZE, ŽIVOT SVAKOG POJEDINCA NAPOLJU TEČE DALJE, KAO DA SE POLA KILOMETRA DALJE NE ODIGRAVA KLANI-
CA ŠEST HILJADA NEVINIH. SVI SMO JEDNAKI PO SVOJE KUKAVIČLUKU, I VI I MI."

"IPAK, SVE ŠTO MI SE DOGAĐA PODNOSIM LAKO, BEZBOLNO. ALI TA OKOLINA. LJUDI MI IDU NA ŽIVCE. NI GLAD, OD KOJE PLAČEŠ, NI ZIMA PRI KOJOJ TI SE VODA U ČAŠI I KRV U ŽILAMA LEDI, NI SMRAD LATRINA – NIŠTA NIJE TAKO ODVRATNO KAO GOMILA KOJA ZASLUŽUJE SAŽALJENJE, A TI JOJ NE MOŽEŠ POMOĆI, NEGO JE PREZIREŠ. ZAŠTO TAJ SVET GOVORI UVEK SAMO O ONOME ŠTO VREĐA NJEGOVA CREVA, I OSTALE ORGANE VRLO CENJENOG KADAVERA?"

"A PROPOS, PRE NEKI DAN SMO UREĐIVALI LEŠEVE, BILO IH JE 27, U TURSKOM PAVILJONU..."

NASTAVIĆE SE

Opsesija

Još jedno jutro: ne baš razbuđen nišanim stepenike i posle trideset dva "krca" u kolenima eto me u podzemlju: uz prigušeno o-joj-joj, rutinsko stenjanje zbog sada već ustaljenog bola u leđima, sedam na sklopivo/rasklopivu šamlicu kupljenoj davno-davno na Kalenića pijaci. Rasušila se, škripava je i klimava, te svako malo poneki ekserčić izviri iz sedala. Povremeno ga/ih čekićem privedem poznaniju reda i poretka, ama badava: vazda ponovo izviruju i kidaju niti gaća/pantalona koje glavom zakače. To je, naime, jedan od razloga što je sve što od odeće imam, a oblači se tako što se noge proture kroz odgovarajuće otvore, prosenje-no/pocepano na turu.

Pritiskam taster/dugme na kome piše start/stop, čime moja aktivna uloga u ovom svakojutarnjem ritualu skoro pa istovremeno počinje i završava se: posle tog inicijalnog poteza, činodejstvovanje preuzima mikroprocesor: sve što će nadalje da se dogodi zabeleženo je u digitalnom "ako-onda" kodu. Jedino čime još mogu da utičem na tok događaja je ulaganje veta ponovnim pritiskom na ono start/stop dugme/taster.

Prvo se uključuje ventilator. Posle pola minuta duvanja u prazno, tek koliko da razveje eventualne ostatke jučerašnje seanse, ventilator usporava, tihi "klik" releja pušta mrežni napon u grejač, malo posle pokreće se motor transportera goriva... Dok košpice od višanja zvone padajući u posudu za sagorevanje, natenane zavijam cigaretu.

Pogled mi je prikovan na otvor zastakljen termootpornim keramičkim staklom: mrkli mrak je iza njega, ali ne zadugo. Magija počinje jedva vidljivim crvenilom tačke u okeanu pomrčine, toliko bledim da se pod obavezno zapitam da li ga zaista vidim ili samo projektujem želju tipa "šta je babi milo..." – čas je tu, čas nije. Posle minut-dva, po ne baš glasnom huju u ložištu znam da samo što nije: crvenilo jače zatreperi, obasja ložište, bljesne plamičak, pa nestane, pa opet bljesne i na kraju, ustali se, onda izbije još jedan, pa još jedan, sve dok se ne sastave.

Vreme je da i ja zapalim "prvu jutarnju". Odbijam dimove pogleda i dalje prikovanog za dešavanja "na ekranu", prozorčetu na vratima kotla, iznova zadivljen prizorom, frakcionom destilacijom lignina tokom koje isparavaju manje složeni ugljovodoni: kako nastanu, namah se "krekuju" na one još manje složene i tako sve do onih najjednostavnijih, da bi na kraju i oni bili razlomljeni na elementarni ugljenik i vodonik koji u zagrljaju sa kiseonikom čine Sveto Trojstvo po-

stanja – oksidaciju. Iz tog zagrljaja nastaje Sveto trojstvo II, ugljen-dioksid i voda, jedinjenja bez kojih života nema, kao i energija u svom osnovnom obliku. Toplota.

U sledećih nekoliko minuta plamen se stabilizuje, umiruje, ujednačuje: na svakih dvadeset sekundi transporter ubacuje po nekoliko grama košpica u vatru i tako proces obnavlja. Temperatura vode u kotlu raste i kad dostigne optimum, procesor uključuje cirkulacionu pumpu. Grejanje je počelo,

a u komandovanje se uključuje i sobni termostat: spram njegovog izveštaja sa terena plamen će da se pojačava, odnosno utihnjuje.

Ustajem sa hoklice uz isto onakvo stenjanje sa početka priče, izvireli ekserčići kidaju one niti za koje su uspeali da se zakače... Još neko vreme stojeće se divim sjaju, boji i obliku plamena... Jutrenje je završeno.

Neće dugo proći, navratitću opet, pa posle opet i opet, bez neke naročite potrebe već tek onako, da budem u toku događanja. Ako sam van kuće, zadužujem nekog od ukućana da me odmeni, svako malo proveravam da li je "sve u redu", mada znam da jeste. Tako sve do kasno uveče, do večernjeg, kad se

seansa završava pritiskom na ono start/stop svemogućće dugme/taster. Do sledećeg jutra.

Istina, nije nužno moje ili bilo čije prisustvo kako ujutro tako i preko dana i uveče: mikroprocesor je kadar sam da odluči kad će vatru da upali, koje će snage plamen da bude, kad da se ugasi... Kao, na početku sezone se uključi, na kraju sezone se isključi, u međuvremenu se (samo) dosipa gorivo i/ili počisti pepeo. Nije nego!

Šta je ono beše Mojsije video na Sinaju u plamtećem grmu kupina? E, pa isto to vidim i ja u onom početnom bledom crvenilu, u onom prvom plamičku, potom u vatri: kotao u kome plamen obitava je oltar, hram je kuća koju on svojom milošću – toplotom daruje, a ja mu dođem kao neki prvosveštenik.

Nisam usamljen: poznajem podosta ljudi koji većinu vremena koje bi se moglo nazvati slobodnim provode u kotlarnici. Sneli su dole trosed, koju fotelju, mali frižider, radio i kamperški televizor, sede tamo sa pajtašima, cirkaju pivo i razmenjuju iskustva, bistre tehnološke procese koji im se pred očima odvijaju, razmatraju uticaj meteoroloških uslova – vazdušnog pritiska i vlažnosti, pravca i brzine vetra na odnos primarne i sekundarne promaje, sve u težnji da kroz povećanje iskorišćenja goriva smanje račun za grejanje.

ZORAN MAJGIN

foto: Z. M.

AKCIJA

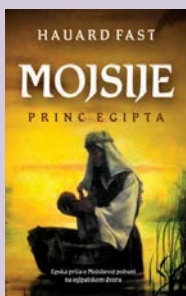
NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE **Laguna**

**Knjige za
299 dinara!**

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI“ U SRBIJI

Ponesite ovaj primerak „Vremena“ u neku od knjižara „Delfi“ i kupite jedan od dvadeset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.

Akcija traje od 19. februara do 19. marta 2014.

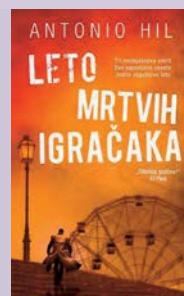
Hauard Fast:
MOJSIJE

Portret jednog od najslavnijih likova Biblije, uzbuđujuća istorijska freska o ranim godinama čoveka koji će svoj narod izvesti iz ropstva u slobodu

Pedro Roza Mendeš:
HODOČAŠĆE EMANUILA SINA BOŽJEG

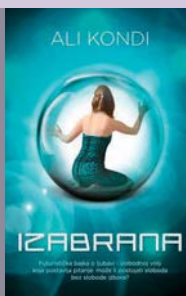
Uzbudljiva i poetična povest o vremenu borbe za nezavisnost male ostrvske kolonije Istočni Timor. Jedna od najboljih knjiga objavljenih u Portugaliji u proteklih nekoliko godina

Antonio Hil:
LETO MRTVIH IGRAČAKA

Tri neobjašnjive smrti. Dve najavljene osvete. Jedno zagušljivo leto. Mrtvi zahtevaju pravdu. Grad u kojem niko ne sme da kaže ono što misli. Izvrstan savremeni španski "tvrdo kuvani" krimić

Ali Kondi:
IZABRANA
Futuristička ljubavna priča koja se bavi pitanjem da li postoji sloboda ako ne postoji mogućnost izbora. Moderna distopija, "Vrli novi svet" za ljubitelje "Sumrak sage" i "Igara gladi"

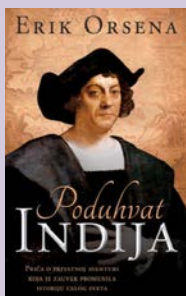
Fransoa Lelor:
MALI HEKTOR UČI ŠTA JE ŽIVOT
Pisac bestslera i psihijatar Fransoa Lelor mudro i duhovito pripoveda priču o detetu kakvo smo svi nekad bili, i o pustolovini otkrivanja životnih tajni

Trejsi Ševalije:
DEVIČANSKI PLAVO
Prvi roman autorke bestslera "Devojka s bisernom minđušom" i "Pali anđeli". Očaravajuća priča o dve žene, rođene u različitim razdobljima, i o porodičnom nasleđu koje ih vezuje

Patriša Kornvel:
IZOLACIJA
Roman iz serijala krimića Patriše Kornvel čija je junakinja Kej Skarpeta, glavna medicinska istražiteljka Virdžinije. Žrtve nepoznatog ubice su ovoga puta zaražene smrtonosnim virusom

Erik Orsena:
PODUHVAT INDIJA
Trinaestog avgusta 1476. Kristifor Kolumbo doživljava brodolom u portugalskim vodama. Istorijski roman o jednoj privatnoj avanturi koja je zauvek promenila istoriju celog sveta

Danijel Glatauer:
SVIH SEDAM TALASA
Ljubavni roman austrijskog pisca i novinara, nastavak bestslera "Kad duva severac". Najčarobniji i najpametniji ljubavni dijalog savremene književnosti se nastavlja

Rani Manika:
JAPANSKI LJUBAVNIK
Neobična ljubavna priča iz vremena japanske okupacije Malaje tokom Drugog svetskog rata. Junakinja romana pristaje da bude ljubavnica čoveka koji joj je zakleti neprijatelj, a on joj postepeno postaje ljubavnik za kakvim je oduvek čeznula

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižare d.o.o. "Kod Vuka" (Bulevar kralja Aleksandra 92, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "SKC" (Kralja Milana 48, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Terazije" (Terazije 38, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Zemun" (Glavna br. 20, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Makedonska 12, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Kragujevac" (Kralja Petra I 12, Kragujevac)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Niš" (Voždova 4, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Super Vero" (Milutina Milankovića 86a, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Kalča" (TC Kalča, Iamela E, lokal 11, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Kod sata" (Kneza Miloša 33, Valjevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Čačak" (Gradsko šetalište bb, Čačak)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Novi Sad" (Kralja Aleksandra 3, Novi Sad)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Omladinska 16/1, Kraljevo)

Delfi knjižare d.o.o. "Pančevo" (Miloša Obrenovića 12, Pančevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Rodić" (TC Rodić, Sremska Mitrovica)
Delfi knjižare d.o.o. "Zira" (Ruzveltova 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "KNEZ" (Knez Mihailova 40, Beograd)
MNV Vemex d.o.o. "Bulevar" (Bulevar kralja Aleksandra 146, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Immo" (Gandijeva 21, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Subotica" (Korzo 8, Subotica)
Laguna Klub Čitalaca (Resavska 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Miljakovac" (Vareška 4, Miljakovac)
Delfi knjižare d.o.o. "Banovo Brdo" (Požeška 118 a, Banovo Brdo)
Delfi knjižare d.o.o. "27. mart" (Stanoja Glavaša 1, Beograd)
Knjižara Delfi NS (Big Shopping Center, Sentandrejski put 11, Novi Sad)
Knjižara Delfi Požarevac (Stari korzo 2, Požarevac)

NEDELJA JE DAN ZA **BRUNCH**

Da Vaš vikend bude savršen posetite restoran The Dining Room u hotelu Crowne Plaza Beograd.

Uživajte u Brunchu
za 1.799 RSD

Svake nedelje od 13 do 17 h očekuje Vas jedinstven izbor specijaliteta i raskošni ukusi sa svih meridijana, a užitek upotpunjuje prijatna muzika koju za Vas izvodi naš bend.

Za mališane do 6 godina ponuda je besplatna, za decu od 6 do 10 godina popust 50%, a za sve je obezbeđena i animacija.

U cenu je uključeno i besplatno parking mesto.

Rezervacije i informacije: +381 11 2204 032

CROWNE PLAZA BEOGRAD
T. +381 11 2204 004 F. +381 11 2204 104
E. begcp.reservations@ihg.com
A. Vladimira Popovića 10, 11070 Beograd, Srbija

WWW.CROWNEPLAZA.COM

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec